

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Consortiu regional pentru educație de calitate și abandon școlar redus

**Ghid de bune practici elaborat în cadrul proiectului Erasmus+
Consortiu regional pentru educație
de calitate în medii defavorizate**

CREDEM

Consortiu regional pentru educație de calitate și abandon școlar redus

GHID DE BUNE PRACTICI

elaborat în cadrul proiectului Erasmus +

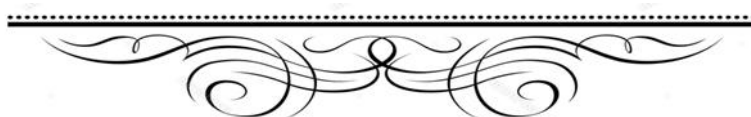
Consortiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate

(CREDEM)

2017-1-RO01-KA101-036840

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Copyright © 2018

„Consortiul regional pentru educație de calitate și abandon școlar redus” - Ghid de bune practici, AUTORI: Apopei Alla, Bârzoii Bogdan Gabriel, Boboc Ana-Luiza, Buciumanu Iulia, Burcă Antonela, Busuioc Cernica Brîndușa, Carp Liliana, Chihăia-Stanciu Simona, Conea Gabriela, Deaconiuc Geta Aurica, Dincă Carmen Daniela, Dorneanu Ana, Farcaș Genoveva Aurelia, Florică Stela-Lenuța, Hrițcu Olga, Ilie Constantin Corneliu, Pascal Elena-Cristina, Pintili Daniela, Poleacu Cristina, Popovici Ionela Monica, Potop Mara Ștefania, Proca Claudia - Mihaela, Raus Gabriela, Ropceanu Georgeta, Stegariu Daniela Lorina, Tăriță Roxana-Andreea, Tomulică Maria, Țabără Aura, Țura Mihaela Mariana, Vasiliu Coca-Marlena, Vieru Andreea

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate autorilor.

Coordonator, prof. dr. Genoveva Aurelia FARCAȘ

Grafică: prof. Sabina MANEA

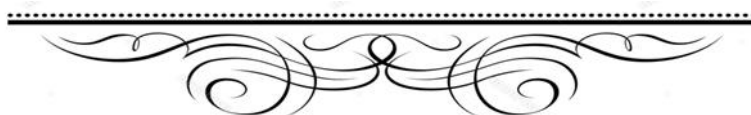

Casa Corpului Didactic "Spiru Haret" Iași
Str. Octav Botez 2 A,
Iași, 700116

Telefon: 0232/210424; fax: 0232/267731
E-mail: ccdiasi@gmail.com, Web: www.ccdis.ro

ISBN 978-973-579-241-1

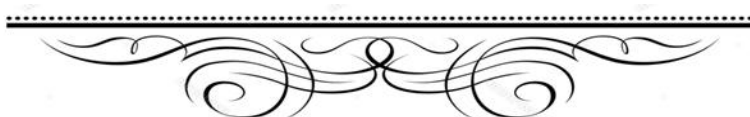
© Editura „Spiru Haret”

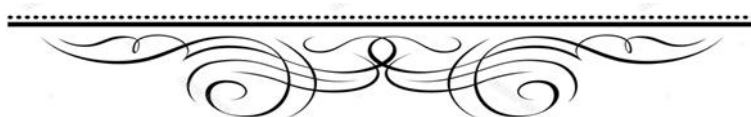
CUPRINS

INTRODUCERE.....	5
I. Proiectele educaționale. Modele explicative și strategii de implementare – experiențe educaționale din Malta.....	10
I.1. Formarea echipei de proiect.....	10
I.2. Comunicarea în cadrul proiectelor europene	19
I.3. Managementul proiectului. Ciclul de viață al unui proiect	25
I.4. Analiza SWOT. Planul de dezvoltare europeană	29
I.5. Arborele de nevoi.....	31
I.6. Scopul diseminării unui proiect	34
II. Competențele interculturale – identitate și alteritate culturală – reperi educaționale din Grecia	38
II.1. Identitate și cultură	38
II.2. Șocul cultural și elemente generale despre migrație.....	42
II.3. Modelul comunicării interculturale	44
II.4. Managementul conflictului intercultural	47
II.5. A învăța respectul... ..	56
III. Arta ca terapie - modalități practice de intervenție educațională la persoanele cu CES - experiențe.....	59
educaționale din Italia	59
III.1. Culorile și emoțiile noastre.....	59
III.2. Arta brută și aplicațiile ei în mediul educațional.....	64
III.3. Materiale utilizate în terapia prin artă	66
și efectele lor psihologice	66
IV. Managementul instituțional - practici educaționale	70
de succes în Islanda	70
IV.1 Sistemul de educație în Islanda	70
IV. 2. Impactul educațional al spațiului școlar.....	80
Reperi ale școlii islandeze	80
IV.3. <i>Welfare</i> și <i>wellbeing</i> în școlile din Islanda.....	84

IV.4. Learning by doing	87
IV.5. Biblioteca școlară islandeză – templul cărților.....	90
IV.6. Literația în Islanda.....	93
IV.7. Biophilia – te învață să fii creativ.....	95
IV.8. Învățământul profesional și tehnic în Islanda.....	98
IV.9. Sistemul de învățământ islandez și educația incluzivă.....	103
V. Strategii de intervenție educațională – experiențe.....	107
educaționale din Italia	107
V.1. Sindromul <i>burnout</i> și profesia didactică.....	107
V.2. Profesorul transformațional, cale spre succes în educație... ..	111
V.3. Sociometria ca metodă de eficientizare a învățării	113
prin cooperare la nivelul clasei de elevi	113
V.4. Gândirea critică și creativitatea – cheia succesului școlar.....	116
V.5. „Ingredientele” unui mediu școlar pozitiv.....	121
V.6. Tehnica acvariului (Fishbowl).....	123
V.7. Învățarea pe bază de proiect	125
V. 8. Managementul clasei de elevi – abilități și sfaturi.....	128
V.9. Comunicarea cu părinții	131

INTRODUCERE

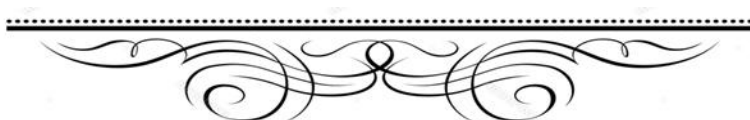
Educația nu este pregătirea pentru viață, educația este viața însăși.

(John Dewey)

Ghidul de față reunește în sinteză experiențele participanților din consorțiu – 10 școli, precum și Inspectoratul Școlar Județean Iași – în cadrul celor 32 de mobilități ale proiectului organizate pentru participarea la 5 cursuri de formare în context transnațional, astfel:

- ***Quality EU Project Management–Erasmus+ – Quality and efficiency for your international projects!*** – organizat de DOMINO ASSOCIATION (Malta)
- ***Intercultural competences*** – organizat de IDEC S.A. (Piraeus, Grecia)
- ***Art as therapy: self-expression and special needs in art education*** – organizat de EUROPASS Teacher Academy (Florența, Italia)
- ***Structured Educational Visit to Schools/Institutes & Training Seminar in Islanda*** – organizat de ENGLISH MATTERS (Reykjavik, Islanda)
- ***A Satisfying School Experience: Strategies and Skills for Teachers*** – organizat de EUROPASS Teacher Academy (Florența, Italia).

În paginile acestui ghid sunt expuse rezultatele învățării la nivel de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, așa cum au fost experimentate de fiecare participant, fie că este vorba despre inspectori școlari, directori, sau de cadre didactice care provin mai ales din unități de învățământ din mediul rural, astfel: Școala Gimnazială Slobozia Deal, Școala Gimnazială Cozmești, Școala Gimnazială Nr.1 Lunca Cetățuii, Școala Profesională Cristești, Liceul Teoretic „Lascăr Rosetti” Răducăneni, Școala Gimnazială Sticlăria, Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, Școala Profesională Dumești, Școala Gimnazială Specială „Constantin Păunescu” și Școala Gimnazială Golăiești.

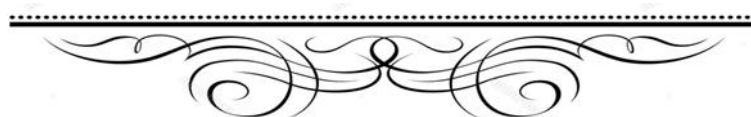

Ghidul a fost elaborat cu scopul de a ameliora activitatea tradițională la clasă și pentru a aduce contribuții relevante în procesul educațional și managerial la nivel regional și chiar național începând cu anul școlar 2017-2018.

Școala de astăzi, la fel ca în toate timpurile existenței sale, nu este lipsită de provocări. Diferența este dată de timpul de reacție, cerându-i-se rapid și ferm, soluții la probleme, răspunsuri la provocări, strategii la nereguli. Tendința de accelerare este imprimată de un context global al evoluției generale a societății, cu efecte directe asupra învățământului, sub formă de cerințe, adesea imediate, care obligă a se regândi strategii și instrumente de învățare și evaluare, de optimizare a metodologiilor și procedurilor. Teoretizarea modelelor de instruire este inefficientă fără gândirea simultană a unui suport aplicativ, astfel că de la început, cei dintâi solicitați să găsească soluții sunt și cei chemați să demonstreze valorificarea acestora, prin programe de formare, prin noi direcții de inovare a procesului de instruire. Aceștia sunt, de regulă, profesorii – practicienii aflați în centrul realității educaționale.

Astăzi pot fi mai bun ca ieri? Este o întrebare nu doar reflexivă a unui profesor, ci este o sarcină asumată implicit prin statutul său, care presupune mai mult decât îndeplinirea unor sarcini de rol, fiind chemat să-și formeze și să potențeze rapid abilitățile raportate la contexte diverse. Mai mult decât atât, fiecare experiență se cere supusă unei dezvoltări simultane pentru creștere personală și profesională.

Proiectul *Consortiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate (CREDEM)*, lansat sub egida *Erasmus+ (KA1) – Mobilitate școlară*, și-a propus tocmai o asemenea problemă, prin care am vizat formarea cadrelor didactice și a inspectorilor școlari în vederea dobândirii de noi competențe favorabile, imediat, ameliorării activității educaționale și manageriale. Atât creșterea profesională prin aplicarea de abordări moderne și generarea de soluții inovatoare în rezolvarea problemelor educaționale ale

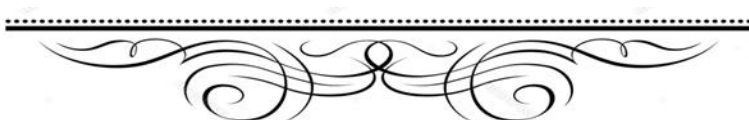
școlii, cât și îmbogățirea personală prin însușirea unor competențe, valori și atitudini necesare procesului didactic au fost obiectivele centrale ale mobilității europene. În plus, cadrele didactice beneficiare au avut șansa cercetării și adoptării împreună cu partenerii de proiect, a unui set de strategii de prevenire și reducere a abandonului școlar, fenomen real prezent în școlile din medii defavorizate.

Dorința de cunoaștere, de schimbare a unor modalități de predare-învățare, precum și redimensionarea unor strategii manageriale, au definit perioada proiectului și comportamentul participanților. O parte din rezultatele proiectului se regăsesc în volumul de față. Asemenea altor lucrări de acest fel, este gândit ca „Ghid de bune practici”.

Ghidul rezultat este o sinteză între ceea ce am observat unii la alții, ca parteneri, articulat pe nevoi stringente ale mediului nostru educațional, cu deschideri spre medii emergente și valorificări ale experiențelor proprii – mai apropiate sau reținute de istoria învățământului românesc.

De la cunoașterea și înțelegerea unor concepte și sintagme proprii limbajului pedagogic recent – *Modelul comunicării interculturale, Welfare și wellbeing, Biophilia, Profesorul transformațional etc.* – la exersarea și realizarea de activități menite să favorizeze acumularea de resurse valoroase, întreaga echipă a notat experiența – ceea ce au păstrat după întâlnirile de proiect – ca fiind una generatoare de noi elemente favorabile școlilor noastre.

Dacă nu vom putea cuantifica toate influențele pe care le poate produce un asemenea tip de proiect, unele având consecințe directe, altele indirecte, cu siguranță, toate devin importante, chiar dacă unele își vor afla mai târziu căi de concretizare și valorificare. De altfel, într-un raport elaborat ca urmare a unei cercetări, efectuată de către Centrul pentru Mobilități Internaționale (CIMO), se vorbește despre „competențele ascunse”, pe care le generează mobilitățile internaționale. Experiențele de învățare ale profesorilor participanți confirmă faptul că, alături de competențele vizibile și certificate corespunzător,

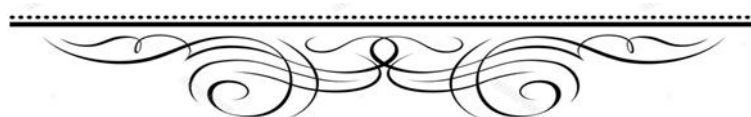

mobilitățile europene de învățare aduc și alte efecte, care se prezintă ca o valoare adăugată mai greu definibilă, dar mereu mai însemnată. Este dificil de măsurat filtrul individual cu care operează fiecare profesor, până când acesta ajunge la alte rezultate, la acelea care nu au fost cuprinse încă într-un sistem formal. Un participant vine cu propriul parcurs derulat înaintea intrării în proiectul de mobilitate europeană, acesta vine cu propriul „bagaj de călătorie”, peste care va primi atât cât poate din cele ce i se vor oferi, dar prin intermediul căruia va și influența totodată produsul final al experienței comune.

Așadar, care vor fi principalele schimbări? Acelea care au fost preconizate inițial, înscrise în aplicație – îmbunătățiri ale nivelelor de competență, adaptarea demersurilor individuale și instituționale la expectanțele naționale și europene din domeniul educației, optimizarea formării elevilor – sau acelea ce li se adăugă pe durata implementării, rezultate nepreconizate anterior? Putem nota câteva dintre acestea:

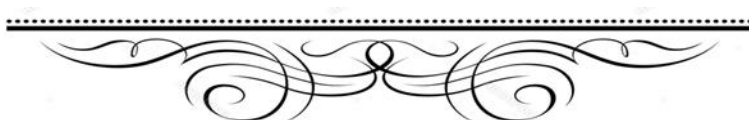
- achiziții metodologice suplimentare – de tipul *drama learning* sau *travelling learning*
- un interes crescut pentru implicarea în activități educaționale derulate în cooperare europeană, argumentat pe rezultate
- deschideri noi către dezbateră și înțelegerea conceptelor de nonformal, multiculturalism și interculturalism
- îmbunătățirea inițiativelor individuale și de grup, cu scop educațional
- sporirea interesului pentru căi de creștere a coeziunii instituționale interne
- sensibilizare sporită față de problematica europeană a migranților
- conștientizarea analizei atente a unor tare atitudinale și de mentalitate, care persistă în sistemul educațional european și românesc

Înțelegerea și acceptarea transformării – cu asumarea efectelor favorabile și prevenirea celor defavorabile – este dovada maturizării interne a sistemului și a persoanei angajate în realizarea obiectivelor. Ghidul poate oferi cititorului atât dovezi ale achizițiilor, cât și căi de valorificare a experiențelor evocate sau

favorizate de proiect. De aici, recomandarea noastră de lectură pentru toți cei interesați: profesori, directori, părinți, inspectori școlari ori studenți angajați în procesul de formare inițială.

Prof. dr. Genoveva Aurelia FARCAȘ
Inspector Școlar General, I.S.J. Iași

I. Proiectele educaționale. Modele explicative și strategii de implementare – experiențe educaționale din Malta

I.1. Formarea echipei de proiect

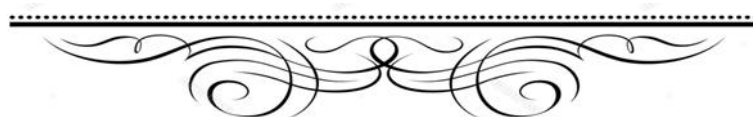
prof. Gabriela CONEA

Inspector școlar, I.S.J. Iași

Resursele cheie care sunt cele mai schimbătoare și care totodată influențează cel mai mult rezultatele unui proiect sunt cele umane, iar partea cea mai sensibilă este cultura de echipă, o combinație de atitudini și acțiuni specifice cultivate de-a lungul proiectului. Atunci când ne hotărâm să construim o echipă, trebuie să fim conștienți de etapele de dezvoltare ale acesteia, deoarece, sărind una dintre trepte, mai târziu vom simți repercusiunile. Aceste etape sunt firești și duc într-o direcție clară, și anume formarea echipelor performante!

Ce este o echipă?

- Mai mult de o persoană? Mulțimea la un meci de fotbal? Este o echipă diferită de un grup? Sau o comunitate?
- Mai mult de o persoană care lucrează la o sarcină comună, în care procesul este îmbunătățit din cauza implicării unor persoane diferite, cu perspective, abilități și aptitudini diferite.

De ce sunt importante echipele?

Sunt cele mai indicate pentru a rezolva probleme complexe, care necesită opinii și cunoștințe diferite, reprezintă un excelent mediu de învățare, sunt mult mai orientate spre obiective decât organizația în ansamblul său și își stabilesc mult mai ușor o viziune și un scop propriu. Sunt mai flexibile decât grupurile organizaționale pentru că pot fi mult mai ușor formate, dizolvate, reorganizate, redimensionate, valorifică mai bine resursele fiecărui membru, favorizează delegarea de responsabilități pentru că oferă garanția de a controla comportamentul membrilor săi prin norme proprii, cultivă loialitatea și funcționează conform principiului “toți pentru unul și unul pentru toți”.

FORMAREA ECHIPEI EFICIENTE

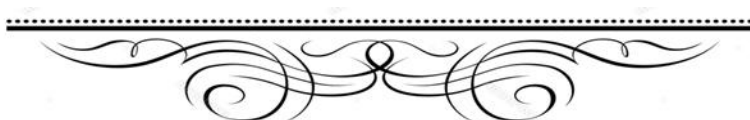
Există mai multe modele de dezvoltare a echipelor, iar unul dintre cele mai folosite este cel introdus de **Bruce Tuckman** în anii '60, model încă perfect valabil. Încă din anul 1965, Bruce W. Tuckman a emis ipoteza că grupurile trec prin mai multe etape de dezvoltare în perioada formării, existenței și destrămării sale:

Tuckman vorbește despre un sistem în 4 etape:

1. *Forming* – Formarea
2. *Storming* – Furtuna
3. *Norming* – Normarea
4. *Performing* – Eficientizarea

Revizuiind studiile asupra ipotezei sale, în 1977, Tuckman s-a hotărât să adauge o a cincea etapă în dezvoltarea grupului, *Mourning* (*Adjourning*, în unele cărți) – Încheierea.

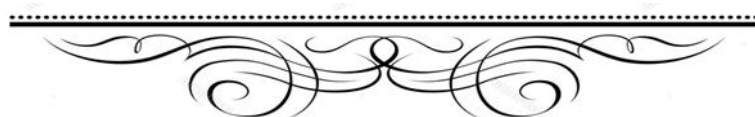
ETAPA 1 – Formarea (Echipa imatură): relațiile personale sunt caracterizate prin dependență, membrii bazându-se pe siguranță,

comportamente cunoscute și căutarea îndrumării liderului. Membrii doresc să fie acceptați de către grup și au nevoie de certitudinea că grupul este sigur: strâng impresii și date despre asemănările și deosebirile dintre ei și formarea preferințelor pentru viitoarele subgrupe. Membrii unei echipe aflate în această etapă așteaptă de la lider instrucțiuni, sprijin și o definiție a sarcinilor. Fiecare individ caută să afle ceea ce se așteaptă de la el, care sunt sarcinile sale, cum să le îndeplinească, cum sunt standardele. Membrii unei astfel de echipe sunt entuziași și optimiști, dar manifestă teamă față de sarcini și în relațiile cu ceilalți membri.

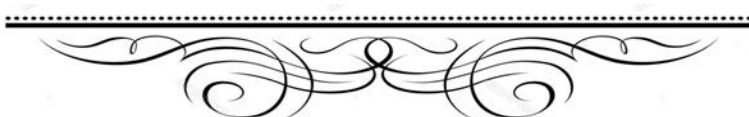
ETAPA 2 – Furtuna (Echipa fracționată): această etapă este caracterizată de competiție și conflict în cadrul relațiilor personale și de organizare la nivelul funcțiilor legate de sarcini. Pe măsură ce membrii grupului încearcă să se organizeze în vederea îndeplinirii sarcinii, conflictul la nivelul relațiilor personale este inevitabil. Indivizii trebuie să cedeze mai mult și să își modeleze sentimentele, ideile, atitudinile și credințele pentru a se potrivi organizării grupului. Din cauza fricii de a se expune sau a fricii de slăbiciune, eșec etc., crește dorința de a structura sau clarifica, de a se implica în structură. Dacă o echipă se comportă bine în prima etapă, va trece în etapa următoare, care este una a nemulțumirii: aceasta se caracterizează prin dificultăți de comunicare și prin dispute în ceea ce privește conducerea și influența în cadrul echipei. Pentru a putea trece la etapa următoare, membrii grupului trebuie să treacă de la mentalitatea care cere “teste și dovezi” la mentalitatea de a rezolva problema, cel mai important lucru în a ajuta grupul putând fi capacitatea de a asculta. Dacă etapa de *Forming* ar putea fi văzută ca un test pentru lider, etapa 2 este în mod cert stadiul cu cele mai mari dificultăți pentru întreaga echipă, fiind etapa în care majoritatea echipelor rămân blocate. Aici are loc ceea ce se poate numi, ușor forțat, “clash al personalităților”. Foarte important este ca în etapa aceasta liderul echipei să nu lase lucrurile să scape de sub control, lucru care se poate întâmpla foarte ușor. De la confruntări directe și dorința de

impunere, până la scăderea motivației și dezbinarea echipei e un drum extrem de scurt, iar multe echipe nu trec niciodată de faza aceasta.

ETAPA 3 – Normarea (Echipa unită): relațiile interpersonale sunt caracterizate de coeziune. Încep să se stabilească reguli, metode de lucru, valori, iar membrii echipei încep să aibă mai multă încredere unii în alții și în lider. Abia acum liderul se poate baza pe echipă și pe faptul că va primi feedback în momentul în care face ceva greșit; el își permite să delege și să acorde încredere și responsabilitate unui anumit membru sau anumitor mini-echipe formate. Lucrul în echipă începe să dea rezultate, membrii echipei fac schimb de *know-how*, împărtășesc metode de lucru și devin mai motivați, căpătând încredere în proiect. În această fază există însă un risc care nu trebuie neglijat: dacă regulile stabilite sunt prea stricte, prea rigide, iar echipa nu participă activ la luarea deciziilor e posibil ca echipa să aibă de suferit la capitolul creativitate. Dacă regulile sunt însă prea ușor de ocolit, din nou, echipa va avea probleme. Aici intră în acțiune liderul, care trebuie să păstreze acest echilibru.

ETAPA 4 – Eficientizarea (Etapa funcțională): nu toate grupurile ajung în această etapă. Dacă membrii grupului pot să treacă cu succes în etapa a patra, calitatea, cuprinderea și profunzimea relațiilor personale produc o interdependență adevărată, iar în această etapă se poate lucra ușor individual, în subgrupe sau cu întreg grupul. Rolurile și autoritatea se ajustează în mod dinamic potrivit nevoilor în schimbare ale grupului și ale indivizilor, etapa fiind marcată de interdependență la nivelul relațiilor personale și rezolvarea problemelor la nivelul sarcinilor. Funcțiile legate de sarcină devin rezolvarea problemelor, găsirea soluțiilor optime și dezvoltarea optimă a grupului, scopul global fiind productivitatea prin rezolvarea problemelor și prin muncă. În această etapă, echipa petrece mult timp pentru a-și evalua sistematic obiectivele, organizarea, metodele și relațiile externe. Indivizii își oferă reciproc feedback-uri constructive și echipa caută să primească feedback-uri

de la alte echipe. În comparație cu etapa a doua, această etapă este plină de resurse, energia echipei este orientată spre realizarea obiectivelor și nu este irosită pe opunerea de rezistență și insatisfacție. Pentru a dezvolta încrederea în interiorul echipelor, managerul trebuie să respecte câteva reguli de bază:

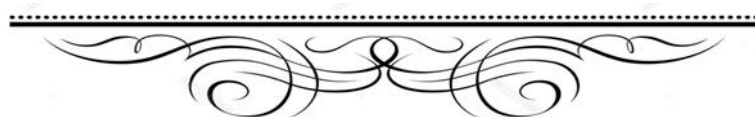
1. să comunice des cu membrii echipei
2. să manifeste respect pentru membrii echipei
3. să fie corect față de echipă
4. să fie consecvent
5. să demonstreze competență

În plus, managerul, în această etapă, are câteva atribuții esențiale care țin seama de o serie de competențe, și anume:

- Competența de a-și perfecționa propriul stil de conducere
- Competența de a efectua transformarea subordonaților profesioniști în profesioniști implicați în administrarea afacerilor organizației
- Competența de a identifica problemele și variabilele cheie și de a gestiona organizația în situații complexe
- Competența de a administra organizația în situații conflictuale interne și de a gira implementarea de noi tehnologii

ETAPA 5 – Încheierea: implică încetarea comportamentelor legate de sarcini și renunțarea la implicarea în relații. O închidere planificată cuprinde, de obicei, recunoașterea participării, realizării și ocazia ca membrii să își ia la revedere personal. Această etapă este discutabilă, sau, mai degrabă, nu ar trebui să existe, pentru că o echipă adevărată, sudată, nu va putea niciodată să zică “stop! Mi-am terminat treaba, mă duc acasă”. Când *eu* devine mai important decât *noi* echipa se clatină și piramida se prăbușește. Din păcate, se poate întâmpla destul de ușor.

Aplicație practică: în timpul stagiului de formare am exersat construirea echipelor după modelul Tom Wujec, care prezintă o analiză surprinzător de profundă a „problemei bezelei” – un exercițiu simplu de team-

building având ca ingrediente paste, bandă de lipit de 1m și o beza. Cine poate construi cel mai înalt turn cu aceste ingrediente? Și de ce, în mod surprinzător, este mereu peste medie performanța unui anumit grup: <https://www.tomwujec.com/design-projects/marshmallow-challenge>

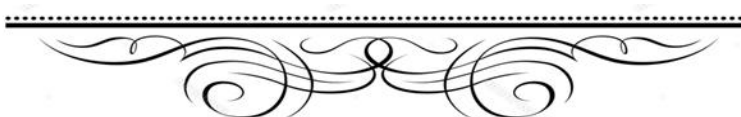
Rolurile de echipă – teoria Belbin

“De ce unele echipe au succes, iar altele eșuează?”

Dr. Meredith Belbin

Cercetătorul și teoreticianul britanic Meredith Belbin a devenit faimos pentru modelul rolurilor în echipă, pe care l-a dezvoltat la sfârșitul anilor 1970, în care a demonstrat că echipele echilibrate, formate din persoane cu aptitudini diferite, înregistrează performanțe superioare celor ale echipelor dezechilibrate. În prezent, modelul său este utilizat de mai mult de 40% din firmele de succes din Marea Britanie, precum și de alte mii de companii la nivel internațional.

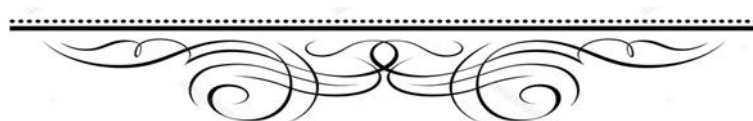
La început Belbin a identificat un set de opt roluri care, prezente în cadrul unei echipe, se presupune că oferă echilibru și cresc șansele de succes,

iar apoi acestora li s-a adăugat încă un rol, cel al expertului. Nu există un rol bun sau rău; fiecare rol este important pentru succesul întregii echipe. Iată care sunt cele nouă roluri în echipa Belbin, așa cum sunt ele cunoscute astăzi, împreună cu o scurtă descriere:

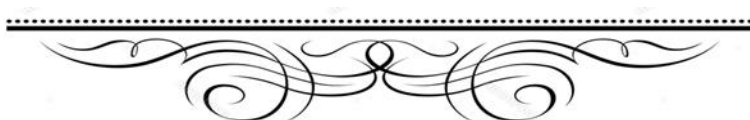
- **Coordonatorul**, numit inițial Președintele, este tipul încrezător, matur, preocupat de egalitate și dreptate între membrii echipei. Este principalul candidat la președinția echipei, deoarece are calitatea de a se detașa și a privi imaginea de ansamblu. Coordonatorul clarifică obiectivele echipei, stabilește programul și prioritățile, alege problemele, însă nu domină discuțiile.
- **Formatorul** este motivat, energic, hotărât, competitiv, dă formă efortului echipei și caută aspectele practice privind implementarea proiectului. Concentrat pe însărcinarea dată, urmărește să câștige, aproape cu orice preț, iar prezența mai multor formatori într-o echipă poate duce la apariția conflictelor.
- **Fabrica** este tipul inovativ, inventiv, creativ, original, plin de imaginație, care rezolvă toate problemele, câteodată prin metode neortodoxe. Este sursa ideilor, propunerilor și sugestiilor originale și totodată radicale. Prezența mai multor roluri fabrică într-o echipă poate duce la apariția conflictelor, deoarece apar mai multe idei, însă fără voința de a le implementa.
- **Monitorul – Evaluatorul** este serios, prudent, gânditor critic și analitic; acest rol contribuie la analiza logică și imparțială, oprind echipa de la actele nechibzuite. Fiind obiectiv, de obicei reușește să vadă cel mai clar toate opțiunile disponibile. Pot însă deveni hipercritici, înăbușind entuziasmul fără niciun temei logic.
- **Implementatorul**, numit inițial Lucrătorul, este caracterizat de sistematizare, simț practic, loialitate, structură, independență, eficiență și este demn de încredere. Implementatorul transformă deciziile și strategiile

colegilor în acțiuni pozitive, fiind motivat de loialitatea față de echipă sau companie, ceea ce îl face să execute sarcinile evitate de toți ceilalți.

- **Investigatorul de resurse** este un bun comunicator, negociator, deschis și rapid; acesta aduce idei și informații din afară și oferă echipei entuziasmul necesar la începutul unui nou proiect. Este vânzătorul, diplomatul, ofițerul de legătură și exploratorul echipei. Are tendința de a pierde din avânt spre sfârșitul proiectului și uită mici detalii.
- **Coechipierul** este sociabil, flexibil, adaptabil, mediator, își sprijină colegii, aplanează conflictele și are o influență calmantă. Scopul său este unitatea și continuitatea în echipă. În general rolul său nu este apreciat până în momentul absenței sale, când apar conflictele și lucrurile nu mai funcționează normal. Datorită imparțialității, coechipierului îi poate fi imposibil să ia o decizie hotărâtă atunci când este necesar.
- **Finalizatorul** este caracterizat de atenția pentru detaliu, standardele înalte, acuratețe, calitatea muncii și respectarea programului și a specificațiilor. Fiind un perfecționist, finalizatorul se va asigura că totul este în regulă, însă poate fi exasperant cu îngrijorarea sa excesivă și atenția pentru detaliu, în detrimentul respectării termenelor limită, precum și datorită faptului că refuză să împartă însărcinările cu altcineva.
- **Expertul** este concentrat pe aptitudini și cunoștințe, motivat de standardele profesionale și dedicat muncii; expertul (sau specialistul) este o „sursă nesecată de cunoștințe”, pe care le împarte cu plăcere membrilor echipei. Acest rol a fost adăugat ulterior, deoarece în cadrul cercetărilor inițiale exercițiul de simulare nu a necesitat cunoștințe specializate.

Fiecare dintre aceste roluri este valoros în echipă și nu există roluri principale sau secundare. Cu toate acestea, nu este absolut necesar ca fiecare echipă să cuprindă nouă persoane, ci doar ca rolurile să fie prezente. În echipele mici o persoană poate avea mai mult de un singur rol. Analizând comportamentul

membrilor și performanța echipei, s-a constatat că acest concept al rolurilor în echipă poate duce la îmbunătățiri considerabile:

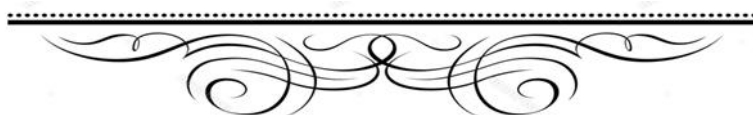
- în cazul realizărilor inferioare este nevoie de un bun coordonator sau de un finalizator
 - pentru conflicte este necesar un coechipier sau un coordonator puternic
 - performanțele mediocre pot fi îmbunătățite cu ajutorul unui investigator de resurse, inovator sau formator
 - echipele predispuse erorilor au nevoie de un monitor-evaluator
- Roluri diferite sunt utile în circumstanțe diferite:

- membrii noi în echipă au nevoie de un bun formator
- situațiile competitive au nevoie de un inovator cu idei bune
- în situațiile de risc este nevoie de un bun evaluator

De aceea, analiza echipei trebuie să includă atât rolurile membrilor, cât și aptitudinile necesare în echipă.

Resurse:

- <http://construimimperii.ro/cum-formezi-o-echipa-de-la-zero-partea-i/>
- <http://construimimperii.ro/blog/cum-formezi-o-echipa-de-la-zero-partea-a-ii-a/>
- <http://andrirosca.ro/modelul-tuckman-de-dezvoltare-a-echipelor/>
- <http://www.terrapro.ro/teste/testul-de-echipa-belbin/>
- <http://www.belbin.com/about/belbin-team-roles/>
- <http://www.rosscon.ro/teoria-rolurilor-de-echipa-belbin-si-aplicarea-sa-in-practica/>
- <http://www.belbin.ro/introducere/dr-meredith-belbin/>
- <http://www.la-psihiolog.ro/info/clasificarea-belbin-roluri-intr-o-echipa>
- <https://testyourself.psychtests.com/testid/3113>

I.2. Comunicarea în cadrul proiectelor europene

Profesor Tomulică Maria
Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași

În comunicare urmărim în general următoarele aspecte, considerate esențiale:

- să fim receptați (auziți sau citiți)
- să fim înțeleși
- să fim acceptați
- să provocăm o reacție (o schimbare de comportament sau de atitudine)

Tema fondurilor europene a fost, este și va continua să fie un subiect de mare interes în spațiul public. De cele mai multe ori, subiectele legate de fondurile europene sunt abordate cu indiferență de necunoscători și uneori cu pricepere de cei avizați. Ca urmare, în spațiul public circulă atât informații pertinente, cât și unele mai puțin potrivite, generate cu sau fără rea credință de diferite surse.

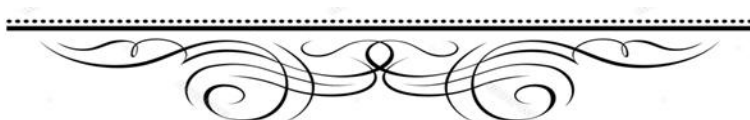
Mesajele cuprinse în strategia de comunicare a unui proiect trebuie să poată fi identificabile ca fiind emise de o sursă de încredere, autorizată, la care publicul (și în special beneficiarii, potențialii beneficiari și presa) să revină ca la o resursă principală, de referință.

Comunicarea are un rol esențial în asigurarea succesului proiectelor finanțate de UE.

De ce?

- Necesitatea demonstrării modului în care fondurile europene publice sunt cheltuite.
- Necesitatea demonstrării valorii adăugate obținute în urma derulării proiectului.
- Pentru a prezenta rezultate mai puțin tangibile.

Contractorii, partenerii din cadrul proiectului și organizațiile internaționale sunt responsabile pentru promovarea/ publicitatea adecvată a

acțiunii pe care o implementează, pe care o pun în aplicare, precum și a sprijinului acordat de Uniunea Europeană.

Comunicarea ar trebui să aibă loc pe întreg parcursul ciclului de viață al unui proiect și ar trebui să se producă în timp util. În funcție de etapele ciclului de viață al proiectului, pot fi adecvate diferite activități de comunicare. Acestea ar trebui să se concentreze asupra realizărilor și impactului proiectului, nu asupra etapelor administrative și procedurale.

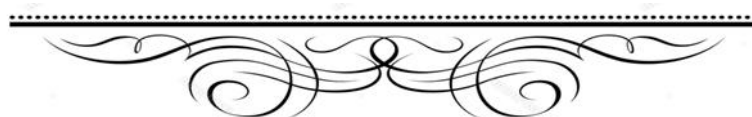
Orice proiect european ar trebui să aibă o strategie de comunicare, iar echipa de implementare al acestuia are sarcina de a elabora un plan de comunicare și vizibilitate.

Înainte de inițierea oricărei activități de informare, comunicare sau vizibilitate, contractanții, partenerii de implementare și organizațiile internaționale ar trebui să contacteze Comisia Europeană pentru a fi informați în legătură cu persoana de contact din cadrul acestei instituții care mentorează activitatea de presă și informare. Responsabilul pentru presă și informare este răspunzător de coordonarea strategiei generale de comunicare a UE în țara sau țările acreditate de delegația UE. Colaboratorul de presă și informare poate furniza, de asemenea, informații privind problemele legate de proprietatea intelectuală (drepturile de autor etc.). Managerul de proiect trebuie să fie întotdeauna în strânsă legătură cu persoana desemnată de Comisia Europeană.

Punerea în aplicare a strategiei de comunicare trebuie să înceapă imediat ce un proiect a fost aprobat. În general, se așteaptă ca proiectele să dezvolte cel puțin următoarele trei activități:

- comunicarea on-line (site-ul web și social media)
- relațiile cu mass-media
- relațiile publice

Printre activitățile/ instrumentele de comunicare și de vizibilitate ale unui proiect amintim:

Comunicatele de presă

Sunt comunicări scrise sau înregistrate care se adresează membrilor comunității de jurnaliști de știri cu scopul declarat de a anunța că anumite informații au valoare de știre. Sunt transmise prin poștă, fax, telefon sau e-mail la editorii ziarelor, revistelor, stațiilor de radio și televiziune, respectiv rețelelor de radio și televiziune și pot reprezenta o contribuție foarte utilă la activitățile de comunicare din jurul unei acțiuni.

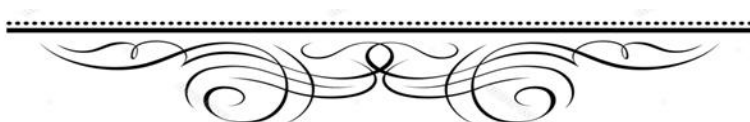
Înainte de începutul oricărei acțiuni trebuie să se emită un comunicat de presă care ar trebui să conțină: un titlu, un paragraf introductiv care să surprindă date esențiale, corpul principal al comunicatului, citate/ link-uri, unele informații de bază și detalii de contact pentru informații suplimentare.

Conferințele de presă

Acestea sunt întâlniri organizate, în cadrul cărora purtătorul de cuvânt al organizației face o expunere a proiectului sau a unei activități din proiect, dă declarații, furnizează informații și răspunde întrebărilor jurnaliștilor. În organizarea unei conferințe de presă este utilă, dacă nu necesară, o mapă pentru presă care să conțină documente ce transmit către mass-media informații cheie despre proiect sau despre o anumită activitate din cadrul proiectului. Sunt organizate în contextul planului de comunicare și vizibilitate ar trebui organizate întotdeauna în cooperare cu Comisia.

Vizitele de presă

Acestea implică deplasarea jurnaliștilor într-un anumit loc (sediul unei organizații, un spațiu în care se lansează un nou produs etc.), cu scopul de a-i face părtași la un eveniment, de a li se prezenta cât mai multe informații și de a le facilita întâlniri/ discuții cu managerul de proiect/ membrii echipelor de implementare a proiectului. Sunt oportunități suplimentare de vizibilitate, extensii ale conferințelor de presă.

Pliantele, broșurile și buletinele informative

Pliantele conțin informații de bază și adresă (cum ar fi o adresă de corespondență sau un site web) unde pot fi găsite informații suplimentare. Broșurile sunt mai detaliate, subliniind contextul, inclusiv detalii despre întrevederi cu părțile interesate, cu beneficiarii etc. Buletinele de știri se caracterizează prin regularitatea lor și pot fi emise pentru a informa despre progresul unei proiect (utile pentru programele de formare, unde impactul unei acțiuni poate fi apreciat în timp).

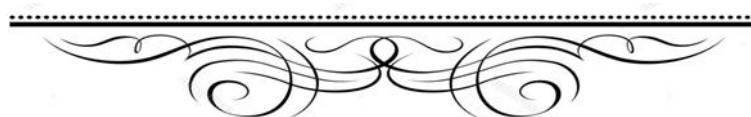
Publicațiile ar trebui să fie întotdeauna adaptate publicului în cauză și să se concentreze asupra rezultatelor intenționate ale activității, nu asupra detaliilor financiare și administrative. Textele trebuie să fie scurte și simple, iar dacă se folosesc și fotografiile acestea ar trebuie să aibă legătură cu contextul respectiv. În general, toate materialele produse pe suport de hârtie trebuie să fie puse la dispoziție și în format electronic, astfel încât să poată fi trimise prin e-mail și postate pe un site web.

Site-urile web

Site-uri-le web sunt tot mai mult o cerință de bază pentru comunicare, dar nu sunt întotdeauna necesare pentru toate proiectele, deoarece informația ar putea fi pusă pur și simplu la dispoziție prin intermediul site-ului web al partenerilor. Dacă proiectul va da naștere unui material semnificativ, care ar putea fi comunicat pe un site web (fotografii din mobilități, interviuri scurte, materiale scrise, ghiduri, biblioteci online, soft-uri educaționale etc.) este extrem de utilă existența unui site web al proiectului.

Panourile de afișare/ Roll-up-urile

Trebuie să fie vizibile, informațiile să fie clare și precise, astfel încât oricine le citește să înțeleagă datele expuse. Ele pot fi portabile sau permanente și sunt amplasate pe lângă căile de acces spre locul în care se desfășoară o activitate și ar trebui să rămână în acel loc de la începutul activității până la șase luni de la finalizarea acesteia. De asemenea, se pot

utiliza pentru a promova proiectul finanțat de UE la o expoziție sau eveniment.

Plăcile comemorative

Reprezintă o modalitate eficientă de recunoaștere a implicării UE în construcția sau planificarea unor structuri permanente, cum ar fi casele, clinicile, fabricile, instituțiile, centrele de formare, drumurile, podurile etc. În cazul înființării unor structuri permanente ridicate cu fonduri UE sau prin cofinanțare, contractorii, partenerii ar trebui să plaseze o placă permanentă în cea mai vizibilă parte a clădirii, cum ar fi intrarea principală sau în fața clădirii.

Bannerele

Pot fi plastice sau textile și ar trebui să fie produse atunci când sunt specificate în strategia de comunicare al unui proiect. Servesc drept fundal pentru evenimente speciale, cum ar fi inaugurările și conferințele.

Fotografiile

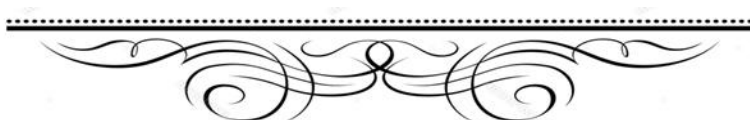
Indică în general evoluția tuturor activităților, înregistrând progresul acțiunilor și evenimentelor legate de acestea (lansare, vizite ale oficialilor UE), astfel încât acestea să poată fi utilizate în materialele de comunicare. Trebuie să ilustreze cel mai bine rezultatele și impactul proiectului, iar o atenție sporită trebuie acordată etapei de selecție a fotografiilor.

Mijloacele audio-vizuale

Pot fi costisitoare și ar trebui pregătite numai atunci când există o șansă reală de a fi distribuite în mass-media; cu toate acestea, se pot realiza cu ușurință, având la îndemână tehnologia prezentă din ce în ce mai des în viața fiecăruia dintre noi, clipurile video de mici dimensiuni, care pot fi afișate pe site-uri web sau prezentate în materiale de publicitate.

Mijloacele, achizițiile și echipamentele

Trebuie să fie clar identificate și să poarte vizibil steagul UE și expresia „cu condiția sprijinului UE” în limba operațională a programului UE

și în limba locală. De asemenea, pe orice echipament achiziționat în cadrul unui proiect cu finanțare europeană ar trebui să fie inscripționată mențiunea „Furnizat/ achiziționat cu sprijinul UE”.

Articolele promoționale

Se distribuie atunci când sunt specificate în strategia de comunicare a proiectului. Toate tipurile de articole promoționale (tricou, șapcă, agendă, mapă, pixuri etc.) pot fi produse de partenerii din proiect ca suport pentru activitățile de informare și comunicare din cadrul proiectului. Ele pot conține mesaje-cheie sau expresii-cheie.

Evenimentele și vizitele publice

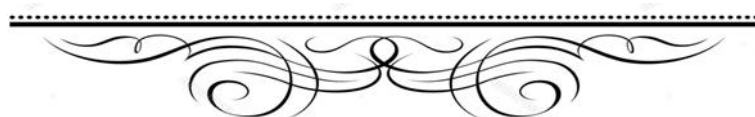
Organizarea unui eveniment public (sau participarea la un eveniment organizat în afara proiectului, de exemplu, de către Delegația UE) poate oferi oportunități excelente de a genera interes pentru realizările deosebite ale unui proiect. Astfel de evenimente pot include: conferințe, workshop-uri, seminarii, ateliere, târguri și expoziții. Vizitele la nivel înalt ai reprezentanților Comisiei Europene reprezintă o excelentă oportunitate de comunicare - prin comunicate de presă, conferințe de presă, evenimente.

Campaniile de informare

Campania este un proces organizat și coordonat de persuasiune, îndreptat direct spre opinia și comportamentul publicului, în încercarea de a atinge un set definit de obiective. Pot fi inițiate de o mare varietate de instituții, grupuri sau indivizi, în căutarea satisfacerii intereselor specifice. Campaniile de informare sporesc vizibilitatea proiectului și a Uniunii Europene, promovând în general teme de interes public (educația, sănătatea, siguranța rutieră, mediul înconjurător etc.). O atenție deosebită trebuie acordată în gestionarea adecvată a resurselor, atât materiale cât și umane.

Recomandări finale:

- Utilizați elementele vizuale de bază/ de identitate ale Uniunii Europene (drapelul UE și declarația de excludere)!

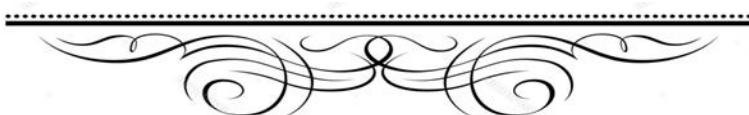
- Fiți cât mai preciși! Este bine ca activitățile să fie explicate în detaliu (date, locație, conținut, participanți)
- Oferiți informație de calitate!
- Informația legată de conținut este crucială!
- Țineți întotdeauna cont de publicul căruia trebuie să vă adresați!
- Folosiți expresia „Acest proiect/ program este finanțat de Uniunea Europeană”, dar asumați-vă conținutul mesajului!
- Tineți întotdeauna cont de cerințele Uniunii Europene în elaborarea instrumentelor de comunicare!

I.3. Managementul proiectului. Ciclul de viață al unui proiect

Prof. Stela-Lenuța FLORICĂ
Școala Gimnazială Golăiești

La nivelul fiecărei unități sau a unui grup organizat pe baza unui interes de dezvoltare, se vorbește de proiecte. Noțiunea este atât de des utilizată, încât a început să se abată de la propria definiție. Este folosită pentru a exprima

activități simple sau complexe, organizate sau dezorganizate, de termen scurt, mediu sau lung, creatoare sau distrugătoare, aducătoare de beneficii.

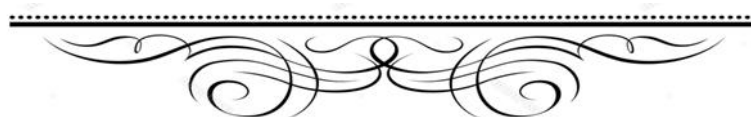
Proiectele sunt așadar activități unice, complexe, care au un scop și obiective clar definite, care suferă limitări datorită restricțiilor impuse – timp, cost, calitate – și care necesită structuri organizatorice și metode speciale.

Managementul de proiect sau **managementul proiectelor** este un concept care definește instrumentul considerat cel mai eficient în activitățile de planificare, coordonare, realizare și control al acțiunilor specifice din cadrul proiectelor sociale, culturale și politice moderne.

Putem spune că **managementul unui proiect** face referire la setul de principii, practicile și tehnicile folosite pentru a conduce echipa de lucru a proiectului și a controla termenele, costurile și riscurile în scopul producerii rezultatului dorit.

Managementul proiectului implică, așadar, abordarea integrată a următoarelor tipuri de management:

- *Managementul timpului* – organizarea temporală a activităților
- *Managementul costului* – planificarea, estimarea și controlul resurselor financiare și materiale necesare implicării proiectului
- *Managementul calității* – planificarea, controlul și asigurarea calității
- *Managementul resurselor umane* – formarea, organizarea și controlul echipei de lucru
- *Managementul comunicării* – organizarea și exploatarea judicioasă a sistemului informatic în interiorul echipei de lucru și între echipă și mediul extern
- *Managementul riscului* – riscul se definește drept un element incert, dar posibil, ce apare permanent în procesul evenimentelor tehnice
- *Managementul integrării proiectelor* – integrarea proiectului în strategia programului sau a instituției care îl lansează și integrarea scopului proiectului în misiunea instituției care realizează proiectul

Descrierea managementului proiectelor este posibilă prin analiza **ciclului de viață al proiectelor**, care se referă la ansamblul logic de faze ale proiectului, ale căror denumiri și număr sunt determinate de necesitățile realizării scopurilor sau obiectivelor proiectului. Indiferent de dimensiunea unui proiect sau de complexitatea acestuia, îndeplinirea obiectivelor acestuia înseamnă atingerea standardelor de calitate propuse, în limitele de timp și de buget stabilite. Ciclul de viață al proiectului urmărește viața unui proiect de la ideea inițială până la finalizare.

În abordarea tradițională, în cadrul proiectelor există 5 faze, care se suprapun, se intercondiționează reciproc și se pot derula de mai multe ori:

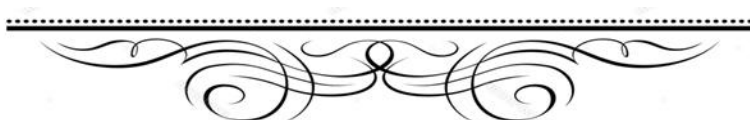
▪ **inițierea proiectului:**

- în această fază de inițiere se autorizează proiectul, este numit managerul de proiect și se nominalizează competențele și atribuțiile lui, sunt formulate obiectivele și scopurile proiectului
- se angajează resursele materiale și umane și se creează baza de date a proiectului
- se elaborează un plan de management al proiectelor

▪ **planificarea sau dezvoltarea proiectului**

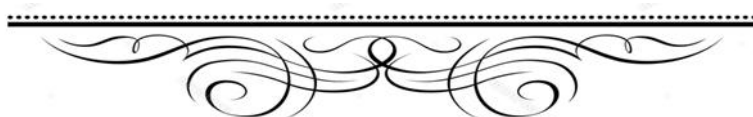
- obiectivele sunt definite și rafinate. Se decide planul de acțiune necesar pentru a realiza obiectivele propuse.
- procesul de planificare a proiectului poate fi parcurs în 5 pași :
 1. identificarea activităților
 2. estimarea duratelor și a resurselor
 3. identificarea relațiilor și dependențelor activităților
 4. identificarea constrângerilor (de resurse, de timp) pentru programare
 5. stabilirea programării

▪ **execuția proiectului sau faza de producție**

- oamenii și resursele sunt coordonate în conformitate cu planul proiectului
- sunt implementate planurile, sunt distribuite informații, se fac contractări și majoritatea bugetului proiectului va fi cheltuit
- **monitorizarea și controlul**
 - are rolul de a asigura ca obiectivele proiectului să fie îndeplinite prin monitorizarea resurselor, a calității și costurilor reale ale proiectului
 - se monitorizează evoluția proiectului, sunt identificate eventualele deviații de la planul inițial, se decid acțiunile necesare pentru a menține proiectul în parametri definiți inițial
 - managerul de proiect monitorizează proiectul pe baza rapoartelor asupra performanțelor;
 - procesul de control implică trei grupe de decizii :
 - cum să monitorizeze progresul desfășurării proiectului
 - cum să evalueze performanțele proiectului
 - cum să intervină pentru a efectua schimbările care îl vor readuce la planul inițial
- **finalizarea (închiderea) proiectului**
 - constă în acceptarea formalizată a rezultatelor proiectului și terminarea ordonată a acestuia
 - finalizarea include:
 1. închiderea proiectului, care implică generarea, colectarea și diseminarea informațiilor
 2. închiderea contractului: terminarea și decontarea contractului

Documentele proiectului includ toate datele, informațiile, cunoștințele necesare pentru a sprijini activitățile proiectului. Un set minim de documente include:

- rezumatul proiectului
- studiul economic al afacerii
- documentul de inițiere a proiectului – care conține toate informațiile care descriu ”ce, de ce, când, cine, cum (what, why, when, who, how)”
- planul proiectului sau planul de execuție al proiectului
- raportul final al proiectului, analiza post-proiect sau analiza post-implementare

Beneficiile aduse participanților și societății de proiectele internaționale vizează toate planurile competitivității:

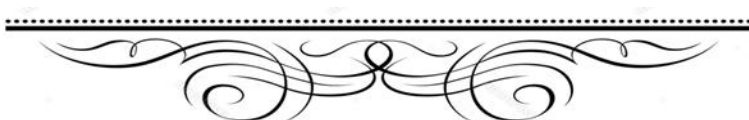
- creșterea calității vieții
- conservarea resurselor
- reducerea de costuri
- calitatea produselor
- inovația și creativitatea
- flexibilitatea
- diferențierea produselor
- întărirea de către fiecare partener a capacității sale de a riposta în fața concurenței

Cu cât un proiect reușește să ofere soluții/alternative unui număr cât mai mare de beneficiari, cu atât șansele de a fi realizat și de a atrage resurse rambursabile/nerambursabile vor fi mai mari.

I.4. Analiza SWOT. Planul de dezvoltare europeană

Prof. Claudia Mihaela PROCA
Școala Gimnazială Specială “Constantin Păunescu”, Iași

Analiza SWOT reprezintă o metodă de analiză ce redă o viziune de ansamblu asupra instituției. Această analiză ajută la stabilirea obiectivelor pentru planificarea strategică, oferă un cadru pentru identificarea și analiza

punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor, este un punct de plecare pentru a analiza situația și a dezvolta strategii și tactici potrivite instituției, un punct de plecare în evaluarea capacităților și competențelor de bază, a competențelor ce trebuie îmbunătățite.

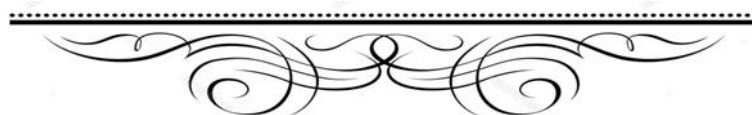
	FAVORABILE	NEFAVORABILE
INTERNE	Puncte tari <ul style="list-style-type: none">• Care vă sunt punctele tari ?• Ce faceți mai bine ca alții?• Ce resurse și competențe aveți?• Care vă sunt punctele forte din punctul celorlalți de vedere?	Puncte slabe <ul style="list-style-type: none">• Care vă sunt punctele slabe?• Ce fac ceilalți mai bine?• Cum puteți îmbunătăți situația prezentă?• Care vă sunt punctele slabe din punctul celorlalți de vedere?
EXTERNE	Oportunități <ul style="list-style-type: none">• Care sunt tendințele sau condițiile care ar avea un impact pozitiv?• Ce oportunități puteți identifica?	Amenințări <ul style="list-style-type: none">• Care sunt tendințele sau condițiile care ar avea un impact negativ?• Care este impactul activităților competitorilor asupra voastră?• Aveți suport financiar concret?• Ce impact au punctele slabe asupra amenințărilor pentru tine?

Cele patru categorii de date identificate cu ajutorul analizei SWOT pot fi utilizate în mod creativ, răspunzând la următoarele întrebări:

- Cum putem folosi fiecare dintre **Punctele tari** identificate?
- Cum putem opri fiecare dintre **Punctele slabe** identificate?
- Cum putem folosi fiecare **Oportunitate** identificată?
- Cum ne putem proteja de fiecare **Amenințare** identificată?

Matricea analizei SWOT se realizează prin combinarea:

- punctelor tari cu oportunitățile (folosirea unui punct forte pentru a maximiza o oportunitate)
- punctelor slabe cu oportunitățile (îmbunătățirea capacității de a explora o oportunitate în favoarea instituției)

- a punctelor tari cu amenințările (minimizarea amenințării cu ajutorul punctelor tari)
- a punctelor slabe și a amenințărilor (minimizarea celor două în același timp, această strategie este aplicată ultima)

Strategiile rezultate din matricea SWOT reprezintă punctul de plecare pentru conceperea planului de dezvoltare a instituției.

Planul de dezvoltare europeană reprezintă ceea ce instituția vrea să obțină având resursele necesare pentru a răspunde nevoilor identificate la nivelul său, la nivel de beneficiari și colaboratori. O analiză SWOT corectă duce la întocmirea realistă și realizabilă a unui astfel de plan. Planul de dezvoltare europeană se realizează atât pe plan educațional, cât și pe plan economic.

Întrucât fiecare scop sau obiectiv are nevoie de un plan bine pus la punct, planul de dezvoltare europeană reprezintă punctul de plecare pentru demararea proiectelor, pentru generarea schimbării în instituție, având o perspectivă clară asupra situației actuale a acesteia, pentru dezvoltarea perspectivei europene asupra educației, pentru internaționalizare.

I.5. Arborele de nevoi

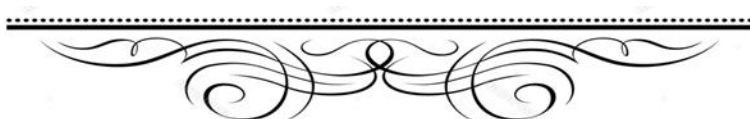
Prof. Carmen Daniela DINCĂ
Școala Profesională Dumăști

Arborele de nevoi este **un instrument sistematic** pentru *proiectarea, planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea* proiectului.

De ce se abordează o problemă?

Există, deseori, mai multe cauze ale unei probleme și se poate ca acestea să fie imposibil de depășit în totalitatea lor; astfel, este important de știut dacă acest lucru va afecta proiectul.

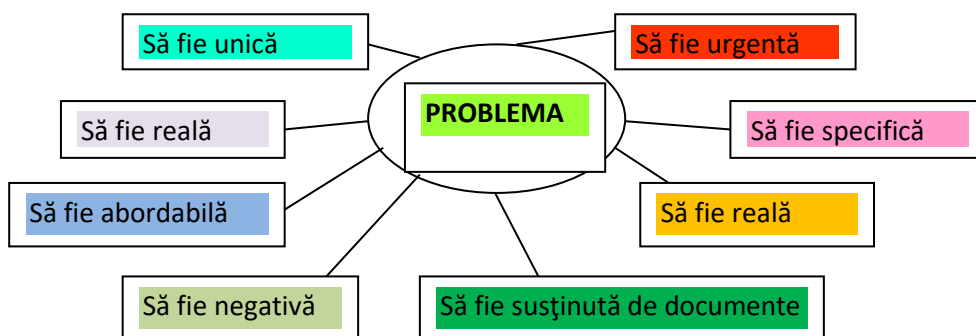
Arborele de nevoi identifică contextul în care trebuie să se intervină.

Analiza arborelui de nevoi:

- ajută la *planificarea unui proiect*
- oferă un ghid cu privire la complexitatea unei probleme prin *identificarea cauzelor* multiple
- *identifică efectele* și alți factori care ar putea fi necesari pentru rezolvarea problemelor
- oferă o *descriere a planului proiectului*, inclusiv *activitățile* care trebuie întreprinse, *obiectivul* și *rezultatele* proiectului

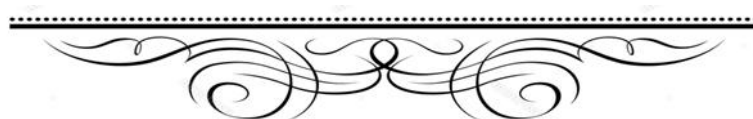
Un proiect trebuie să identifice o problemă specifică pe care să încerce să o rezolve.

Problemă neidentificată	Problemă identificată
1. Identificați problemele majore existente într-o situație dată (sesiune brainstorming).	1. → pasul 3
2. Selectați o problemă principală.	
3. Identificați cauzele directe (0 – 2 ani) și indirecte (peste 5 ani) problemei.	
4. Identificați efectele primare și secundare ale acestei probleme.	

Identificarea cauzelor și efectelor

Problema principală se află în centrul arborelui. Trebuie luate în considerare cauzele directe ale problemei. Acestea sunt plasate sub problema principală. Fiecare cauză trebuie descrisă în termeni negativi.

Efectele directe ale problemei sunt plasate deasupra problemei de bază.

Apoi, trebuie luate în considerare cauzele cauzelor imediate – acestea sunt numite cauze secundare. Același lucru trebuie făcut și pentru efecte.

Va fi nevoie, probabil, de o permutare a cauzelor, pe măsură ce se decide că o cauză devine primară, secundară sau de altă natură.

Arborele de soluții

Un arbore soluție (numit și obiective) este dezvoltat prin inversarea afirmațiilor negative care formează arborele problemă în afirmații pozitive.

Folosind arborele de soluții:

- *efectele* devin *rezultatele* intermediare și pe termen lung (*impact*)
- *scopul* poate deveni *obiectivul proiectului* sau *rezultatul imediat*
- *cauzele/soluțiile* devin *activitățile* și *obiectivele* proiectului

Impactul

- Care sunt rezultatele proiectului?
- Cine sunt cei care doresc aceste rezultate?
- De ce doresc aceste rezultate?
- Care este planul liderului pentru rezultate?
- Ce pași vor fi necesari de urmat?

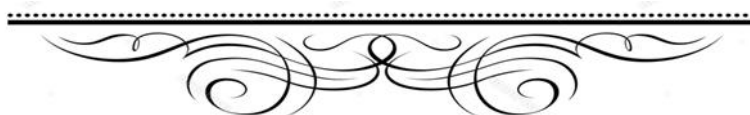
I.6. Scopul diseminării unui proiect

Prof. Pintili Daniela

Școala Profesională Cristești

Diseminarea este mai mult decât distribuirea unor informații sau facilitarea accesului la informații, ci presupune creativitate și inovare, având mai multe ipostaze.

- ***Diseminarea pentru informare – aducere la cunoștință:*** distribuirea informațiilor prin raportare, publicații, prezentări la conferințe, email-uri și site-uri web
- ***Diseminarea pentru înțelegere:*** distribuirea informațiilor în vederea atingerii unui scop (atelier de lucru, vizite). Necesită interacțiune cu cei care sunt implicați în proiect.
- ***Diseminarea pentru acțiune:*** are un scop bine definit/direcționat, este sistematică, pro-activă, presupune implicare, este bazată pe dovezi, presupune adaptare și implementare, care au ca rezultat schimbări în practică
- ***Formativă – pentru a informa despre derularea proiectului și deciziile luate***
 - Monitorizarea progresului proiectului
 - Revizuirea și îmbunătățirea proceselor și a rezultatelor
 - Implicarea părților/membrilor cheie cât mai rapid în proiect și în timpul desfășurării lui pentru:
 1. A demonstra
 2. A arăta respect
 3. A intensifica participarea
 4. A colabora la identificarea indicatorilor cheie ai succesului
 5. A-i expune mereu unor perspective noi sau unor informații noi

6. A efectua rapoarte interimare

▪ **Sumativă – pentru a determina și a susține rezultatele proiectului**

- Raportul referitor la succes/rezultate/valoare
- Demonstrarea impactului
- Raport către sponsori
- Susținerea rezultatelor proiectului
- Susținerea aplicațiilor pentru proiecte asemănătoare, care sunt în legătură cu cel prezent (granturi pentru finanțarea unor proiecte conexe, promovare, predare și învățare)

▪ **Enlightenment pentru învățare – iluminare/iluminism:** oferă oportunități echipei de proiect să maximizeze rezultatele învățării prin participarea/implicarea în proiect.

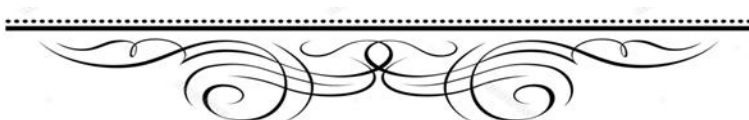
Un plan de diseminare și comunicare eficient trebuie să răspundă la toate aceste întrebări : UNDE? CE? CUM ? CINE ? DE CE ? CÂND ?

1. Cum ne pregătim strategia?

Pentru ca strategia să fie eficientă, fiecare membru al echipei trebuie să participe; implicați echipa în toate stagiile de dezvoltare a strategiei, astfel încât fiecare membru să aibă responsabilitate pentru un anumit aspect din implementarea strategiei.

Grupați informațiile după cum urmează:

- Scopul și obiectivul proiectului
- Ce își propune să disemineze
- Grup țintă
- Beneficiari
- Metode diseminare/activități
- Calendar și responsabilități
- Ținte/obiective
- Costuri
- Evaluare și criterii *de succes*

2. *Cum transformăm strategia în plan de acțiune?*

O strategie coerentă nu înseamnă implementare eficientă. Prin urmare următorul tabel ajută în monitorizarea progresului:

Scop	Grup țintă	Metodă	Modalitate	Calendar	Responsabil
------	------------	--------	------------	----------	-------------

3. *Cât costă activitatea de diseminare?*

De îndată ce ați stabilit activitățile de diseminare (ateliere, conferințe, buletine informative, site web), puteți începe să calculați costul estimativ al acestora. Asigurați-vă că faceți o defalcare a costurilor implicate de fiecare activitate de diseminare, pentru a evita posibilul șoc de la finalul proiectului, când realizezi că nu îți mai permiți financiar diseminarea finală.

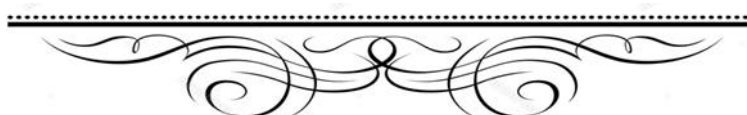
4. *Cum știm că am avut succes?*

Mediul din jur se schimbă în timpul proiectului la fel ca și contextul în care lucrează beneficiarii finali. Veți putea măsura progresul, numai dacă ați stabilit obiective clare încă de la început. O metodă eficientă de stabilire a obiectivelor este legarea acestora de cele 5 scopuri ale diseminării, deoarece acestea vor ajuta la desfășurarea diseminării:

- Conștientizare
- Sprijin
- Înțelegere
- Implicare
- Angajament

Obiectivele stabilite trebuie să fie realiste și realizabile.

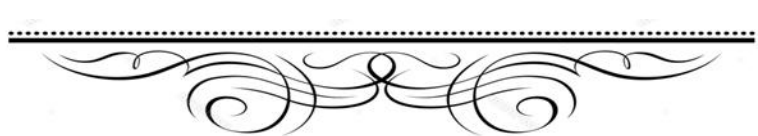
DISEMINARE	EVALUARE
<ul style="list-style-type: none">• Cine sunt utilizatorii/beneficiarii și alte părți interesate din acest program?• Ce dorim să diseminăm (proces, idei, produse)?	<ul style="list-style-type: none">• Cine este publicul interesat de proiect?• Selectați doi participanți direcți sau două grupuri și

<ul style="list-style-type: none"> • Cum am putea să-i facem pe utilizatori și participanți să fie informați și implicați? • Cum am putea să-i implicăm pe utilizatori și beneficiarii direcți să folosească și să susțină programul? • Cum putem obține feedback de la utilizatori (beneficiari) în timpul proiectului? • Cum vom ști că s-a produs o schimbare de practică? 	<p>faceți o listă cu întrebările pe care fiecare le-ar avea, legate de proiect.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cum am putea colecta informații care să răspundă la aceste întrebări (metode)? • De la cine sau de unde ar putea fi colectate informațiile (surse)? • Ce poate fi considerat dovadă (atât calitativ, cât și cantitativ)?
---	--

Pe tot parcursul diseminării, amintiți-vă principiile comunicării:

- Mesajul să fie clar, simplu și ușor de înțeles
- Limbajul să fie potrivit pentru audiență
- Mesajul să fie pe înțelesul receptorului
- Informațiile să fie reale

II. Competențele interculturale – identitate și alteritate culturală – reperere educaționale din Grecia

II.1. Identitate și cultură

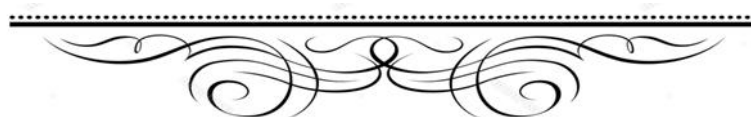
Prof. Ana-Luiza BOBOC
Școala Gimnazială Cozmești

„Cultura face oamenii să se înțeleagă mai bine unul cu celălalt. Și, dacă ei își înțeleg reciproc mai bine sufletele, este mai ușor să învingă barierele economice și politice. Mai întâi însă, ei trebuie să-și dea seama că vecinul lor este, în cele din urmă, asemeni lor, cu aceleași probleme.”

Paulo Coelho

Pornind de la acest citat, putem afirma că unul dintre factorii ce individualizează un popor este **cultura**, care determină o perpetuă eflorescență a spiritului. Ea îl înobilează pe om, făcându-l ales în sfera naturii sale. În momentele sale de expansiune genială, omul devine creator de valori pe care timpul le respectă și le redescoperă în spiritul trăirilor generațiilor ce se succed pe scara istoriei, lucrând și ele în folosul culturii. Împrospătarea succesivă a tezaurului culturii prin contribuția tuturor generațiilor conferă acesteia actualitate în eternitate.

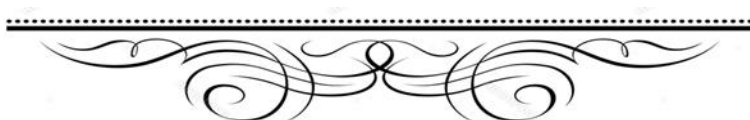
Specificul național al artei și literaturii, al culturii noastre se distinge prin originalitate etnică, valoare estetică și etică, națiune, rasă, stereotipuri. „Oamenii de diferite religii și culturi trăiesc unul lângă celălalt în aproape orice parte a lumii, și cei mai mulți dintre noi au identități suprapuse care ne unesc cu grupuri foarte diferite. Putem să iubim ceea ce suntem fără să urâm ceea - și cine - nu suntem.” Kofi Annan

În cadrul proiectului european Erasmus + *Consortiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate*, (CREDEM), în perioada 30 octombrie – 3 noiembrie 2017 am participat la cursul ”Intercultural Competences” (Competențe Interculturale), organizat de IDEC S.A, în Piraeus, Grecia. Prin toate informațiile oferite și activitățile practice derulate în cele 5 zile, cursul a urmărit ca fiecare participant să se familiarizeze cu diverse aspecte legate de culturi și stereotipuri, istoria migrației, legislație, drepturile omului, așteptări, oportunități, îmbunătățindu-și competențele de comunicare interculturală. De asemenea, organizatorii cursului au propus studii de caz, exerciții diverse, interactive, activități interculturale, care au avut atât caracter teoretic, cât mai ales aplicativ. Am înțeles care este rolul ce-mi revine în inițierea și dezvoltarea unui dialog cu familiile de romi. Măsurile și metodele incluzive discutate la curs pot fi aplicate cu succes pentru a face față eterogenității din clase. Este vorba despre ateliere de formare cu diriginții și părinții din familiile rome, respectiv activități extracurriculare ce vor valoriza potențialul artistic al copiilor rome, în școala mea existând o pondere mare de elevi de etnie romă.

Prima zi a debutat cu prezentarea și enunțarea așteptărilor noastre în calitate de cursanți, precum și cu prezentarea trainingului. De asemenea au fost dezvoltate diverse competențe, în cadrul unor dezbateri pe teme precum:

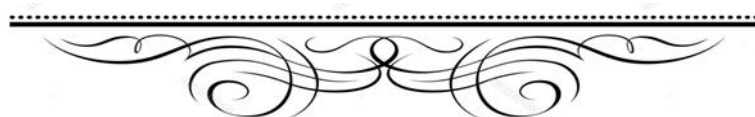

”Culturi și stereotipuri”, ”Valori personale”, ”Prejudicii și discriminare”. Exercițiile de autocunoaștere au fost interesante, cu tematică diversificată, desenarea propriului steag național fiind un moment de introducere în identitatea și cultura noastră. Tot pe această tematică, ne-am îmbrăcat în portul tradițional și ne-am prezentat specificul culinar, toate aceste elemente fiind bine realizate și dovedind măiestrie și artă. Apoi, teme precum *istoria și migrația* au avut un impact important prin jocurile: ”Suntem similari sau diferiți”, ”Cross cultural”, ”Emotion game”, ”Personal values”. Reprezentând zona mirifică a Moldovei, ne-am descris județul, apelând la valorile personale, la obiectivele importante, precum și la cultura și istoria noastră, care ne diferențiază de celelalte popoare. Crosul cultural ne-a introdus în cultura fiecărei țări participante, exercițiul ”Cross cultural activities” având ca obiectiv identificarea informațiilor culturale de interes. Am completat un chestionar, axat pe componentele de comunicare non-verbală, dar și pe comunicare propriu-zisă. Răspunsurile au fost pertinente, s-au evidențiat stiluri diferite de comunicare. ”Jocul emoțiilor” chiar ne-a fascinat, dezvoltându-ne multiculturalitatea, materialul didactic fiind dulce, scopul fiind bine definit¹.

Cultura ca sumă de valori teaurizate, se raportează unui timp, dar are marea forță de a trece granițele acestuia, de a depăși delimitările, oricât de cuprinzătoare ar fi ele. Slujirea deplină a omului la scara întregii societăți, identitatea sa socială devine expresia cea mai înaltă a umanismului culturii, a motivației de a participa în activitățile sociale ca membri în cluburi sociale, echipe sportive, grupuri religioase, organizații comunitare etc.

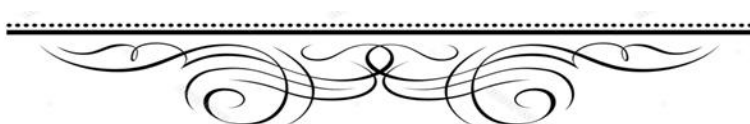
Perfecționarea naturii umane presupune stimularea celor mai nobile însușiri ale sale, înălțarea spre valorile culturii și cunoașterii. În felul acesta omul și cultura devin un întreg, o unitate inseparabilă; omul este în laturile sale înalte produsul culturii, al muncii și al disciplinei minții, este, de fapt,

1.<http://divorceministry4kids.com/2014/dealing-difficult-emotions-candy-game/>

produsul propriei sale opere, căci cultura izvorăște la rândul său din cugetări, din gândire, precum și din trăirile sale afective.

Prin cultură, câmpul investigației umane se deschide spre zonele infinitului, omul se cunoaște mai mult pe sine, dar și pe ceilalți, capătă noi puteri în acțiunea de autoperfecționare, participă mereu cu alte date la modelarea semenilor săi; însușindu-și bunurile culturii, devenind la rândul său, creator de noi valori și stereotipuri. Conform definiției din Dicționarul Cambridge, stereotipurile sunt „o **idee fixă** pe care oamenii o au despre cum este cineva sau ceva, în special despre ceva greșit”. Conform aceluiași dicționar, prejudecățile sunt „o opinie sau sentiment **nedrept și nerezonabil**, format fără îndeajuns de multă gândire sau cunoaștere”. Cu alte cuvinte, stereotipurile sunt **idei preconcepute**, clișee, în timp ce prejudecățile sunt **sentimente iraționale** de frică și neplăcere. Pot fi înțelese ca niște **filtre de protecție** împotriva afluxului de informații care ne permit să judecăm oamenii fără a-i cunoaște personal sau cunoscându-i numai superficial: ele ne **limitează opinia despre realitate**. În acest sens se poate argumenta că stereotipurile și prejudecățile au o funcție pozitivă, permițându-ne **să luăm repede o decizie**. Deseori însă stereotipurile sunt utilizate pentru a justifica și susține credințele și valorile majorității populației, reflectând componentele cognitive, pe când prejudecățile sunt componente afective. **Discriminarea** este o acțiune care presupune un tratament diferit, nedrept față de persoane din cauza apartenenței lor la un anumit grup social. Există mai multe forme de comportamente discriminatorii, dar toate au comun faptul că implică o anumită formă de excludere sau de respingere. Prin activitatea ”National Stereotypes”, am descris naționalități diverse, răspunsurile evidențiind gradul de cultură deținut de noi pe baza informațiilor pe care le avem despre identitatea socială (grup etnic, rasă, gen, naționalitate, familie, vârstă).

Stereotipurile, prejudecățile și discriminarea sunt concepte diferite, activitatea descrisă evidențiind așteptările și diferențele, răspunsurile fiind emoționale.²

Oameni cu atitudini xenofobice deseori doresc să asigure puritatea percepută a propriei culturi sau națiuni. Diversitatea exercițiilor pe aceste teme face distincția între migrație voluntară și involuntară, între conflicte politice și dezastre naturale.³

Așa stând lucrurile, noțiunea de cultură e strâns legată de identitate, de principii și valori, stereotipuri, și urmărește o rodire, un folos, pornind chiar de la cultivarea pământului și apoi de la cultivarea și înnobilarea simțămintelor. Cât privește aceste simțăminte și diferențierile dintre ele, folosul și nefolosul lor îl constatăm în viața de toate zilele.

Bibliografie:

- <https://dexonline.ro/>
- Aggelataki, Betty, Curs *Intercultural Competences*, IDEC S.A.
- Florea, Pavel, *Cultură și Literatură*, Junimea, Iași, 1986

II.2. Șocul cultural și elemente generale despre migrație

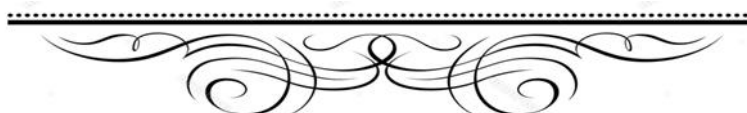
**Prof. Geta DEACONIUC,
Liceul Teoretic "Lascăr Rosetti", Răducăneni**

Am ales să prezint unele noțiuni și activități din ziua a doua a cursului: definiția și etapele șocului cultural, elemente generale despre migrație, legea europeană a migrației, clasificarea competențelor interculturale, Geert Hofstede – cele cinci dimensiuni culturale, studiu de caz – povestea lui Ali, exerciții, discuții, dezbateri.

Dintre informațiile teoretice, supun discuției teoria lui Geert Hofstede despre cele cinci dimensiuni culturale.

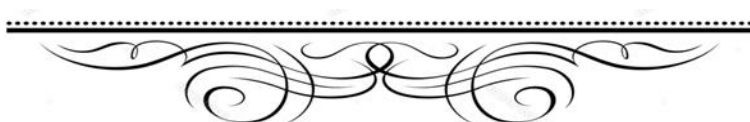
² Psychology Dictionary

³ <http://www.alleydog.com/glossary/definitionphp>,
<http://psychcentral.com/encyclopedia/xenophobia>

- a) Indexul distanței față de putere (PDI) – Prima dimensiune indică măsura în care o societate acceptă faptul că puterea în instituții este distribuită inegal.
- b) Individualism – Colectivism (IDV) – Dimensiunea individualism – colectivism reprezintă gradul în care o societate prețuiește obiectivele personale, autonomia, intimitatea, angajamentul față de normele de grup, implicarea în activități colective, coeziune socială și socializare intensă.
- c) Masculinitate/ Femininitate (MAS) – Această dimensiune reprezintă gradul în care o societate privește comportamentul încrezător sau masculin ca fiind important pentru a avea succes și încurajează stereotipurile legate de rolul sexelor.
- d) Indexul de evitare a incertitudinii (UAI) – Această dimensiune, pentru prima oară descrisă de Hofstede, este definită ca „măsura în care membrii unei culturi se simt amenințați de situații incerte sau necunoscute”.
- e) Orientare pe termen lung (LTO) – Ultima dimensiune identificată de Hofstede reprezintă măsura în care valorile sunt orientate către viitor (economisire, perseverență), prin opoziția față de trecut sau de prezent (respect pentru tradiții, îndeplinirea obligațiilor sociale).

Un punct tare al cursului a fost îmbinarea informațiilor teoretice cu exemple clare și tehnici de punere în practică, la clasă, a informațiilor achiziționate. De exemplu, în timpul zilei a doua de lucru, am fost implicată alături de colegii mei într-un exercițiu intitulat *Povestea lui Ali*. Povestea poate fi rezumată așa: ”în Elveția trăiește o familie din Iran. Ali, băiatul familiei, întâmpină probleme la școală. Părinții lui Ali consideră că este datoria profesorului de a soluționa conflictul”. Am fost rugați să ne exprimăm punctul de vedere, pornind de la teoria lui Geert Hofstede. Punctele de vedere au fost diverse și variate, luând în calcul că participanții aveau experiență diferită de lucru la clasă, aveau vârste diferite și făceau parte din culturi diferite. Concluzia dezbaterilor este cea care merită menționată: profesorul

devine mentor, datoria lui nu este doar de a transmite informații, ci de a asigura buna cooperare în clasă, sporind starea de bine a elevilor.

În cele din urmă, există multe informații pe care doresc să le păstrez în minte, în inimă și să le aplic la clasă pentru a deveni mentor, depășind statutul unei persoane care doar informează.

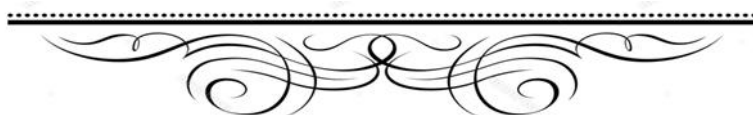
II.3. Modelul comunicării interculturale

**Prof. Constantin ILIE,
Inspector școlar, I.S.J. Iași**

Modelul comunicării interculturale este mai lesne de înțeles atunci când ți se oferă prilejul să ai contact cu o școală în care elevii provin din spații cu valori culturale diferite.

Iată motivul pentru care cea mai așteptată zi a fost ziua a treia, prin multitudinea secvențelor de formare prezente în program. Pe agenda zilei s-au aflat următoarele activități: vizitarea unei școli interculturale, discuții despre etapele comunicării interculturale eficiente, stilurile de învățare ale lui Kolb, modelul iceberg-ului cultural, noțiuni generale despre comunicare, dezbateri, exerciții pe grupe.

Am vizitat o școală din Atena care educă tineri proveniți din alte țări (Siria, Afganistan, Pakistan, Libia, Turcia, Egipt, Maroc), cei mai mulți dintre ei fiind refugiați. Am asistat la o prezentare a activităților desfășurate de elevi și profesori, am vizitat instituția și am adresat întrebări colegilor profesori. Ceea ce a fost bine creionat de către echipa de profesori care reprezentau școala în care erau integrați acești copii ai căror părinți au ales calea refugiului a fost faptul că în lipsa unui instrument unic de comunicare (limba comună), activitățile în cadrul cărora se deschideau oportunități de cooperare erau cele nonformale (jocurile sportive, activitățile cultural-artistice cu dominante

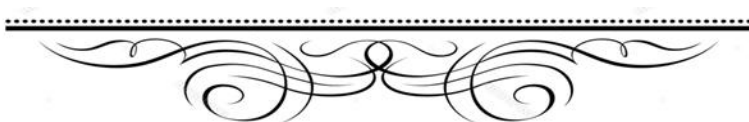
muzica și dansul, abilitățile practice în confecționarea unor obiecte decorative).

Mi-au reținut, de asemenea, atenția discuțiile despre modelul iceberg-ului cultural. Modelul iceberg-ului este cel mai simplu model, sintetizând componentele culturii și împărțindu-le în două mari categorii: aspectele vizibile și aspectele invizibile. La suprafață se găsesc părțile vizibile și componentele observabile: modul în care se îmbracă și se comportă oamenii, precum și simbolurile, istorioarele și ceremoniile împărtășite de către membrii culturii. Elementele vizibile ale culturii, însă, sunt doar o reflecție a valorilor profunde care se află în mintea membrilor culturii. Aceste valori, credințe ascunse, precum și procesul de gândire reprezintă adevărata cultură. Atributele culturii se manifestă în multe moduri, dar, de regulă, urmează un anumit model al unui set de activități în cadrul interacțiunilor sociale. Partea invizibilă, care deține rolul primordial în constituirea, promovarea sau modificarea culturii concrete, este dată de concepțiile de bază, credințele, valorile și normele promovate de cei care dețin puterea în cadrul grupului social.

S-au prezentat definițiile de bază ale comunicării cu cele două forme (verbală și non-verbală), specifice primei forme fiind utilizarea simbolurilor verbale, cuvinte și enunțuri, iar pentru cea de-a doua formă, gesturile și comportamentul emoțional al oamenilor.

Am reținut că ceea ce contează în comunicare este necesitatea imperioasă de a ști să ascuți.

Extrem de interesante au fost modelele de comunicare specifice genului (dominante pentru bărbați și femei), dar și comunicarea non-verbală cu persoane din alte culturi:

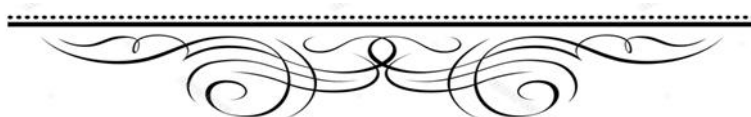
Semnul *Bravo*: Degetul mare ridicat în sus, în timp ce restul sunt prinse în pumn, semnifică un succes, o reușită. În Orientul Mijlociu, America Latina, Grecia și Rusia acest lucru este o insultă.

Semnul *Stop*: Mâna întinsă înainte este adesea folosită pentru a spune „stop”, dar în Grecia are o semnificație diferită. Palmele îndreptate spre interlocutor exprimă o mare indignare. Gestul își are originea în perioada bizantină, când fața infractorului era murdărită cu noroi sau cu fecale, pentru a-l face obiect de batjocură.

Semnul *OK*: Majoritatea persoanelor știu că lipirea vârfulor arătătorului și degetului mare, formând un cerc, iar celelalte trei degete fiind îndepărtate unul de celălalt, au o semnificație pozitivă, de aprobare. În Franța, gestul „inelului” semnifică și „zero” sau „nimic”, iar în unele țări mediteraneene, este un semn pentru indicarea homosexualității.

De un real succes s-a bucurat și exercițiul în echipă „Construiește fără să vorbești”, în care a trebuit să construim un turn din baloane, comunicarea fiind doar „din priviri”. Modelul exercițiului poate fi văzut și la adresa: <https://www.youtube.com/watch?v=iQ9zttoyiq0> (*Balloon Tower Game*)

În condițiile în care în unitatea de învățământ vor învăța împreună copii din spații culturale diferite este important pentru cadrele didactice să cunoască și diferențele culturale ale limbajului trupului.

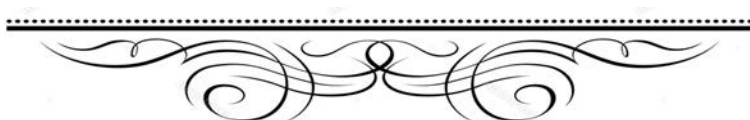
II.4. Managementul conflictului intercultural

Prof. Cernica Brîndușa BUSUIOC
Școala Gimnazială nr. 1, Lunca Cetățuii

În cadrul proiectului coordonat de Inspectoratul Școlar Județean Iași, Erasmus+ *Consortiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate*, CREDEM, am participat în cel de-al doilea flux de mobilitate, alături de colegi din alte trei unități școlare din județul Iași. Cursul ”*Intercultural Competences*” (Competențe Interculturale) a fost organizat de IDEC S.A. și s-a desfășurat la Piraeus, în Grecia.

Una din temele supuse dezbaterii în cadrul cursului a fost *Managementul conflictelor interculturale*, dezbateri care, plecând de la aspectele teoretice și continuând cu aplicații practice (metoda chestionarelor, aplicarea diferitelor tehnici de comunicare, jocuri de rol, aplicarea tehnicilor de mediere și negociere, construirea de strategii de prevenire, reducere și rezolvare a conflictelor) ne-a dat ocazia să lucrăm în echipe multiculturale, să căutăm soluții viabile pentru rezolvarea unor probleme reale, să negociem soluții eficiente, să depășim barierele de comunicare, să reflectăm asupra acțiunilor, dar mai ales a atitudinii noastre și a celor din echipă, astfel având ocazia să ne conștientizăm plusurile și minusurile, să rezolvăm situații delicate.

Clasa de elevi se constituie într-un mediu semnificativ de socializare a copiilor, iar din interacțiunea membrilor grupului pot apărea conflicte. Pentru prevenirea și rezolvarea conflictelor se impune ca fiecare cadru didactic să cunoască foarte bine acest termen, respectiv cauzele și modalitățile concrete de rezolvare a acestora.

Managementul conflictului începe cu măsurile de evitare a acestuia, continuând cu rezolvarea conflictelor declanșate și sfârșind cu reducerea, minimalizarea sau înlăturarea consecințelor negative.

În sens larg, conflictul este un fenomen psihosocial ce apare când mai mulți actori (persoane, grupuri, organizații, țări) se află în interacțiune, având atitudini, sentimente, nevoi, scopuri, intenții și valori diferite sau percepute ca opuse. În toate grupurile de lucru (în toate clasele) din lume apar conflicte : conflictele dintre profesor și elevii săi sau conflictele dintre elevi sunt inevitabile și nu sunt neapărat negative ; depinde de felul în care sunt rezolvate.

De la acest aspect am plecat în activitățile teoretico-practice de descoperire a ceea ce înseamnă gestionarea corectă a conflictelor inter-școlare.

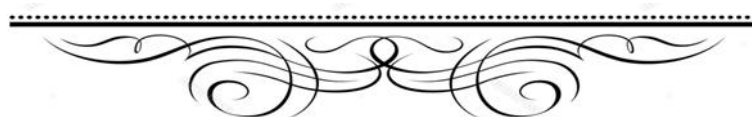
În primul rând ni s-au prezentat și am purtat discuții referitor la cele 12 căi de rezolvare a conflictelor care te pot ajuta când te confrunți cu conflicte în școală ; iată câteva concluzii ale discuțiilor :

1. Privește-ți blând elevii!

Nu tratăm oamenii care ne plac într-un mod diferit de ceilalți? Suntem mult mai înțelegători, mai puțin nervoși față de ei. Încercați să dezvoltați o atitudine de deschidere și de bunătate în ambele cazuri (atât față de oamenii care ne plac, cât și față de cei care nu ne plac). În acest fel vei ajuta atât la minimalizarea comportamentului lor copilăresc, cât și la diminuarea conflictelor din clasă.

2. Mesajul „eu”

Acest mesaj este foarte cunoscut. Învățați-vă elevii să folosească „eu” în exprimare și folosiți-l și voi. De exemplu, „eu mă simt trist când...”, „eu sunt confuz/ derutat când...”. Evită să sari peste greutăți și fă o legătură între emoțiile tale și cele ale partenerului. Aceasta deschide calea unui dialog constructiv și empatic și duce la schimbarea comportamentului și a judecatei, fără a te impune.

3. Ascultarea activă

Deseori elevii noștri vor să atragă atenția asupra lor întrucât ei n-o primesc în viața privată (familie și prieteni); dacă unul dintre elevi continuă să facă probleme dați-i ocazia să exprime ceea ce gândește fără a-l forța și astfel este posibil să observați o îmbunătățire a comportamentului său. Folosind această tehnică de ascultare activă, arată-i elevului că ție chiar îți pasă de ce are el de spus. În felul acesta vor învăța, corect și clar, să-și exprime gândurile conflictuale și problemele.

4. Fii tu însuți când rezolvi conflictele!

Dacă ești timid/rușinos și rezervat și încerci să rezolvi problemele brusc/tăios și abrupt, vei părea neconvingător, exagerat și deplasat. Analizează-te, definește-ți părțile tari și pe cele slabe, adaptează-te fiecărei situații în parte și oferă ce ai mai bun în tine.

5. Preia inițiativa!

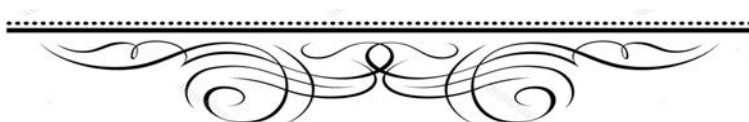
Ca profesori trebuie să fim vigilenți/atenți cu situațiile posibil periculoase, să anticipăm eventualele situații problemă, „mirosindu-le din fașă”, pentru a putea dezamorsa un viitor conflict încă din faza incipientă. Când organizăm în clasă echipe de lucru, e mult mai ușor să explicăm că trebuie să respectăm opiniile celorlalți decât să restabilim calmul într-o situație conflictuală deja începută.

6. Numără până la 10... ori până la 100 dacă trebuie!

Dacă te-ai enervat, ia-ți o pauză: respiră și numără până la 10 sau până la 100. Nu-ți compromite imaginea de profesor... tu trebuie să fii un exemplu!

7. Spune-o cu un zâmbet!

În condiții normale, un lider zâmbeste, emană/răspândește pozitivism și dorința de a merge înainte... zâmbetele sunt contagioase. Serioșii, distanții, impenetrabilii profesori... nu mai sunt eficienți.

8. Atmosfera bună a grupului

Dacă există o atmosferă bună, conflictele se rezolvă într-un mod civilizată. De fapt, stabiliți-vă un mediu confortabil, călduros și încăpător, din care elevii să simtă că fac parte și care să le permită o bună și corectă interacțiune cu membrii din cadrul grupului.

9. Răspunsul trebuie să vină de la ei!

Un bun profesor trebuie să-și ghideze elevii spre dorința de descoperire, de învățare. E mai bine să învețe lecții de la ei înșiși. Ghidează-i punându-le întrebări care să-i ajute să descopere singuri răspunsurile.

10. Fii consecvent în toate situațiile conflictuale!

Acesta nu este un truc, sfat sau strategie. Singurul mod de a impune respect ca profesor e consecvența modului în care rezolvi disputele. Dacă ești inconsecvent, elevii vor inventa noi strategii.

11. Poartă discuții individuale cu elevii!

Programează întrevederi particulare cu elevii în încercarea de a dezamorsa conflictele. Ia-ți un avantaj din a asculta și compara diferitele puncte de vedere și încearcă să generezi empatie între părți.

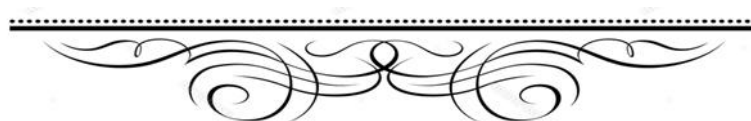
12. Recompensează și laudă rezolvarea conflictului!

Nu ascunde situația conflictuală de la nivelul grupului. Găsește o soluție de succes a dezamorsării conflictelor și laudă ambele părți atunci când se rezolvă amiabil situația conflictuală.

Utilizarea repetată și consecventă a tehnicilor de rezolvare a conflictelor de către profesori va face ca elevii să fie capabili, după un timp, să-și rezolve singuri conflictele și să nu le aducă de fiecare dată în fața profesorului. Acest lucru are efecte benefice asupra atmosferei din clasă, contribuind la crearea unei comunități educaționale în care elevii se sprijină unii pe alții. Caracteristicile acesteia sunt:

1. Cooperarea

Elevii sunt obișnuiți de către profesor să lucreze împreună, să aibă

încredere unii în ceilalți și să-și împărtășească preocupările

2. Comunicarea

Elevii sunt învățați să comunice cu acuratețe ceea ce au de spus și să-i asculte atent pe ceilalți

3. Toleranța

Elevii își arată aprecierea fără a ține cont de diferențele dintre oameni și de prejudecăți

4. Exprimarea pozitivă a emoțiilor

Elevii își exprimă sentimentele și emoțiile dând dovadă de autocontrol și stăpânire

5. Rezolvarea conflictului

Elevii răspund în mod autocontrolat în fața conflictului într-o atmosferă prielnică și caldă a unei comunități care îi susține.

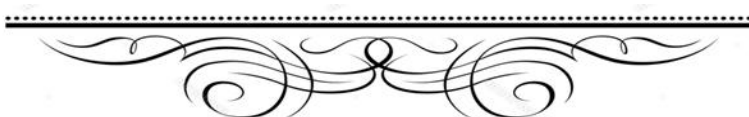
Cele prezentate mai sus contribuie la normalizarea relațiilor, la ameliorarea climatului psihosocial, la o conviețuire relaxată alături de ceilalți.

Un exemplu de bună practică în rezolvarea unui conflict a fost **jocul de rol** „Probleme la școală”.

Jocul de rol este o modalitate populară de a aborda conflictul în mediile profesionale și educaționale și poate fi destul de distractivă, de asemenea. Scopul acestor activități este de a-i face pe elevi să recunoască un conflict, să dezvolte empatia pentru cei implicați, să identifice izvoarele de conflict etc. Jocurile de rol pot aduce un nivel de lejeritate pentru rezolvarea conflictelor. Când elevii sunt plasați în roluri opuse față de ceea ce pot juca într-o situație reală, ei învață empatia și pot privi acțiunile dintr-un alt punct de vedere.

Problema:

„Kevin este un băiat de 15 ani, de etnie romă, care frecventează anul întâi de liceu, dar a rămas repetent doi ani din cauza absențelor. În acest an, iar lipsește de la școală. Diriginta sa (52 de ani) a organizat la școală o întâlnire între tatăl

lui Kevin (34 de ani), profesoara acestuia de matematică (40 ani), profesorul de literatură (27 ani) și președintele comitetului de părinți, pentru a discuta situația și pentru a găsi cea mai eficientă cale de rezolvare a acesteia.”

Rezumatul activității

Activitatea este un joc de rol care simulează găsirea de soluții eficiente, cu scopul de a-l determina pe Kevin să frecventeze școala într-o manieră normală.

Durata activității este de 60 de minute, astfel:

- Pregătirea, clarificările: 10 minute
- Momentul de reflecție al grupului: 20 minute
- Jocul de rol: 30 minute.

Scopul activității este de a purta negocieri, de a găsi soluții eficiente, dar și de a intra în pielea celuilalt participant la joc.

Material didactic:

- flipchart/tablă
- hârtie
- stilouri
- o sală de clasă cu scaune

Scenariul didactic:

Li se împart elevilor coli de hârtie.

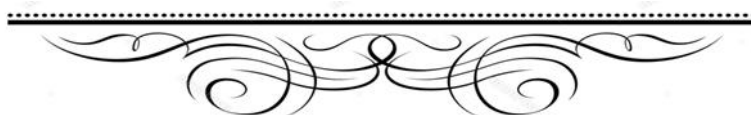
Se împart rolurile participanților la joc: li se cere elevilor să ridice la întâmplare câte un cartonaș care conține profilul atribuit fiecărui personaj participant la joc.

Încearcă să ai personaje cu trăsături diferite. În cazul în care ai mai mulți elevi, adaugi mai multe personaje: de exemplu mama lui Kevin, fratele, psihologul școlii etc.

Elevii pornesc jocul și își intră în rol.

Dirijarea activității

Pe flipchart sau pe tablă notezi tacticile, negocierile, în ordinea în care

elevii își fac o imagine, așa cum își doresc. Le ceri elevilor să-și exprime sentimentele când joacă. Un joc de rol generează, de obicei, sentimente puternice.

După ce termină sarcinile, li se cere elevilor să-și iasă din rol, să comenteze procesul negocierii și să comunice cele învățate. Li se cere elevilor să se autoevalueze.

Misiunea celui care conduce jocul de rol este de a menține participanții în sarcină (în rol) și de a încuraja procesul de reflecție prin întreruperea și punerea de întrebări.

Un moment emoționant din timpul activității a fost acela în care am fost îndrumați să citim o povestioară și ulterior să ne spunem părerea.

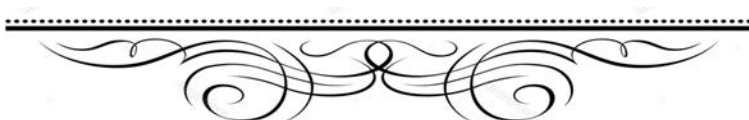
Cine ești, face diferența!

O profesoară din New York s-a hotărât să-i onoreze pe toți absolvenții liceului, spunându-le însemnătatea pe care a avut-o fiecare dintre ei. Ea l-a chemat pe fiecare elev în fața clasei, pe rând, i-a spus fiecăruia ce însemnătate a avut pentru ea și pentru clasă. Apoi i-a dat fiecăruia o panglică albastră, imprimată cu litere aurii, pe care scria „Cine sunt eu, contează (face diferența)!”

Ulterior, profesoara a decis să realizeze un proiect al clasei, pentru a vedea ce impact ar avea recunoașterea asupra unei comunități.

I-a dat fiecărui elev încă trei panglici și i-a instruit pe toți să meargă și să continue această ceremonie. Mai departe trebuia ca ei să urmărească rezultatele, pentru a vedea cine a onorat pe cine și să comunice clasei, peste o săptămână, rezultatele.

Unul dintre baietii din clasă s-a dus la un director adjunct dintr-o companie din apropiere și l-a „premiat” pentru că l-a ajutat cu planificarea carierei. I-a dat o panglică și i-a pus-o pe cămașă. Apoi i-a mai dat două panglici și i-a spus: „Facem un proiect de clasă pe tema recunoașterii meritelor și ne-ar plăcea să mergeți să găsiți pe cineva pe care să-l apreciați

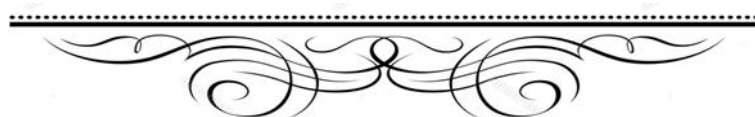
și să-i dați o panglică albastră.”

Mai târziu în acea zi, directorul junior s-a dus la șeful lui, care avea reputația de a fi un tip morocănos. I-a spus că îl admiră cu adevărat pentru că e un geniu creativ. Șeful a părut foarte surprins. Directorul junior l-a întrebat dacă ar accepta în dar panglica albastră și dacă îi permite să i-o pună în piept. Șeful lui a zis: „Ei bine, sigur.” Directorul junior a luat o panglică albastră și a pus-o chiar pe sacoul șefului său, deasupra inimii. Apoi a întrebat, oferindu-i ultima panglică, „Vreți să luați această panglică și să o dați altcuiva în semn de apreciere?” „Adolescentul care mi-a dat-o are un proiect la școală și vrem să ducem mai departe această ceremonie a panglicilor albastre, să vedem cum afectează oamenii.”

În acea seară, șeful a venit acasă și s-a așezat împreună cu fiul său de 14 ani. A spus : „Cel mai incredibil lucru mi s-a întâmplat astăzi. Eram în biroul meu și unul dintre angajații mei a intrat și mi-a zis că mă admiră și mi-a dat o panglică albastră pentru că sunt un geniu creativ. Imagineaza-ți ! El crede că sunt un geniu creativ ! Apoi mi-a pus în piept o panglică albastră pe care scrie „Cine sunt eu, contează (face diferența) !” Mi-a dat o altă panglică și mi-a cerut să găsesc pe altcineva pe care îl apreciez.

În timp ce mă întorceam acasă, am început să mă gândesc pe cine aș putea aprecia și cui aș putea oferi această panglică; m-am gândit la tine. Vreau să te apreciez pe tine. În multe din zilele mele sunt confuz și când vin acasă nu prea îți dau atenție. Țip la tine pentru că nu iei note suficient de bune la școală și pentru că dormitorul tău e dezordonat. Cumva, în seara asta, am vrut doar să mă așez aici și, ei bine, doar să-ți spun că tu chiar contezi pentru mine. Alături de mama ta, tu ești cea mai importantă persoană din viața mea. Ești un puști minunat și te iubesc !”

Emoționat, băiatul a izbucnit în hohote de plâns... Întregul corp îi tremura. S-a uitat la tatăl său și i-a zis printre lacrimi : „Tată, astă-seara, mai devreme, am scris o scrisoare pentru tine și mama, explicându-vă de ce a

trebuie să îmi iau viața și vă rugăm să mă iertați. Aveam de gând să mă sinucid în noaptea asta. Am crezut că nu îți pasă deloc de mine. Scrisoarea e sus. Nu cred că voi mai avea nevoie de ea.”

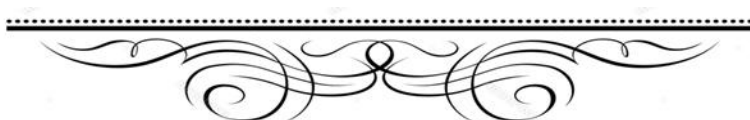
În urma părerilor exprimate de fiecare dintre noi pe marginea povestirii, s-au desprins mai multe concluzii :

- o poveste care îi va inspira pe profesori, un proiect care ar trebui aplicat în fiecare școală;
- este un caz despre *profesori cu adevărat inspirați*; este un lucru uimitor și minunat deoarece misiunea profesorului este atât de importantă! Lecția pe care au învățat-o copiii din clasă a însemnat mult mai mult decât un număr de exerciții completate, eseuri scrise etc;
- nu contează ce culoare are pielea noastră sau unde ne aflăm; suntem oameni și trebuie să ne respectăm și să ne iubim unii pe alții
- este bine să primim și să oferim această experiență; cazul clasic de a fi schimbarea pe care dorim să o vedem în lume
- fiecare dintre noi este unic și fiecare prin acțiunile sale poate schimba o mică parte a lumii; acțiunile fac diferența
- fiecare dintre noi are nevoie de încurajări ; un zâmbet poate face diferența
- toți ne dorim să ni se reamintească că suntem speciali și că celor din jur le pasă
- este important să ne dedicăm o parte din timpul nostru celorlalți, celor care au mai multă nevoie, să le arătăm că ei contează – acesta nu va fi un sacrificiu, iar starea de bine va fi de ambele părți
- nu știm niciodată ce impact avem cu adevărat asupra vieții celor din jurul nostru. Trebuie să fim recunoscători pentru fiecare act de bunătate; nu este nimic mai important decât amintirea umanității celor din jurul nostru!

Continuă să zâmbești și să fii motivul pentru zâmbetul cuiva!

Bibliografie

- Betty Aggeletaki, Support de curs, *Intercultural Competences - IDEC SA Piraeus, Grecia*

II.5. A învăța respectul...

Prof. învățământ preșcolar, Antonela BURCĂ
Școala Gimnazială Slobozia

Respectă-te pe tine însuși, dacă vrei să te respecte ceilalți!

(Baltasar Gracian)

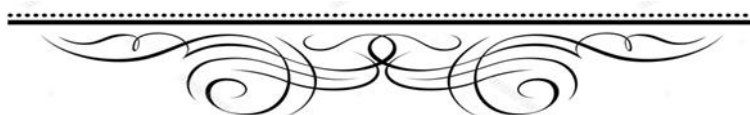
În calitate de participant la cursul *Intercultural competences*, organizat de către Inspectoratul Școlar Județean Iași pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice în lucrul cu acei copii care prezintă nevoi educaționale speciale (referindu-ne aici la proveniența din medii sociale defavorizate, familii dezorganizate sau poate doar etnii diferite), am găsit referiri concrete la învățarea respectului și a implicațiilor presupuse de lipsa acestuia în cadrul grupului sau a relaționării zilnice.

Învățarea respectului, plecând de la regulile elementare ale grupului, exprimate într-un mod pozitiv⁴, vine către copil prin înțelegerea efectelor pe care le au comportamentele nedorite asupra celorlalți, dar și asupra sa. O metodă eficientă de conștientizare a emoțiilor și sentimentelor poate fi jocul-mim. Fiecare subiect va extrage un cartonaș pe care este imprimată o imagine ce exprimă o trăire și va încerca să o mimeze, astfel încât ceilalți să ghicească ceea ce simte⁵. Ca variație sau complicare a jocului, elevilor li se poate cere să verbalizeze modul de percepere a sentimentului respectiv, ori chiar să imagineze situații posibile pentru fiecare caz în parte. În aceeași manieră se pot folosi imagini sugestive pentru mesaje motivaționale.

Considerând, de asemenea, și rolul mijloacelor media în viața copilului, îi putem oferi surse diverse de extragere a informațiilor, prin materiale video

⁴ <http://johnvoris.com/>

⁵ <http://elsa-support.co.uk/>

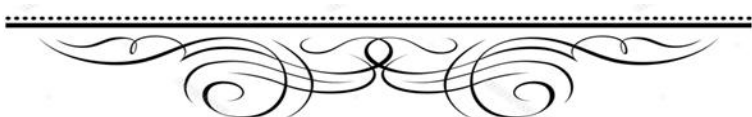
animate sau bazate pe comportamente reale, însoțite de explicații.⁶ Mai ales pentru copiii mici, Elmo și prietenii săi din Sesame Street ilustrează într-un mod atractiv și ușor lucrurile care contează cu adevărat pentru toți, faptul că diferențele fac lumea mai frumoasă, ne fac pe noi speciali.

Pentru adolescenți și tineri, problemele pot fi aduse în atenția lor sub forma unor dezbateri care vor avea drept scop formarea unor atitudini de cooperare în găsirea soluțiilor și implementarea acestora. Concret, jocul de rol îi poate transpune pe aceștia în situații reale, care să le testeze abilitățile de negociere, de analiză, de sinteză. În cadrul cursului ni s-a propus jocul *Înțelegerea trilaterală*. Astfel, grupa a fost împărțită în trei țări: cea a răcelii (Caldonia), a fericirii (Smilia) și Turtelina, un grup care era de acord cu orice propunere. Scopul nostru era să construim un campus pentru adolescenți, într-o a patra țară. Atât timp cât fiecare grup a respectat doar propriile standarde, negocierile referitoare la subiectul propus nu au condus la nici un rezultat. Dar în momentul în care am început să ne explicăm comportamentele, s-au realizat căi de acces către înțelegere, cooperare, compromis și rezolvarea problemei, respectiv trasarea direcțiilor de bază pentru proiectarea taberei și construirea acesteia⁷.

Un alt aspect subliniat în cadrul cursului a fost acela al comunicării asertive, implicând ascultarea atentă, emiterea eficientă a mesajului, ambele cu focusare pe informație, pe subiectul ce se vrea a fi transmis. Formatorul nostru ne-a semnalat riscul unei comunicări ineficiente prin intermediul unui joc de atenție. Organizați în cerc, cu numele noastre scrise pe cartonașe, a trebuit să ascultăm povestea vieții familiei Wright, iar de câte ori auzeam cuvântul *right* trebuia să înmănăm cartonașele cu nume către colegul din partea dreaptă, iar când auzeam cuvântul *left* trebuia să le înmănăm celui din partea stângă. Pe măsură ce textul era parcurs, ritmul a fost accelerat, astfel încât atenția subiecților s-a axat pe acțiunea de a schimba cartonașele, fiind ignorat

⁶ <https://youtube/FYqNs4onYQ>

⁷ Curs, Betty Aggelataki, Anexă

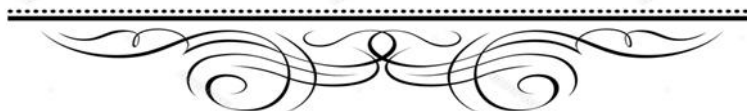

mesajul. La sfârșitul jocului ni s-a explicat faptul că jocul a implicat lucrul în echipă în aceeași măsură în care a propus urmărirea unui obiectiv bine determinat, în contextul în care viața de zi cu zi ne aruncă în foarte multe direcții, astfel încât avem tendința să uităm ceea ce este cu adevărat important, cu trimitere la *School Health Index*⁸, un instrument on-line de planificare și autoevaluare specific școlilor, folosit pentru îmbunătățirea programelor și politicilor privind sănătatea și securitatea elevilor.

Rolul nostru, al cadrelor didactice, este acela de a-l ajuta pe copil, adolescent sau chiar tânăr să îmbrățișeze noul, să fie deschis la schimbare și pregătit pentru adaptare. Doar așa îl vom putea învăța respectul pentru ceea ce e diferit, îl vom ajuta să vadă că ceea ce e diferit ne face unici și creează frumosul și specialul din noi, și vom învăța să ne respectăm pe noi înșine, ca entități diferite, pentru a-i putea respecta și pe ceilalți, ca individualități la fel de diferite, dar totuși la fel de asemănătoare cu noi.

⁸ <https://www.cdc.gov/healthyschools/shi/index.html>

III. Arta ca terapie - modalități practice de intervenție educațională la persoanele cu CES - experiențe educaționale din Italia

III.1. Culorile și emoțiile noastre...

**Prof. Gabriela RAUS,
Inspector școlar, I.S.J. Iași**

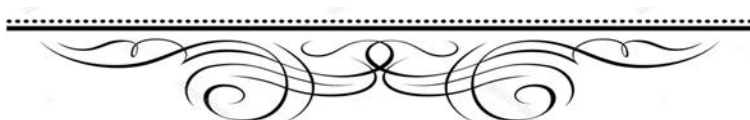
Sunt mereu împrejurul nostru, ne înveselesc, ne întristează, ne îmbracă, ne îmbată și ne fac să visăm. Culorile ne exprimă.

Pentru fiecare din noi culoarea înseamnă ceva, pentru unii culoarea reprezintă un mod de viață, pentru alții înseamnă un mijloc de a-și câștiga traiul, în timp ce pentru alții culorile sunt doar o alegere care ține de modă sau de dispoziție. Fiecare simte ceva datorită culorilor, ne exprimăm prin ele, trăim prin ele. Tot ce ne înconjoară are o culoare, un parfum sau un sunet.

Culorile sunt magice. Ele ne îmbogățesc viața și ne încântă ochiul. Fiecare culoare a curcubeului are o semnificație pentru suflet și contribuie într-un fel sau altul la descătușarea emoțională, spirituală și chiar la vindecarea unor afecțiuni.

Fiecărei persoane i se potrivesc în special anumite culori, deoarece fiecare culoare potențează câte un tip de personalitate. Care ar fi aceste semnificații și modurile în care culorile ne pot influența viața?

Culoarea **ROȘU** este o culoare foarte puternică și sugerează viața însăși. Roșu are un efect stimulator general, provoacă, incită la acțiune, îndeosebi în plan psihomotor, stimulator intelectual, fiind o culoare specifică tipului activ, autonom, locomotor, competitiv, operativ. Utilizată prea puțin poate semnifica teamă, folosită prea mult poate conduce către agresivitate. Hainele și accesoriile de culoare roșie ajută la depășirea sentimentelor de vinovăție și a temerilor legate de începerea noilor proiecte. Este indicat ca

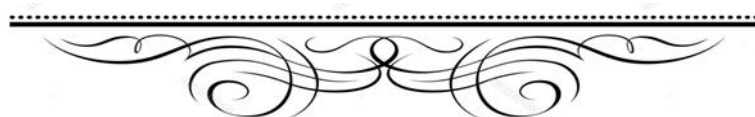

atunci când avem de dus la capăt un proiect amânat să purtăm haine de culoare roșie. Energia acestei culori influențează și capacitatea de eliminare a toxinelor emoționale, reducând nevoia de a opune rezistență la schimbare. Roșu simbolizează căldură, foc, pasiune, entuziasm și agresivitate. El poate mări presiunea sângelui și ritmul respirației. Are efectul de a stimula oamenii să ia decizii în mod rapid și crește speranțele. Încăperile în care predomină culoarea roșie creează nervozitate. În încăperile în care se folosește doar sporadic roșu, oamenii pierd șirul timpului, motiv pentru care se întâlnește des în cazul cazinourilor și barurilor. Și restaurantele utilizează adesea roșu pentru a-și atrage clienții și pentru a le stimula apetitul.

Culoarea **ORANGE/PORTOCALIU** este culoarea fericirii. Rezonează cu dorința de a aduce visele într-o formă reală. Când există un blocaj creativ, această culoare ajută ca proiectele să fie aduse la lumină. Folosirea ei contribuie la eliberarea toxinelor blocate în colon și la sporirea sentimentelor de bucurie și plăcere. Această culoare este foarte benefică atunci când nu vrem, nu putem sau nu știm să eliberăm emoțiile negative sau traumele. Este o culoare sociabilă, dând senzația de apropiere, mai activă decât galbenul, care lasă impresia de optimism, veselie, însă pe suprafețe întinse poate fi iritant.

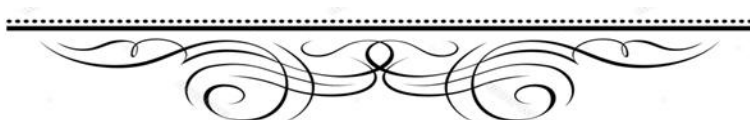
Culoarea **GALBEN** este o culoare benefică, iar în combinație cu albul pur devine galben pal. În multe religii acesta este simbolul supranaturalului. Galbenul ajută la sporirea abilității de a lua decizii pe baza informațiilor primite din exterior, contribuie la calmarea sistemului nervos, la eliberarea temerilor, a senzației de confuzie mentală, aduce sentimentul că poți face față oricărei situații noi și vindecă tendința spre perfecționism. Această culoare stimulează și întreține starea de vigilență, sporește capacitatea de mobilizare și concentrare a atenției, predispune la comunicativitate, dă senzația de căldură și de intimitate. Galbenul este culoarea caracteristică tipului activ, expansiv, investigativ și cu un nivel ridicat de aspirație. Privită mult timp, dă senzația de oboseală, dar în tonuri palide este suportabilă. Galbenul poate avea multe

nuanțe. Cu cât este mai palid cu atât este mai plăcut de privit. Galbenul murdar este simbolul prudenței, decăderii, bolii, geloziei, duplicității. Alegerea nuanței este esențială atunci când vrem să folosim galbenul. Galbenul deschis este culoarea care atrage cel mai mult atenția.

Culoarea **VERDE** este culoarea speranței și a echilibrului. Verdele caracterizează tipul pasiv, defensiv, autonom, reținut, exprimă concentrare, siguranță, introspecție, fiind o culoare excelentă pentru realizări financiare, deci culoarea câștigului financiar. Este un balsam pentru suflet și corp, iar cei care au probleme de acceptare a unor situații sau persoane în viața lor au nevoie de această culoare. Utilizarea acestei culori dezvoltă capacitatea de a fi mândru de unicitatea ta. Folosită des, ea oferă senzația de libertate și sentimentul că poți depăși orice obstacol, că nimic nu-ți mai poate sta în cale. Pentru cei care întâmpină dificultăți în a se elibera de percepțiile negative, verdele reprezintă o culoare benefică. Se spune că persoana care-l poartă e înclinată să ia inițiative. El facilitează deconectarea nervoasă, având un efect de liniște, bună dispoziție, relaxare, meditație, echilibru, siguranță. Important de știut este faptul că verdele este culoarea potrivită de purtat atunci când mergem la un interviu pentru angajare.

Culoarea **ALBASTRU** este o culoare liniștitoare, culoarea intelectualului, dar și simbolul unei iubiri ascunse. Albastrul ajută la fluidizarea energiei și a emoțiilor în organism, fiind un calmant pentru sistemul nervos. Contribuie la o mai bună comunicare verbală și crește capacitățile paranormale (telepatia, clarviziunea, etc.). Această culoare favorizează dezvoltarea proceselor de inhibiție și de încetinire a ritmului activității, îndeamnă la calm și reverie, concentrare și liniște interioară, seriozitate și meditație, fiind caracteristică pentru tipul pasiv, senzitiv, perceptiv. Această culoare este foarte indicată pentru oratori deoarece atrage publicul. Albastrul deschis sugerează setea de cunoaștere, dar și nevoia de odihnă și relaxare.

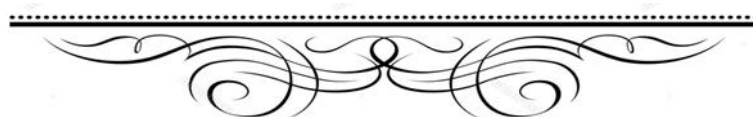

Culoarea **VIOLET/MOV** este culoarea regilor, culoarea pasiunii, romantismului și emoțiilor. Semnificația psihologică este de tristețe, melancolie, indiferență. Culoarea violet este puternic vindecătoare, echilibrează și armonizează cele două emisfere ale creierului (rațiunea și intuiția), vindecă lipsa de încredere, induce empatie și abilitatea de a înțelege și punctele de vedere ale celorlalți, diminuează tendințele egoiste și aduce înțelepciune spirituală. Purtarea acestei culori ajută la conectarea cu sinele divin, fiind culoarea legată de paranormal, dar și o culoare a suferinței. De asemenea, sugerează luxul, bogăția. Violetul este o culoare care se găsește rar în natură. Unii oameni preferă violetul în design întrucât creează o atmosferă elegantă, rafinată și distinsă.

Folosirea culorilor are un rol esențial în procesul de învățământ. Timp de aproape două sute de ani, albul și negrul au fost culorile predominante în educație. Tabla neagră și creta albă sunt folosite în școli încă de la începutul secolului al XIX-lea, când un profesor de geografie de la Academia Militară West Point le-a folosit pentru prima dată într-o sală de curs. Astăzi, albul și negrul continuă să domine sălile de curs, inclusiv în materialele tipărite folosite de profesori. Deși tot mai multe studii arată că abilitatea unei persoane de a învăța este profund afectată de culorile utilizate în suportul de curs, adeseori materialele educaționale nu utilizează această metodă simplă de stimulare a învățării. Folosirea materialelor colorate stimulează dezvoltarea abilității elevilor de a înțelege comunicarea vizuală, ajutând nu doar memoria, ci și gândirea critică. „Alfabetizarea vizuală oferă un fundament pentru înțelegerea și evaluarea intenției estetice și a talentului artistic și îi face totodată pe elevi să devină mai rezistenți la manipularea prin mijloace vizuale”, subliniază dr. Anne Bamford de la Art and Design University of Technology din Sydney, Australia.

O tehnică care folosește emoțiile generate de culori și poate fi utilizată cu succes la clasă se numește *De ce culoare am nevoie astăzi? Dușul fermecat*

– exercițiu de imagerie mentală prin care vizualizăm o baie fermecată, în culorile preferate, cu apa la temperatura perfectă și cu un parfum deosebit. Dușul este magic, având proprietatea de a-și schimba culoare în funcție de starea de care am nevoie, astăzi.

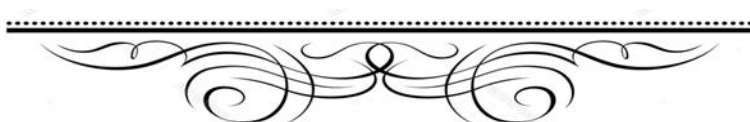
Un alt joc, potrivit pentru copiii de vârstă mai mică, pentru care aveți nevoie doar de 6 cartonașe de diferite culori, se numește *Ce culoare au emoțiile mele?*. Spuneți copiilor că astăzi veți descoperi împreună o mulțime de emoții noi. Așezați pe o masă cartonașele colorate și apoi rugați copiii să aleagă cartonașul care se potrivește cel mai bine cu felul în care se simt ei pe moment. Alegeți și voi unul. Apoi invitați-l să denumească o emoție care se potrivește cu cartonașul. Rugați-l apoi să aleagă alt cartonaș și să spună o emoție care se potrivește cu culoarea aleasă. Repetați același lucru cu toate cartonașele.

Fiecare dintre noi asociem la aceeași culoare emoții diferite. Spre exemplu pentru unii roșu înseamnă pasiune, pentru alții furie, pentru alții frică. De aceea este foarte important să lăsăm copiii să găsească propriile asocieri culoare-emoție, fără să îi corectăm sau să le spunem că greșesc. Nu există răspunsuri corecte sau greșite când vine vorba de emoții. Acceptă pur și simplu emoția spusă de el și încurajează-l să continue. Aceasta nu este o lecție didactică, ci un joc pe care îl faceți împreună și care vă va ajuta să vă dezvoltați inteligența emoțională.

Culorile reprezintă mai mult decât un element vizual, ele fiind unul din acei factori importanți atunci când ne referim la ramura psihologiei. Psihologia culorilor este folosită în marketing, în manipulare, în a diferenția un lucru de altul, în multe alte domenii sau pe scurt, culorile sunt folosite pentru a comunica. Însă totodată putem folosi culorile și pentru a ne dezvolta personal, acesta fiind încă un pas în evoluția noastră ca personalitate.

Bibliografie :

- *Codul Culorilor* – Taylor Hartman
- *Cum să te vindeci prin culoare*, Ted Andrews, ed. Agni Mundi, 2013

- *Puterea culorilor*, Marie-Claire Rossignol, ed. Polirom 2010
- <http://www.terapii-naturiste.ro/terapii-alternative/cromoterapie/ghid-utilizare-culori.htm>

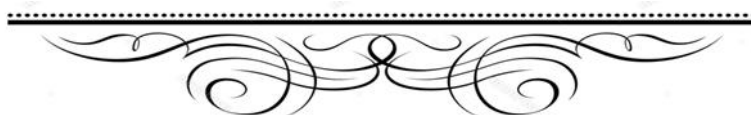
III.2. Arta brută și aplicațiile ei în mediul educațional

Prof. psihopedagog Mara Ștefania POTOP
Liceul Tehnologic „V. Pavelcu”, Iași

Arta brută este creația vizuală cea mai pură – un flux psihic spontan ce iese la suprafață. Lucrările unice și originale sunt create în cea mai directă și neînhibată formă, iar creatorii lor nu se consideră a fi artiști, nu simt că ar produce artă, ci sunt considerați în afara culturii și societății stabilite.

Dezvoltarea studiului formelor de expresie creativă care exista în afara normelor culturale acceptate sau în afara domeniului artelor plastice, a debutat cu cercetările psihiatrilor la începutul secolului XX.

Dr. Hans Prinzhorn a documentat cartea sa „Bildernerei der Geisteskranken” – *Arta bolnavilor mintal* (1922) cu mii de lucrări de acest gen

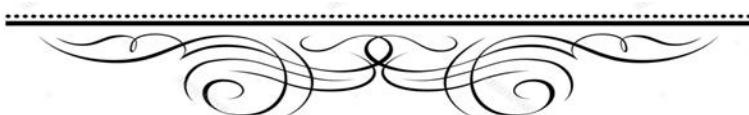
și aceasta a devenit o carte influentă între artiștii suprarealiști și alți artiști ai timpului (Dubuffet, Andre Breton etc.).

La rândul său, Jean Dubuffet (considerat părintele artei brute) a strâns o vastă colecție de mii de lucrări care nu au legătură cu evoluțiile artei contemporane și totuși au fost expresii puternice ale unei game largi de indivizi dintr-o varietate de medii, indivizi cu dizabilități sau care sufereau o anumită formă de excluziune (Adolf Wolfli, Johan Hauser, Alois Corbaz, Carlo Zinelli, Madge Gill, Chomo, Bill Traylor, Schroder-Sonnenstern, Ferdinand Cheval, Simon Rodia).

În concluzie, chiar dacă nu vom aspira la statutul de artiști, este bine să dezvoltăm capacitatea de expresie a trăirilor, emoțiilor și sentimentelor elevilor cu deficiențe senzoriale auditive sau mentale, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a gramaticii sale, știut fiind faptul că în mod normal 85% din informații ne parvin prin canalul vizual.

Persoanele cu deficiențe senzoriale de auz pot fi foarte receptive și inovative în ceea ce privește comunicarea vizuală. De exemplu, Goya a creat *Capriciile* în perioada vieții în care și-a pierdut definitiv auzul. Complexele determinate de o izolare parțială de lume, care, pe un anumit plan i se refuza, îi ascut celelalte posibilități de percepție, căci altfel nu s-ar putea explica revirimentul artistului, începând de la acea dată, data de naștere a *Capriciilor*.

În cadrul unui proiect de artă brută desfășurat în școală, copiilor li se vor pune la dispoziție o varietate de materiale (diferite tipuri de vopsele, creioane, carioci, pastă de modelat, nisip, benzi autocolante, sclipici, mărgelile, materiale reciclabile etc.) planșe mari de hârtie, pânze, sau chiar pereți atunci când aceștia sunt disponibili și vor fi lăsați să se exprime liber, fără a fi ghidați, influențați sau corecțați în niciun fel. Intervenția din partea adultului este minimă, finalitatea acestui proces nu poate avea niciun alt scop în afară de căutarea catharsis-ului, a eliberării și purificării emoționale prin artă, o artă a căror principii nu sunt predate, învățate sau cizelate în timp, ci o artă spontană, naivă. La final, copiilor li se va cere să găsească o interpretare a creației lor, să dea un titlu operei lor. Momentul în care copilul își analizează singur lucrarea, momentul de căutare interioară a titlului are o intimitate și o profunzime deosebită, el nu poate fi grăbit sau influențat din exterior – fiind un demers terapeutic în sine.

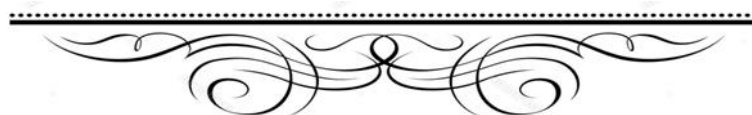
III.3. Materiale utilizate în terapia prin artă și efectele lor psihologice

**Profesor educator Andreea VIERU
Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu", Iași**

Pentru ce este arta?

Ne întrebăm de multe ori dacă artiștii sunt oameni echilibrați, liniștiți cu ei înșiși; nu putem ști acest lucru, dar s-a demonstrat că arta este cea care ne dă speranță, ne face să nu ne simțim singuri, ne rebalansează sau reechilibrează emoțional, ne arată ce e cu adevărat important și poate fi semn de promovare sau propagandă.

Arta ca terapie este, în general, utilizată ca tratament, fiind de obicei o modalitate de a îmbunătăți starea emoțională sau bunăstarea mentală, dar

poate fi folosită pentru a elibera stresul sau tensiunea, sau ca mod de auto-descoperire.

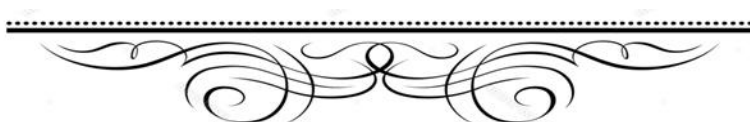
Terapia artistică este o formă de terapie expresivă care utilizează materiale de artă, cum ar fi vopsele, creta și cariocile. Terapia artistică combină teoriile și tehnicile psihoterapeutice tradiționale cu o înțelegere a aspectelor psihologice ale procesului creativ, în special a proprietăților afective ale diferitelor materiale de artă.

Există trei aspecte de la care o persoană poate pleca pentru a crea ceva și anume motivația persoanei care poate fi interioară: o persoană care are nevoie de terapie prin artă poate pleca în crearea produsului de la starea emoțională interioară, de la o stare exterioară sau de la materialele puse în față de terapeut/ profesor. Materialele utilizate sunt foarte importante, deoarece ele pot crea o stare de bine sau, din contră, unei persoane cu autism îi pot induce o frustrare.

Prin art-terapie înțelegem un procedeu terapeutic ce are la bază eliminarea stărilor de anxietate și a agresivității. Prin însăși natura sa, arta oferă toate mijloacele de relaxare și încredere în sine. Tocmai produsul finit este motivația de care are nevoie o persoană, iar cadrul oferit de ședințele de terapie prin artă reprezintă siguranța pentru această persoană, acest lucru ajutând la eliminarea frustrărilor și implicit a stărilor de anxietate.

Există mai multe tipuri de materiale de lucru și elemente plastice sau grafice pe care un profesor sau terapeut le poate utiliza în terapia prin artă, cum ar fi: hârtie, lemn, pensule, creioane, culori (acuarele, tempera, ulei, acrilice), lut, plastilină. De asemenea, se pot utiliza diferite culori și se știe că acestea sunt asociate cu emoțiile unei persoane. Pot fi folosite diferite tehnici de lucru cum ar fi: dactilopictura, modelajul, tehnica picturii cu buretele, colaje, desenul grafic sau tehnica stropitului (Pollock).

Câțiva art-terapeuți au arătat că fiecare material folosit în terapie poate avea efecte psihologice diferite. De exemplu, culorile ne permit să pictăm

orice, folosind orice culoare dorim. Această activitate ne induce o stare de calm și de relaxare. Vopseaua acrilică ne permite să emulăm orice copac și să promovăm o legătură cu natura; acest material poate fi folosit la cei cu *nature deficit disorder*. Creioanele colorate pot ajuta persoana să dezvolte un sentiment de siguranță și centrare, prin trasarea de cercuri cu ele.

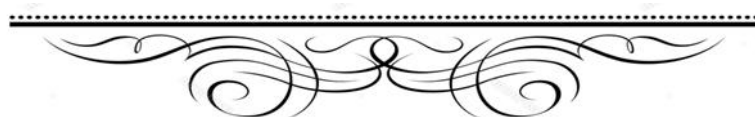
Marcatorii pot fi utilizați pentru a desena persoane cu care avem dificultăți, iar astfel poate să apară un sentiment de înțelegere și o modalitate de a coexista în armonie.

Fotografia este, desigur, o altă modalitate eficientă cu care se poate lucra, mai ales cu tinerii sau copiii. Prin fotografie o persoană poate crea o imagine care să exprime exact ceea ce simte în acel moment, ea poate ajuta la învățarea emoțiilor și sentimentelor. Creioanele pot fi utilizate pentru a desena cu acuratețe, de exemplu, familia, apoi a discuta cu privire la desen, putând vedea părțile bune sau amuzante din familie.

În terapia prin artă, fie că este realizată de un terapeut specializat, fie de orice profesor la orele sale, pot fi utilizate o multitudine de materiale.

De exemplu mai poate fi utilizat colajul. Se pot utiliza poze pe care le putem obține din cărți de colorat, reviste sau ziare pentru a crea o imagine despre cine putem fi, cum dorim să simțim sau cum dorim să arătăm. Argila (lutul) ar trebui folosit pentru a crea o oală, pentru a stăpâni mânia. Argila ne poate ajuta să eliminăm o emoție nedorită sau să o canalizăm spre un lucru util.

Există un studiu realizat de Tamar Pessó Aviv, Dafna Regev, Joseph Guttmann cu privire la materialele utilizate în terapia prin artă și efectele lor psihologice, care s-a axat pe importanța rolului jucat de materialele artistice în arta și a examinat dacă diferitele materiale au efecte diferite asupra participanților (copiii de 7-9 ani). Materialele investigate au variat, de la vase reglabile până la guașă controlată, creioane cerate și creioane simple și s-a examinat efectul asupra a patru variabile psihologice: agresivitatea, stima de

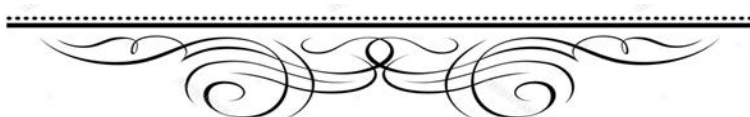

sine, anxietatea și auto-controlul. Rezultatele cercetării au evidențiat o diferență semnificativă în nivelul de agresivitate în rândul tuturor participanților. De asemenea, a existat o diferență semnificativă într-un aspect al evaluării participanților la sesiune. Chiar dacă nu s-au constatat alte diferențe semnificative, diferențele de niveluri de agresivitate și auto-control au fost observate ca fiind apropiate de cele semnificative în rândul grupurilor. Acest studiu validează ipoteza că diferite materiale au efecte diferite în terapia prin artă, demonstrând astfel importanța selecției specifice și educate a materialelor în cadrul terapeutic.

Atunci când terapia artistică este folosită în mod corespunzător, ne permite să vedem lucruri despre noi care au fost anterior imperceptibile. Acest lucru este, desigur, primul pas în procesul de vindecare și poate ajuta să ne propulsăm către o viață mai fericită.

Bibliografie

- *The unique therapeutic effect of different art materials on psychological aspects of 7- to 9-year-old children*, Tamar Pessó Aviv, Dafna Regev, Joseph Guttmann, *The Arts in Psychotherapy*, Volumul 41, Iulie 2014, pag. 293-301
- <https://www.art-is-fun.com/art-medium>

IV. Managementul instituțional - practici educaționale de succes în Islanda

IV.1 Sistemul de educație în Islanda

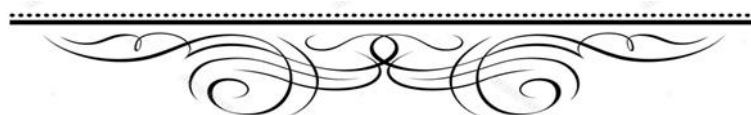
Prof. Mihaela Mariana ȚURA
Inspector școlar general adjunct, I.S.J. Iași

Islanda este o insulă în Oceanul Atlantic de Nord, la limita dintre zona temperată și cea a zonelor arctice, cu punctul extrem de nord care atinge Cercul Arctic. Cel mai apropiat vecin de la vest este Groenlanda, la o distanță de 278 km. Cam la 420 km sud-est se află insulele Feroe.

Suprafața totală a Islandei este de aproximativ 103.000 km², din care doar 23% reprezintă teren arabil. Populația Islandei este de circa 325.671 de locuitori pe o suprafață de 103.000 km². Capitala și cel mai mare oraș al țării este Reykjavík; zonele lui înconjurătoare din sud-vestul țării dețin două treimi din populație. Insula conține vulcani activi și izvoare geotermale. Interiorul ei constă în principal dintr-un platou caracterizat de câmpii nisipoase și de lavă, munți și ghețari, din care mai multe râuri glaciare curg către mare prin câmpia litorală.

Islanda este o republică cu o democrație parlamentară. Președintele este ales prin vot popular pentru un mandat de patru ani. Puterea executivă revine cabinetului format din partidele politice. Guvernul trebuie să aibă sprijinul direct sau indirect al majorității parlamentului islandez, care are 63 de membri. Alegerile parlamentare se desfășoară la intervale de patru ani sau mai puțin.

Biserica evanghelică luterană este biserica oficială de stat, iar 88% din populația țării are statutul de membru.

Principalele sectoare de ocupare a forței de muncă din Islanda sunt: serviciile - 69% din forța de muncă, 6% în domeniul educației; industrie - 23%; agricultură și pescuit - 8%.

1. BAZELE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DIN ISLANDA

Islanda are patru niveluri de educație :

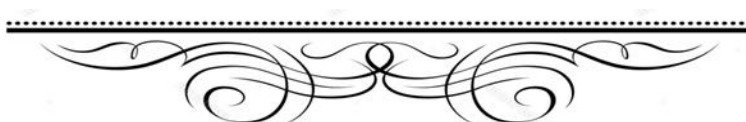
- preșcoala (grădinița sau “școala prin joc”), pentru copii între 2-5 ani – operată de autoritățile locale sau de organisme private care subcontractează serviciile de la municipalități;
- școala obligatorie (“școala de bază”), pentru copii între 6-16 ani – operată de autoritățile locale;
- liceul (“continuarea școlii”), pentru adolescenți între 16-20 ani – operat de stat, sau *elementary school* – un sistem educațional pe bază de credite;
- universitățile – independente, dar finanțate în mare parte de către stat.

Un principiu fundamental al educației islandeze este acela că toți beneficiarii au șanse egale de a dobândi o educație, indiferent de sex, statut economic, locație rezidențială, religie, dezavantaje posibile și fundal cultural, social sau etnic.

Curriculum-ul național este comun nivelului preșcolar, școlii obligatorii și liceului și definește **pilonii fundamentali** ai educației în Islanda, care cuprind:

- alfabetizare în sensul cel mai larg
- educație pentru sustenabilitate
- egalitate
- creativitate
- sănătate și bunăstare
- democrație și drepturile omului.

Ministerul emite liniile directoare ale Curriculumului Național pentru învățământul secundar obligatoriu și superior, atât în ceea ce privește stabilirea

obiectivelor acestuia, cât și modul de implementare. De asemenea, ministerul oferă un cadru general pentru curriculumul din învățământul preșcolar prin specificarea obiectivelor pe care trebuie să le urmeze preșcolarii și descrie mijloacele și atitudinile de bază care se aplică în educația copiilor mici.

Învățământul este obligatoriu de la vârsta de 6, până la 16 ani. Părinții au obligația de a înscrie copiii la școală și de a asigura frecvența acestora. Anul școlar durează nouă luni, începând între 21 august și 1 septembrie și terminându-se între 31 mai și 10 iunie. Numărul minimum de zile de școală este de 180, iar orele se desfășoară în cinci zile pe săptămână.

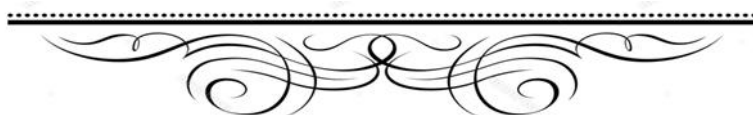
Scopul principal al învățământului obligatoriu este acela de a pregăti elevii pentru viață și pentru a lucra într-o societate în continuă dezvoltare și democratică. Toate activitățile care se desfășoară în școală stau sub semnul toleranței, al valorilor creștine și a cooperării democratice.

Elevii cu nevoi speciale au dreptul de a primi educație suport, pe baza evaluării tipului de nevoi. Elevii cu nevoi speciale sunt integrați în clase din învățământul de masă, în departamente educaționale speciale din cadrul unei școli sau ambele situații.

2. RESPONSABILITATEA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL

Parlamentul (Althingi) și Ministerul Educației, Științei și Culturii (Menntamálaráðuneytið) sunt responsabile din punct de vedere legal și politic pentru sistemul de învățământ și determină obiectivele de bază și cadrul său administrativ. Există puține școli private în sistem și aproape toate școlile private primesc finanțare publică.

Sistemul educațional a fost, într-o mare măsură, descentralizat atât în ceea ce privește responsabilitățile, cât și luarea deciziilor. Consiliile locale sunt responsabile pentru funcționarea grădinițelor, a școlilor primare și a celor de nivel secundar inferior. Pe de altă parte, statul este responsabil pentru unitățile de învățământ de nivel secundar superior și nivelul universitar.

3. FINANȚAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Consiliile locale asigură finanțarea pentru construcția și funcționarea unităților de învățământ de nivel preșcolar, primar și secundar inferior. Învățământul preșcolar nu este gratuit, părinții plătind taxe pentru copiii care sunt înscriși la grădiniță. Statul asigură finanțarea pentru sistemul de învățământ obligatoriu, inclusiv manualele și materialele educaționale, cu excepția unor instituții private care se autofinanțează sau sunt parțial finanțate de stat.

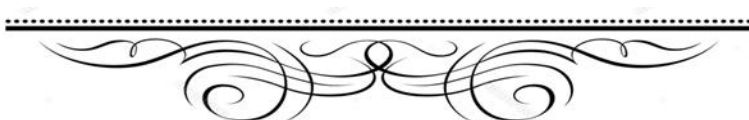
Costurile de construcție și investițiile inițiale pentru echipamente sunt suportate atât de stat cât și de municipalități, care plătesc 60% și, respectiv 40%. Educația la nivel secundar superior este gratuită, dar elevii plătesc taxele de înscriere și costul manualelor. Elevii din învățământul profesional plătesc o taxă de materiale.

4. PERSONALUL DIN ÎNVĂȚĂMÂNT

Cadrele didactice și personalul de conducere care lucrează în școlile de nivel secundar superior sunt angajate de către stat. Profesorii și personalul de conducere de la nivelele preșcolar și obligatoriu sunt angajați de către consiliile locale. În școlile private personalul este angajat de către acele instituții.

Cerințele de studii pentru personalul didactic din învățământul preșcolar, obligatoriu și secundar superior constau în finalizarea unui program de studii de 5 ani (300 ECTS). Cei mai mulți dintre profesori finalizează un master în științele educației sau în domeniul de studiu respectiv împreună cu certificarea funcției de profesor. Profesorii din învățământul vocațional/tehnologic trebuie să acumuleze 60 de credite pe parcursul studiilor de certificare, în completarea diplomei asociate domeniului vocațional, precum calificarea de maistru-instructor într-o meserie.

Formarea continuă a cadrelor didactice și a directorilor este reglementată și organizată conform salarizării. De obicei profesorii de liceu

trebuie să parcurgă un minimum de 80 ore/an de formare profesională. Profesorii din învățământul obligatoriu se asociază unui număr de 170-190 ore /an, în timp ce profesorii din învățământul preșcolar nu au un număr prestabilit de ore de formare.

5. ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

În învățământul preșcolar sunt școlarizați copiii începând de la vârsta de 1 an, până la 6 ani.

Curriculumul Național pentru învățământul preșcolar are la bază **educația centrată pe copil**, accentul se pune copilărie ca o etapă separată a dezvoltării, focalizată pe dezvoltarea individuală și nevoile fiecărui copil. Activitățile de formare au la bază jocul, considerat cea mai bună modalitate prin care copilul învață și se maturizează.

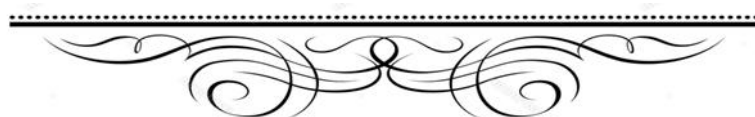
Programul la grădiniță cuprinde activități între 4 ore până la maximum 9 ore/zi. Învățământul preșcolar are rolul de a reduce decalajul dintre îngrijirea copiilor și educarea acestora, susținând dezvoltarea lor deplină și pregătindu-i pentru școala primară și pentru viața însăși.

6. ÎNVĂȚĂMÂNTUL OBLIGATORIU

Conform legii educației naționale din Islanda, educația este obligatorie pentru copii și adolescenți cu vârste cuprinse între șase și șaisprezece ani.

Învățământul obligatoriu cuprinde nivelele primar și secundar inferior și se desfășoară, de regulă, în aceeași școală. Nu există examene de admitere în învățământul obligatoriu, sunt admiși toți copiii care împlinesc vârsta de 6 ani în acel an, iar rata de înscriere este de 100%. Învățământul obligatoriu este de 10 clase.

În Islanda se întâlnesc în mod frecvent trei tipuri de școli: școli care cuprind toate cele zece clase, școli cu clasele I-VII și școli cu clasele VIII-X. Școlile cu clasele VIII-X sunt școlile de fuziune, adică primesc elevi din mai

multe școli cu clasele I-VII. Elevii au dreptul să se înscrie la școală în zona în care locuiesc.

Dimensiunea școlilor variază foarte mult, cele mai mari școli sunt în capitală și în suburbii și numără aproximativ 800 de elevi. În zonele rurale, există multe școli mici, unele cu mai puțin de 10 elevi. Aproape jumătate din toate școlile obligatorii au mai puțin de 100 de elevi.

Curriculumul

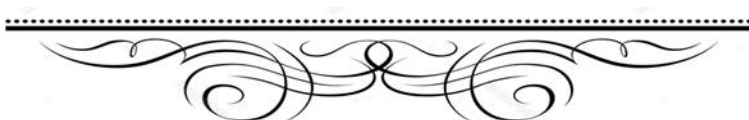
Curriculumul național specific învățământului obligatoriu urmărește:

- să pregătească elevii pentru viață și muncă într-o societate democratică în continuă dezvoltare
- ca toate activitățile din școală să fie în acord cu natura și nevoilor elevilor și să încurajeze dezvoltarea, sănătatea și educația fiecărui individ
- să ofere elevilor oportunitatea de a dobândi cunoștințe, aptitudini și de a cultiva obiceiuri de muncă care promovează interesul continuu pentru educație și formare

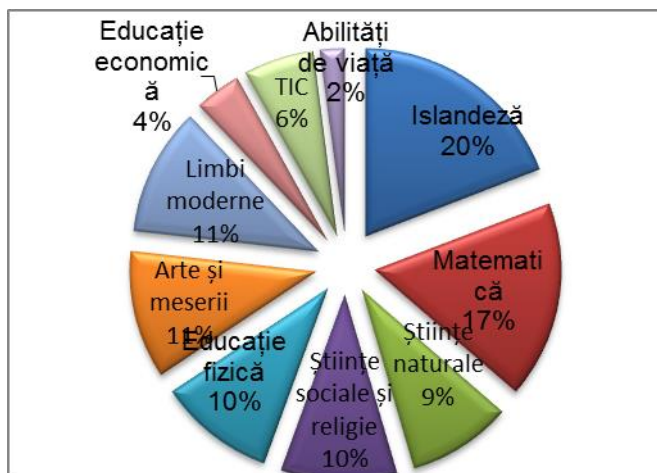
Numărul de ore săptămânale pentru fiecare clasă este următorul:

- Clasele 1-4 (vârsta 6-9 ani) - 30 ore
- Clasele 5-7 (10-12 ani) - 35 ore
- Clasele 8-10 (13-15 ani) - 37 ore.

Ponderea disciplinelor studiate în învățământul obligatoriu este: limba islandeză 19%, matematică 17%, științe naturale 9%, științe sociale și religie 10%, educație fizică 10%, arte și meserii 11%, limbi moderne 11%, educație economică 4%, TIC 6%, abilități de viață 2%. Primele cinci discipline sunt studiate de către toți elevii din clasele I-IX. În clasa a X-a toți elevii studiază islandeză, matematică, engleză, daneză, științe naturale, științe sociale, abilități de viață și educație fizică.

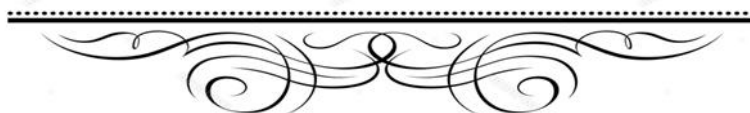
Evaluarea

Examinările și alte forme de evaluare, de obicei scrise, sunt efectuate de către fiecare școală și profesor. Din acest motiv, evaluarea nu este standardizată între diferite școli și profesori. Rapoartele de evaluare privind progresul elevilor diferă de la o școală la alta și pot fi scrise sau verbale, fie sub forma unui raport statistic. Rapoartele sunt furnizate la intervale regulate pe tot parcursul anului școlar, precum și la sfârșitul fiecărui an.

La finalul învățământului obligatoriu, elevii pot alege să susțină o examinare tip evaluare națională, organizată de Institutul Național de Examinare, cu note de la 1 la 10, având posibilitatea de a alege la câte și la ce discipline doresc să o susțină. Scopul acestor examinări este, în primul rând, de a indica nivelul elevului la terminarea învățământului obligatoriu și de a-l consilia în alegerea unui traseului educațional în învățământul secundar superior. La sfârșitul învățământului obligatoriu, toți elevii primesc un certificat în care sunt indicate atât rezultatele la examinările standard, cât și cele de la examenele susținute la școală.

Începând cu anul 2000, Islanda a participat la studiile OECD PISA și din 2009 la studiul TALIS. Islanda participă, de asemenea, în mod regulat la lucrările OCDE privind dezvoltarea indicatorilor de realizare a elevilor. Sistemul educațional din Islanda a fost revizuit periodic de experții OCDE.

Toți elevii din clasele obligatorii, IV, VII și IX sunt supuși examenelor naționale în limba islandeză și matematică, iar în clasa a IX-a, în plus, la limba engleză.

7. ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR SUPERIOR

Învățământul secundar superior nu este obligatoriu, dar oricine a terminat învățământul obligatoriu are dreptul să continue în ciclul superior. Elevii pot intra în ciclul secundar superior la sfârșitul învățământului obligatoriu, în anul în care au împlinit șaisprezece ani. În ultimii ani, aproximativ 90% dintre elevii care au finalizat învățământul obligatoriu au intrat imediat în învățământul secundar superior.

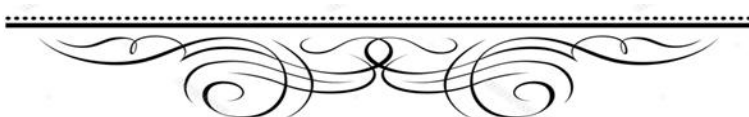
Elevii frecventează în general 32-40 ore pe săptămână, iar fiecare oră de clasă durează 40 de minute.

În Islanda există aproximativ 40 de școli de nivel secundar superior. Cele mai mari școli au aproximativ 1.500 de elevi și cele mai mici, mai puțin de 50.

Principalele tipuri de școli de nivel secundar superior sunt următoarele:

- învățământ liceal teoretic care oferă programe academice de patru ani, care se finalizează cu un examen
- licee tehnologice care oferă programe teoretice și practice de studiu în meserii calificate și în unele meserii necalificate
- școli profesionale care oferă programe de studii pentru anumite meserii, în vederea accesului pe piața muncii
- licee vocaționale.

Școlile secundare superioare au fie clase în forma tradițională, fie operează cu un sistem unitar de credite. Într-un sistem de credite unitar conținutul educațional al fiecărei discipline este împărțit într-un număr de unități de curs definite, care durează un semestru. Elevii care optează pentru un anumit curs formează un grup pentru acea unitate de curs și primesc un anumit număr de credite pentru fiecare unitate de curs finalizată. Sistemul de

credite unitar permite elevilor să-și regleze viteza cu care își perfecționează educația, adică să accelereze studiile sau să acopere mai mult timp, în funcție de nevoile lor personale. Creditul unitar este cea mai comună formă de învățământ secundar superior. Elevii trebuie să acumuleze 60 de credite pe parcursul unui an școlar, demonstrând faptul că pe parcursul aceluși an ei au finalizat cursurile conform standardelor de pregătire. În conformitate cu legea educației islandeze toate programele de studiu pot conduce la o educație de nivel superior.

Unele unități de învățământ secundar superior oferă cursuri la seral, cu programe comparabile cele ale școlii de zi. Aceste clase sunt destinate în special adulților care nu au posibilitatea de a urma cursurile la zi din cauza faptului că sunt angajați sau sunt casnici.

În unitățile de învățământ secundar superior se oferă în general consiliere educațională, care include asistență în alegerea unui program de studiu, în organizarea de studii și elaborarea unui plan de studiu și asistență pentru problemele legate de studiu. Consilierea educațională implică adesea susținerea elevilor cu probleme personale.

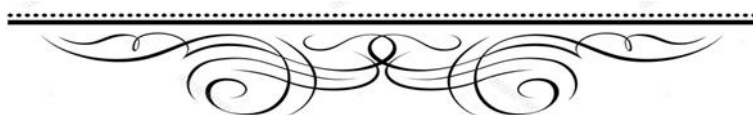
Curriculumul

Obiectivele învățământului secundar superior urmăresc:

- încurajarea dezvoltării generale a elevilor în vederea pregătirii acestora pentru participarea activă într-o societate democratică
- pregătirea elevilor pentru piața forței de muncă și pentru a studia ulterior
- dezvoltarea la elevi a responsabilității, spiritului larg, a inițiativei, încrederii în sine și a toleranței, instruirea în practici de lucru disciplinate și independente și gândirea critică, aprecierea valorilor

Evaluarea

Școlile secundare superioare din Islanda au, în general, examene la sfârșitul fiecărei perioade/semestru, indiferent de tipul școlii. Anumite cursuri nu au examen final la sfârșitul semestrului, iar nota finală se bazează pe

evaluarea continuă și pe atingerea obiectivelor stabilite. Pentru meserii calificate, există examenele de competențe profesionale, singurele care sunt coordonate la nivel național pentru acest nivel de educație.

Legea învățământului secundar superior stipulează că școlile secundare superioare trebuie să-și evalueze activitatea educațională. Această evaluare include, printre altele, procesul de predare, managementul și comunicarea în cadrul școlii. Fiecare școală este evaluată extern o dată la 5 ani.

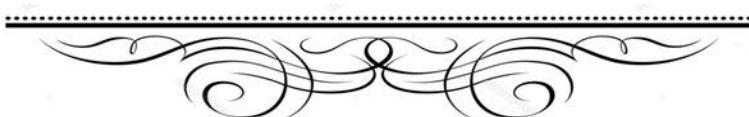
8. ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Universitățile au obligația de a oferi programe de învățământ superior pentru diferite discipline, conform legislației care reglementează fiecare instituție. Scopul principal al educației adulților este de a încuraja egalitatea de șanse între adulți, indiferent de locație, vârstă, sex, ocupație sau educație anterioară.

Învățarea pe tot parcursul vieții este un concept global, care acoperă toată educația pe care o primesc indivizii pe parcursul vieții. Elementele importante ale învățării de-a lungul vieții sunt toate tipurile de studii continue, pe termen scurt sau lung, studii suplimentare și studii de hobby.

Bibliografie

- https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/iceland_en
- *The Icelandic National Curriculum Guide for Upper Secondary Schools – General Section*; Ministry of Education, Science and Culture, 2012
- *OECD review: SKILLS beyond SCHOOL National background*, Report for ICELAND, 2013

IV. 2. Impactul educațional al spațiului școlar.

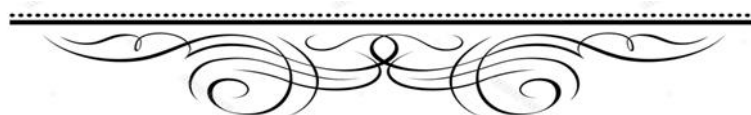
Repere ale școlii islandeze

Prof. dr. Genoveva-Aurelia FARCAȘ
Inspector Școlar General, I.S.J. Iași

Țările nordice sunt cunoscute ca fiind prospere, având creșteri economice semnificative, bazându-se pe drepturi și șanse egale ale persoanei la viață decentă și avansare în societate asigurate prin educație, prin grija pentru această – poate cea mai importantă – dimensiune a persoanei. Toate cele săvârșite de comunitatea mare și cea mică, familia, de fiecare membru al societății, devin posibile prin educație, iar decidenții politici nu doar au înțeles aceasta, ci au transformat în condiția dintâi a ființării unui popor. De aceea, structurarea sistemului educațional în acord cu cerințele pieței muncii, este esențială, dacă fiecare își asumă obligația instrucției cu finalitate educațională. Modelul statului prosper este un concept frecvent întâlnit, iar studiile întăresc necesitatea lui bazată pe o educație de calitate (Antikainen, 2006; Andersen, 2011; Blossing, 2014).

Dacă uimiți, ne întrebăm care este secretul educației scandinave și nordice, atunci un răspuns, ușor de observat, este acela legat de *amenajarea spațiului, atât interior cât și exterior*. Este știut că succesul oricărei activități este susținut și de dimensiunea ergonomică a organizării locului. În clasă fiind, devine importantă dispunerea mobilierului – vizibilitatea reciprocă dintre elevi și profesorul lor, dată de organizarea mobilierului destinat elevilor și acela pentru elevi – băncile, locurile în care își efectuează nu doar sarcinile, ci își construiesc relația cu profesorul lor.

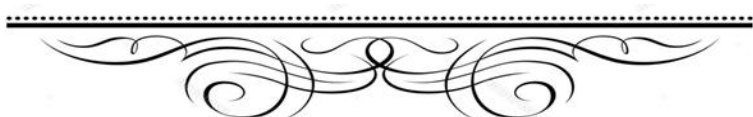
Dacă este recomandată simplitatea și modularitatea sistemului de mobilier, profesorul având rolul de a respecta clasa ca grup organizat, din punct de vedere estetic și managerial, atunci cu atât mai importante devin *spațiile deschise cu pereți transparenți sau mobili, cu perspectivă spre spații*

comune care permit interacțiuni diverse în grupuri modulare. Designul clasei influențează practicile școlare și stilul didactic al profesorilor, relație demonstrată de o serie de studii (Nicholson, 2005; Tanner, 2008, Gislason, 2010, Sigurðardóttir, 2018). Conform acestora, profesorii care își desfășoară activitatea într-un spațiu larg și deschis, cu mobilier flexibil, oferă mai multe oportunități de învățare elevilor, decât cei care utilizează schema tradițională de amenajare a clasei. În completare, Edwards (2005) arată că, atunci când copiii își desfășoară activitatea într-un spațiu educațional, în mod evident, conceput în funcție de nevoile lor, demonstrează o dispoziție naturală, firească spre un comportament adecvat relaționării multiple și dorința de a contribui la asumarea sarcinilor din comunitate, grupul clasei.

Prin urmare, dacă acceptăm că școala scandinavă potențează efectul mediului înconjurător asupra activității educative, încurajând elevii să participe, să devină autonomi, să preia roluri și responsabilități, atunci vom conchide că aceasta este o pârghie aflată la dispoziția profesorilor. Mai mult decât atât, plasarea elementelor distinctive, fie în curtea școlii (statui, monumente), fie în interior (figuri și ilustrații), cu o încărcătură simbolică, determină receptivitate crescută a elevilor, dând naștere sentimentului de apartenență la acel spațiu evocator al rădăcinilor, reperelor cu recunoaștere în istoria lumii, a poporului, comunității și persoanelor reprezentative cultural.

Profesorii islandezi, de exemplu, respectă caracteristicile psihosomatice ale elevilor, dar asta nu înseamnă că nu îndrăznesc să-i scoată din zona din confort, aducându-le provocări și noi experiențe prin care să-și exploreze și exerseze abilități diferite. În acest fel, se oferă șanse egale tuturor elevilor, fiecare dintre ei, învățând și dorind să învețe prin bucuria reușitei. *O școală pentru toți* este un element fundamental în construirea clădirilor prin oferirea de spații generoase și accesibile, integrând, astfel, o mare parte a elevilor cu cerințe educaționale speciale.

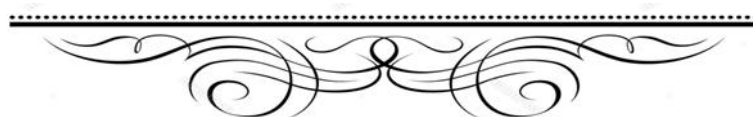

Ne uimim aflând cum în Islanda, competențele alimentare și cele financiare sunt domenii cuprinse în curriculum național. Spațiul școlii este acela bine gândit, dacă este utilizabil de elevii de șase ani, cât și pentru clasele mai mari, după-amiaza, dacă ajută profesorul să-și exercite atât funcția de instrucție cât și rostul educativ – când elevul înțelege, folosește, vrea să dezvolte tot ce a aflat în diverse contexte de învățare.

Unul din principiile nordice pe care se bazează organizarea spațiului, este *cel al luminozității*, care oferă vizibilitate sporită și totodată, deschidere spre creativitate, permițând articularea propriei personalități. Prin arhitectura lor, clădirile școlare islandeze, la care am făcut mai multe referiri, ori acelea haretiene, nu se urmărește doar dimensiunea funcțională a acesteia, ci funcția educativă – de la cea artistică până la aceea spirituală, morală și de socializare prin care elevii se pot apropia de învățare și mai ales, încurajează interacțiunile, adăugând sens și emoție oricărei activități. Față de versiunea de organizare a clasei unde accentul cade pe profesor, iar elevii sunt într-o așteptare pasivă până la următoarea mutare a profesorului, dincolo de catedră, modelele noi îndrăznesc să elimine bariere, să apropie elevii unii de alții și de profesor, să construiască relații și dincolo de ziduri.

Cooperare, nu competitivitate, individualism, este legea implicită pentru toți actorii educaționali și toate subsistemele sociale cu interes față de activitatea rodnică a școlii. Activitatea în vreme de ploaie ori ger, goana după cele mai colorate insecte și cele mai interesante frunze, pot părea acțiuni riscante, însă școala nu poate ascunde firescul, normalitatea fenomenelor naturii, nu poate izola în laboratoare false, artificiale tocmai pe apărătorii vieții și valorilor ce guvernează relațiile om – om, om – natură.

Tot ceea ce se întâmplă în clasă, prin organizarea și dispunerea mobilierului, în interiorul clădirii, în curtea și în spațiile speciale rezervate școlii, are efect asupra comportamentului imediat și de lungă durată al

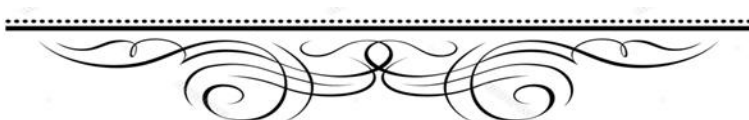

elevului, influențând atitudinea acestuia față de școală (Sigurðardóttir, 2018) și de rosturile lui în lume.

Cu toate că școala românească este deschisă spre abordări inovatoare și entuziastă în exersarea de practici moderne în amenajarea spațiului școlar, există amprente ale obiceiurilor formate de-a lungul unor generații – acum, părinți ori profesori – și subordonate unor limite legislative, care împiedică regândirea necesară. Desigur, profesorul rămâne regizorul clasei, fiind cel care vede ori deschide ferestre și acolo unde sunt ziduri vechi și groase. Lui ne adresăm, pe el îl respectăm în efortul de a găsi metode și pârgii de articulare a noului cu tradiții uitate, cu experiențe avute și imperative recunoscute.

Bibliografie

- Andersen, T., Hougaard, K. F. & Ólafsson, S. (2011). *Assessment of the Labour Market in Iceland. Final report. Policy and Business Analysis*. Aarhus, Danish Technological Institute
- Antikainen, A. (2006). *In search of the Nordic Model in Education*. Scandinavian Journal of Educational Research Vol. 50, No. 3, July 2006, pp. 229-243
- Blossing, U. (2014). *The Nordic Education Model. A school for all. Encounters neo-liberal policy*. Springer Science & Business Media
- Edwards, J. (2005) *The classroom is a microcosm of the world*. In M. Dudek, *Children's space*. Routledge
- Gislason, N. (2010). *Architectural Design and the Learning Environment: A Framework for School Design Research*. Learning Environment Research, 13, 127-145
- Iucu, R. (2006). *Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*. Ediția revizuită și adăugită, Polirom, Iași
- Nicholson, E. (2005). *The School Building as Third Teacher*. In M. Dudek (Ed.), *Children's Spaces*, pp. 44-65. Oxford: Architectural Press and Elsevier
- Sigurðardóttir, A. K.; Hjartarson, T. (2018). *School Buildings for the 21st Century: Some Features of New School Buildings in Iceland*. Center for Educational Policy Studies Journal, [S.l.], v. 1, n. 2, p. 25-43, jan. 2018. ISSN 2232-2647
- Tanner, C. K. (2008). *Explaining the Relationships Among Student Outcomes and the School's Physical Environment*. Journal of Advanced Academics, 19(3), 444-471

IV.3. Welfare și wellbeing în școlile din Islanda

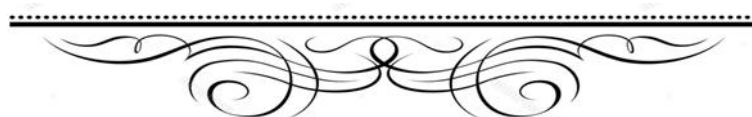
**Prof. Gabriela CONEA,
Inspector școlar, I.S.J. Iași**

În economia normativă, **welfare** și **wellbeing** sunt de obicei considerate sinonime. Ambele formează o stare mentală, o stare a fericirii sau a unui sentiment bun. Aceasta este o legătură foarte importantă între cele două concepte și justifică utilizarea lor interschimbabilă. Dacă **welfare** se referă la bunăstarea materială – puterea de a cumpăra mai multe obiecte de consum (mașini, case, haine etc.), **wellbeing** se referă la bunăstarea afectivă – capacitatea de a avea cât mai mulți factori care determină viața (familie, slujbă, prietenie etc.).

În Islanda, când se vorbește de bunăstare în școală, se vorbește de ceva care este important pentru toată lumea din școală și din jurul școlii. Evident, în centrul atenției sunt elevii școlii, dar este, de asemenea, foarte important să o înțelegem ca fiind bunăstarea tuturor cadrelor didactice, a personalului administrativ și de conducere din școală. Nu se poate susține de fapt bunăstarea unui grup fără a fi asigurată susținerea bunăstării tuturor grupurilor.

Ce este ”bunăstarea” și cum se aplică acest concept școlilor? Când se vorbește despre bunăstare, se face referire la definiția Fundației pentru Educație Universală, și anume că ”toată lumea își poate realiza dezvoltarea la nivel fizic, mental, emoțional, social și spiritual în relație cu sinele, cu alți oameni din jur și al societății mai largi”.

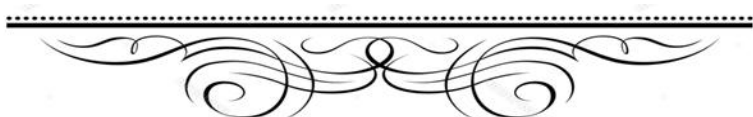
În cadrul școlii islandeze copiii pot avea un cuvânt de spus în propriile lor vieți, pot să-și dea avizul, pot lua decizii și acest lucru revine la Convenția ONU privind drepturile copilului, unde există articole care susțin dreptul copiilor la participare, dreptul lor la exprimare. În contextul școlar profesorul

crează spațiu pentru ca toți copiii să poată face alegeri în clasă, să poată lucra împreună în grupuri ca o formă de învățare de la egal la egal, să poată lua anumite decizii cu privire la ceea ce grupul va face.

Sentimentul de sine și de apartenență ca parte a bunăstării: concepția islandeză arată că trebuie să avem grijă ca toți copiii să aibă posibilitatea dezvoltării lor fizice, mentale, sociale, emoționale și spirituale, dar nu în bucăți mici decupate, ci într-un proces holistic care să permită o dezvoltare foarte bine rotunjită. Cercetările recente din domeniul științei neuronale arată, că emoțiile sunt o parte importantă de a lua noi cunoștințe și de a le face să devină ale tale. Dezvoltarea bunăstării este în responsabilitatea personalului școlii, a școlii ca instituție, care își dezvoltă competența colectivă și globală și este, de asemenea, extinsă la nivel regional sau național.

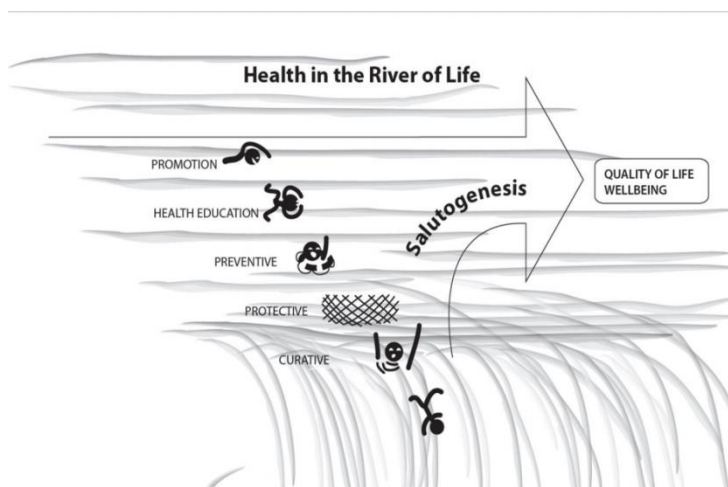
În februarie 2009, Guvernul Islandei a decis să înființeze un Observator pentru a monitoriza consecințele crizei financiare asupra persoanelor și familiilor – ”Welfare Watch”. Acesta a fost înființat în conformitate cu rezoluția cabinetului din 2009, ca răspuns la criza economică și a fost restabilit în 2014. Welfare Watch este o platformă la nivel național, care implică principalii factori interesați din toate sectoarele și nivelurile, furnizând date importante de înțelegere generală și informând politicile și acțiunile specifice. Welfare Watch este condus de Ministerul Sănătății, cu un președinte și un angajat. Cele 36 de entități care au reprezentantul lor alături de diferite tipuri de organisme publice din domeniul sănătății, educației și afacerilor sociale. În plus, există reprezentanți ai unor entități non-publice, cum ar fi Crucea Roșie, Asociația ”Acasă și la școală”, UNICEF etc. În 2014, Islanda a avut președinția Consiliului Nordic al Miniștrilor și a stabilit un proiect de 3 ani, bazat pe Welfare Watch, numit Watch Nordic Welfare. Proiectul este împărțit în trei părți distincte: 1) Asistența nordică a bunăstării, ca răspuns la crize 2) consecințele bunăstării crizelor financiare și 3) indicatori

nordici ai bunăstării. Informații suplimentare: :

<http://eng.velferdarraduneyti.is/nordicwelfarewatch/>

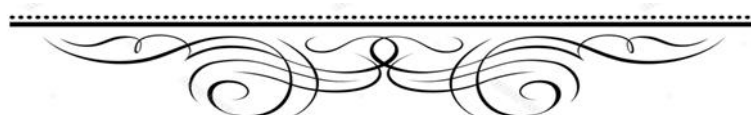

Islanda 2020 este o declarație de politică guvernamentală axată pe cunoștințe, durabilitate, bunăstare, monitorizarea acelor grupuri care riscă șomajul de lungă durată în urma crizei financiare, consolidarea participării sociale și a incluziunii active a tuturor cetățenilor.

Relațiile sociale bune – calitatea relațiilor cu familia și prietenii, împreună cu timpul petrecut cu familia – prezic fericirea și bunăstarea. În ciuda crizelor, a existat o creștere a fericirii în rândul adolescenților, aceștia petrecând mai mult timp cu părinții lor.

Sitografie

- https://www.government.is/library/01-Ministries/Ministry-of-Education/Curriculum/adskr_grsk_ens_2012.pdf
- <https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/1---formennska-2014/Dora-Gudrun-Gudmundsdottir.pdf>
- <http://www.esn-eu.org/raw.php?page=files&id=759>
- <http://chrodis.eu/wp-content/uploads/2017/03/the-welfare-watch.pdf>

IV.4. Learning by doing

Prof. Daniela Lorina STEGARIU
Școala Gimnazială Slobozia

”Cred că școala trebuie să reprezinte viața prezentă, viața reală și importantă pentru copil, ca aceea pe care o trăiește acasă, în cartier sau la locul de joacă.”

John Dewey (Crezul meu pedagogic)

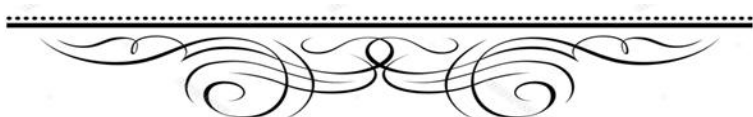
Learning by doing este un principiu de învățare apărut cu mii de ani în urmă, printre adepții acestui principiu numărându-se Platon, Thomas Hobbes, Karl Max, Mao Zedong, Maria Montessori sau B.P. Skinner.

De-a lungul timpului a îmbrăcat mai multe forme, inclusiv învățarea prin activități practice, descoperire versus predare, experiențe practice versus învățare din cărți.

Learning by doing a devenit o teorie a educației și a fost expusă de filosoful american John Dewey. Conform acestei teorii, învățarea ar trebui să fie relevantă și practică, nu doar pasivă și teoretică.

Pornind de la cărțile lui John Dewey, în anul 1984, David Kolb propune *teoria învățării experiențiale*, care este definită ca un proces în care cunoașterea este creată prin transformarea experienței proprii.

Făcând o analogie cu viața din afara școlii, părinții nu predau copiilor lecții pentru a-i învăța să meargă, să vorbească, să se cațere, să alerge sau să joace un joc. Ei doar își lasă copiii să facă aceste lucruri. În același fel, învățarea din timpul programului școlar ar trebui să fie rezultatul unei experiențe personale, ca urmare a unei acțiuni proprii și nu ca urmare a

activității realizate de alții, indiferent că este vorba de citirea unor instrucțiuni, descriere sau lecturi.

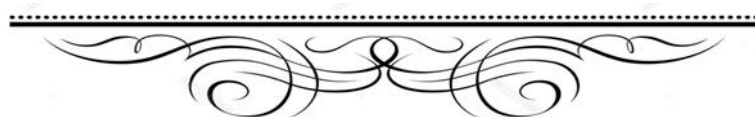
Conform studiilor de specialitate, elevii care experimentează fizic conceptele științifice le înțeleg mai bine și au rezultate mai bune la teste. Studiile efectuate prin scanarea creierului subiecților testați au demonstrat că elevilor care experimentează practic învățarea li se activează acea parte a creierului responsabilă cu activitatea senzorială și motrică atunci când, la o anumită perioadă de timp, se gândesc la acele concepte. Prin urmare, învățarea care se face în mod practic, prin implicarea directă a elevilor, este mult mai eficientă și cu rezultate superioare, dovedite științific.

Deși sistemul de învățământ românesc se bazează pe dezvoltarea competențelor elevilor, învățarea prin activități practice - deci învățarea asumată de elevi - este încă un deziderat.

La polul opus, sistemul de învățământ islandez, care este recunoscut ca fiind unul foarte eficient (elevii islandezi având rezultate foarte bune la testările PISA și demonstrând o pregătire de calitate) a adoptat cu succes învățarea bazată pe experiența practică a elevilor.

Încă de la clasele primare elevii sunt încurajați să lucreze în echipă, să coopereze și să își asume responsabilitatea pentru propria dezvoltare și pentru propriul comportament din timpul programului școlar. De asemenea, între profesorii de diferite discipline există o colaborare permanentă în vederea aplicării unor programe unitare, în vederea facilitării transferului de informații. Munca de echipă este o condiție care, se pare, stă la baza sistemului de învățământ islandez.

În timpul orelor de curs activitatea didactică este în așa fel concepută încât cadrul didactic este doar un mentor care sprijină elevul în propria lui dezvoltare. Investițiile substanțiale de care se bucură sistemul de învățământ islandez fac ca elevii să aibă la dispoziție o gamă foarte variată de materiale didactice, de instrumente de lucru și de laboratoare dotate cu toate cele

necesare realizării aplicațiilor practice. În timpul orelor de curs elevii folosesc în mod curent telefoanele mobile, pe care au instalate diferite aplicații necesare desfășurării procesului instructiv-educativ, sau pe care caută informații în mediul on-line. Acest lucru demonstrează o maximă responsabilizare a elevilor, care își asumă propria formare.

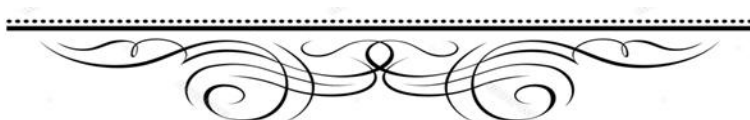
La ciclul secundar superior acest sistem de educație de tip *learning by doing* este din plin utilizat, elevii fiind evaluați prin proiectele pe care le realizează de-a lungul unei anumite perioade de timp. Este un sistem flexibil, care oferă elevilor libertatea de a-și programa activitățile, de a-și crea propriul program de lucru, în funcție de motivația pe care o au. Astfel, aceeași materie de studiu poate fi parcursă de unii elevi mai motivați într-un singur semestru, în timp ce alții o pot parcurge în două semestre. În tot acest timp, elevii sunt reponsabili de propria învățare, alternând studiul individual cu activitățile practice de elaborare a unui anumit produs/proiect (care, de obicei este rezultatul unei munci de echipă). În acest tip de organizare a activităților, profesorul are rol de mentor, oferind suport elevilor ori de câte ori aceștia au nevoie.

La baza implementării unui astfel de tip de învățare stă o reformă a educației coerentă, care și-a propus să dezvolte la elevi abilitățile practice, creativitatea, simțul artistic, competențele lingvistice și matematice, o reformă care a presupus investiții masive în școli, în vederea dotării cu materiale și laboratoare. Astfel că elevii își desfășoară activitatea într-un mediu relaxant, prietenos, stimulant, în care învățarea le este facilitată de o gamă variată de materiale didactice, ateliere, laboratoare și platforme de învățare on-line.

După cum afirma un profesor islandez, ”un elev poate învăța într-o școală islandeză fără să aibă nevoie de hârtie și creion”.

Bibliografie

- John Dewey (1897), *My Pedagogic Creed*
- David Kolb (1984), *Experiential Learning*, Case Western Reserve University

IV.5. Biblioteca școlară islandeză – templul cărților

Prof. Ana DORNEANU

Director, Școala Profesională Dumești

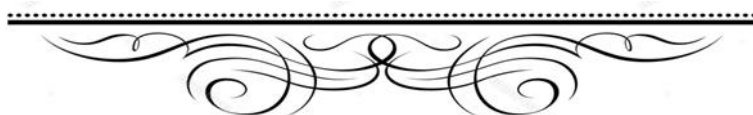
Un înțelept modern orb scria: ”Unii consideră că Paradisul ar fi o grădină, alții și-l pot imagina ca un palat. Eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă.” (Jorge Luis Borges – ”Cărțile și noaptea”).

Sub auspiciile ideii că investiția în educația copiilor reprezintă investiția cea mai sigură în viitorul trainic și prosper al unei națiuni, în Islanda elevii sunt determinați să acorde atenția cuvenită CĂRȚII.

Nimeni nu poate forța elevul în procesul de învățare, dar niciodată nu este prea târziu sau prea devreme să fie deschis drumul către carte – prin citirea unui ziar sau a unei reviste, prin cumpărarea unei cărți, prin limitarea privitului la televizor sau a orelor petrecute de copii jucându-se pe calculator, prin vizitarea unei librării sau a unei biblioteci.

Din acest punct de vedere, cartea este privită ca un element de comunicare între generații, între cei ce vin cu întrebările: ”Ce este asta?”, ”Pentru ce?”, ”Cum?”, ”De ce?”. Răspunsul este că educația nu se rezumă la transmiterea de informații, ci presupune și formarea de convingeri și concepții. Trăim într-o lume care nu ne permite să ne întoarcem privirea dacă ceva nu ne convine, deoarece cu toții suntem responsabili pentru ceea ce ni se întâmplă în prezent și viitor.

Jocurile pe calculator, atât de apreciate de copii, le dezvoltă perspicacitatea, inteligența, spiritul de observație, de competitivitate, dar i-a îndepărtat de carte, de natură... De aceea, se simte nevoia inițierii și desfășurării de acțiuni de educare a elevilor prin carte și pentru carte, inițierea și desfășurarea unei libroterapii reale.

Obișnuința de a citi, în Islanda, se moștenește, dar se și formează. Lectura constituie o redevabilă terapie, învinge inerția, teribilismul, superficialitatea. Chiar și foarte mici, copiii sunt sensibili la magia lecturii, a povestitorului.

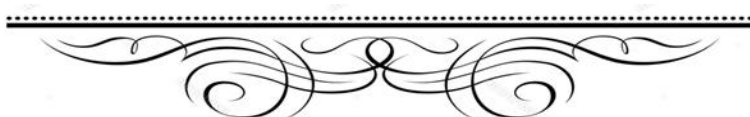
Copilul este lăsat să-și aleagă singur povestea pe care vrea să o asculte. El este obișnuit să se implice în lectură cu pași mici. Cărți ilustrate, benzi desenate – trebuie să-l ajute să descopere toate stilurile fără a-l forța, totul având ca scop practicarea lecturii, care înseamnă priceperi, deprinderi, tehnici, obișnuințe. Toate duc la dezvoltarea imaginației și a creativității copilului.

Lectura timpurie asigură pregătirea intelectuală a copiilor, asigură pregătirea corespunzătoare a acestora pentru celelalte discipline și interarea lor în viața socială. Lectura îi va apropia de realitate.

”Lectura este pentru spirit ceea ce exercițiul este pentru trup. Copiii trebuie să conștientizeze că exercițiul ușurează progresul. Cartea nu face zgomot, nu se supără dacă este ținută prea mult sub ochii noștri, nici nervi nu face dacă este părăsită; cartea ne face să vibrăm, lăsându-ne răgazul să gândim la ce ne-a plăcut și e darnică pentru oricine.” (Mihai Beniuc)

Copilul trebuie să prindă mai întâi gustul de a devora ceea ce îl atrage, înainte să-și selecteze centrele de interes. Dacă își va vedea părinții citind și îi va auzi vorbind despre lecturile lor, va fi provocat să procedeze la fel, acum și în viitor. Vor deveni asemenea eroinei de cinci ani, ignorată de părinți, dar sigură pe calea pe care și-o alege, cu o maturitate greu de imaginat: ”De atunci, Matilda venea cu regularitate la bibliotecă, o dată pe săptămână, ca să înapoieze cărțile citite și să ia altele noi. (...) Cărțile o purtau într-o lume nouă și necunoscută și îi făceau cunoștință cu oameni extraordinari, care treceau prin peripeții palpitante.” (Roald Dahl, ”Matilda”)

Biblioteca, precum un templu al cunoașterii, centru de cultură, lectură și educație, poate și trebuie să-și asume responsabilitatea de a răspunde solicitărilor informaționale ale utilizatorilor, indiferent de vârstă.

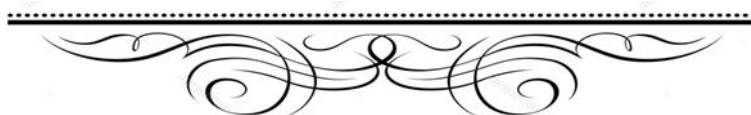

O bibliotecă este ca un cabinet magic, în care există multe spirite care se trezesc când le chemăm. Dacă nu deschidem o carte, ea rămâne un lucru printre alte lucruri.

Pentru același cititor, aceeași carte se schimbă, din moment ce noi ne schimbăm, din moment ce noi și cartea suntem ”răul schimbării” al lui Heraclit – omul de ieri nu este omul de azi, iar cel de azi nu va fi cel de mâine.

Fiecare lectură a unei cărți, fiecare recitare, fiecare amintire despre această lectură reînnoiește textul.

CĂRȚILE – acești prieteni tăcuți, dar siguri și eficienți, oferă răspunsuri ori de câte ori avem răbdare să le parcurgem, filă cu filă.

IV.6. Literația în Islanda

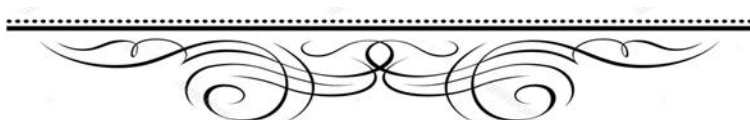
Prof. Iulia BUCIUMANU

Școala Profesională Cristești

Într-o țară care numără 318.452 de locuitori – comparabil cu populația orașului Iași – una din 10 persoane publică o carte. Această națiune insulară are mai mulți scriitori, mai multe cărți citite și mai multe cărți publicate pe cap de locuitor decât orice țară din lume. Există o celebră frază islandeză, „ad ganga med bok I magnum” care se traduce astfel: toată lumea dă naștere unei cărți, sau, spus altfel, toată lumea ”are o carte în stomac”.

Națiune de povestitori, islandezii nu urmăresc mulțimea, ci își scriu propria poveste și propriile reguli. Islanda are un nivel ridicat de educație și, bineînțeles, o rată de alfabetizare la fel de ridicată. Cum a devenit acest popor atât de literat? Oare cum poți găsi atâta profunzime și expresivitate într-o țară în care comunitățile rurale sunt atât de împrăștiate și suferă de intemperii și incertitudini geologice? Răspunsul se află în istoria și tradițiile lor, în sistemul educațional coerent, care pune literația pe primul loc. Islandezii sunt născuți din povestitori. Poveștile poprului tău, familia ta, devin speranță, baza unei civilizații, inducând astfel nevoia de a-ți spune povestea - un instinct fundamental.

Între 2008 și 2014, rata de alfabetizare a adulților din Islanda a rămas stabilă la aproximativ 99%. Acest lucru este posibil prin încurajarea lecturii la vârste fragede. Învățarea timpurie în grădiniță îi ajută mai târziu să citească și să se bucure de lectură, deoarece își amintesc că le-au auzit citite de educatorii lor sau de părinții lor. Când înveți mai devreme, abilitatea se dezvoltă mai bine.

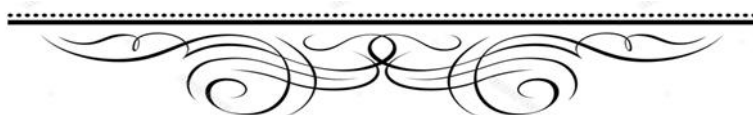

În Islanda, biblioteca școlară este un agent important în promovarea lecturii. Aceasta este utilizată nu numai pentru a citi de plăcere, ci și ca mijloc de comunicare, spațiu de formare a competențelor altor discipline printr-o fructuoasă colaborare între profesori și bibliotecari. Comunicarea dintre școli, familie și diferite biblioteci, fie publice sau școlare, este un lucru obișnuit în Islanda. S-au realizat broșuri pentru îmbunătățirea mediului educațional și promovarea alfabetizării copiilor și adolescenților. Asociația islandeză pentru lectură (Íslenska lestrarfélagið) a publicat și distribuit două broșuri pentru părinți cu privire la importanța lecturii și promovarea alfabetizării: ”Citiți-mi, vă rog” (Viltu lesa fyrir mig) și ”Este distractiv să citești” (Það er gaman að lesa).

Alfabetizarea este un drept fundamental al omului și fundamentul învățării pe tot parcursul vieții (UNESCO). În 2012, un nou Curriculum Național islandez pentru școlile pre-primare, obligatorii și secundare superioare declară alfabetizarea în cel mai larg sens ca fiind unul dintre cei șase piloni fundamentali ai educației. Ceilalți cinci sunt: durabilitatea, sănătatea și bunăstarea, democrația și drepturile omului, egalitatea și creativitatea. Cei șase piloni se bazează pe ideea că democrația activă este inaccesibilă fără alfabetizare în simbolismul divers al comunicării. Obiectivul principal al alfabetizării în Islanda este ca elevii să devină participanți activi în transformarea și rescrierea lumii prin crearea propriului înțeles și răspunzând într-o manieră personală la ceea ce au citit. Literația este în această țară o problemă socială și, pentru a o rezolva, decidenți, profesori, scriitori, părinți se implică deopotrivă.

Begining literacy (BL) este un program introdus de Centrul de Dezvoltare Școlară (CSD) și impementat în aproape 42% din școlile primare islandeze. Acesta este construit după modelul interactiv de implementare a lecturii, văzută ca o interacțiune între limajul scris și înțelegerea sensului. În perioada de implementare a proiectului BL, profesorii islandezi participă la

seminare și ateliere în care învață modalități de stimulare a lecturii și de îmbunătățire a literației. Un consultant CSD vizitează școala înscrisă în program de două ori pe an, pentru a oferi feed-back profesorilor.

Un alt program național implementat pe scară largă în Islanda este *Allir lesa* (Toată lumea citește). Persoane de toate vârstele indică, prin intermediul unui site, titlul unei cărți pe care au citit-o. Aceste informații sunt disponibile prin intermediul mass-media, iar la final se va stabili care dintre titluri a fost cel mai popular.

Asociația scriitorilor islandezi joacă un rol important în stimularea lecturii elevilor. Aceștia vizitează diferite școli și le citesc din cărțile lor copiilor.

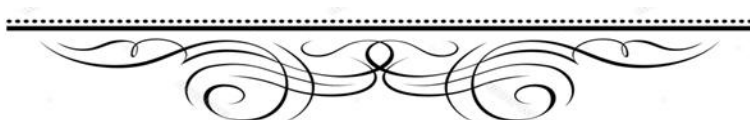
Populația acestui ținut are o lungă tradiție de alfabetizare, considerându-se ”o națiune de cărți”. Un romancier islandez, Solvi Bjorn Siggurdsson, spune că scriitorii datorează mult trecutului. “Noi suntem o națiune de povestitori. Când a fost întuneric și frig, nu am avut ce face altceva. Grație poeziilor și nuvelor medievale am fost mereu înconjurați de povești. După independența de Danemarca, literatura ne-a ajutat să ne definim identitatea”.

IV.7. Biophilia – te învață să fii creativ

Prof. Olga HRIȚCU
Școala Gimnazială Sticlăria

Proiectul Biophilia a fost inițiat în anul 2014 de către artista islandeză Björk în colaborare cu Universitatea din Islanda și cu alte 8 țări nordice: Finlanda, Danemarca, Suedia, Insulele Feroe, Norvegia, Åland și Groenlanda. În proiect sunt implicate 33 de școli, 51 de instituții culturale, 147 de profesori și 4 354 elevi.

Scopul proiectului este acela de a sparge modalitățile tradiționale de predare în favoarea explorării propriei creativități a elevului în domeniile

muzicii, științelor naturale și a tehnologiilor. În acest mod elevii dobândesc abilități de a-și dezvolta imaginiția muzicală, de a crea muzică inspirată de structurile și fenomenele din lumea naturală.

Obiectivele stabilite de cele opt țări au vizat promovarea inovării în școli prin dezvoltarea metodelor educaționale care combină muzica, tehnologia și științele naturale; dezvoltarea unei abordări transdisciplinare, precum și crearea unei rețele de colaborare nordice, care să împartășească experiențele; ultimul și cel mai important obiectiv este acela de a încuraja creativitatea în școală.

Primul pas în demararea proiectului a fost formarea profesorilor din cele opt țări de către o echipă de management din Islanda. S-a creat și un site oficial, disponibil în cinci limbi, ce conține informații despre colaborare și despre accesul la materiale informaționale.

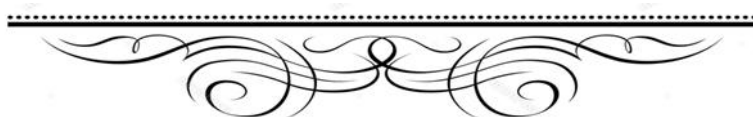
Ce implică planificarea unui proiect Biophilia?

În primul rând finanțare. Aș vrea să amintesc aici că Fossvogsskoli, școala pe care am vizitat-o, este o școală pilot în acest proiect, iar finanțarea este asigurată în totalitate de stat. În al doilea rând este necesară implicarea profesorilor de muzică, științe și tehnologii. Informarea personalului despre programul Biophilia, motivarea acestuia, crearea unei zone de confort, favorabilă proiectului, implicarea elevilor din școala și alcătuirea unui orar specific, afișat la loc vizibil pentru fiecare atelier de lucru, reprezintă alte aspecte ce țin de planificare.

Cum implementăm proiectul Biophilia?

Modul în care proiectul este introdus elevilor, mijloacele folosite, crearea unui spațiu optim pentru lecții bazate pe experiență și structura practică sunt elemente importante în implementarea atelierelor Biophilia.

Se pleacă la drum, de obicei, cu un eveniment de tip *teaser*, care atrage atenția elevului, crește curiozitatea și crează așteptări cu privire la activitățile

interesante ce se vor derula în viitorul apropiat, fără a dezvălui în totalitate conceptul, ceea ce îl face pe elev să devină curios!

Spațiul de învățare este diferit de clasa obișnuită în privința iluminatului, a culorilor, a mobilierului, în privința amplasării instrumentelor muzicale, sau în privința hainelor purtate de elevi și profesori, ce trebuie să fie inspirate din temele incluse în proiectul Biophilia.

Programul se stabilește de comun acord cu profesorii și se afișează la locuri vizibile, ca să poată fi urmărit cu ușurință.

Ce conțin lecțiile de Biophilia ?

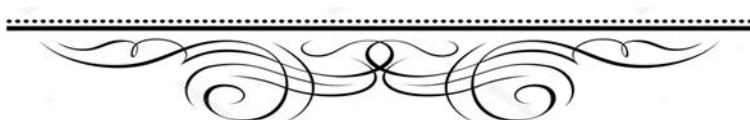
În Fossvogsskoli accentul se pune pe un amestec de teoria muzicii, activități muzicale, teoria științelor naturii, experimente științifice, gastronomie, textile și sculpturi în lemn. Este de preferat ca în timpul atelierului să existe o schimbare a dinamicii între diferitele părți ale lecției, ce are drept rezultat motivația, participarea activă și concentrarea elevilor.

Evaluarea lecțiilor

Evaluarea are în vedere experiența elevului în biophilie, a modului în care acesta privește conexiunea dintre muzică, științe și tehnologii, dacă acele conexiuni pot sprijini învățarea și memoria. Este importantă obținerea de feedback-uri pozitive, dar și negative; de asemenea, comentariile spontane din timpul atelierelor pot fi considerate forme de evaluare.

Evaluarea proiectului Biophilia la nivel național se face de către o companie de consultanță independentă, care stabilește cum s-au îndeplinit obiectivele, punctele tari și punctele slabe, precum și efectele proiectului asupra profesorilor și elevilor.

Închiderea proiectului, urmarea și continuarea presupun colectarea tuturor experiențelor dobândite în timpul proiectului: fotografii, filmulețe și alte forme de documentare. Acest fapt permite construirea unui teren solid pentru planificarea unor noi ateliere. De aceea este importantă relaționarea,

reutilizarea și dezvoltarea de idei noi, metode de învățare creative ce pot fi aplicate în următorii ani.

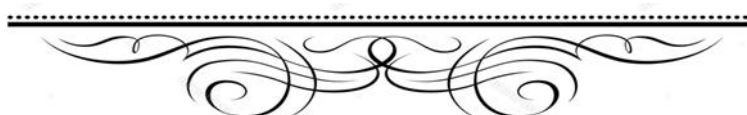
IV.8. Învățământul profesional și tehnic în Islanda

Prof. Liliana CARP
Liceul Teoretic „Lascăr Rosetti”, Răducăneni

Sistemul de educație și formare profesională (VET) s-a dezvoltat în Islanda în a doua jumătate a secolului XX. În Islanda, învățământul secundar superior este reglementat de Legea Școlii Secundare Superioare, nr. 80/1996, care definește cadrul pentru învățământul secundar superior, stabilește obiectivele și rolul statului și al municipalităților locale.

Învățământul secundar superior, din care face parte și învățământul profesional și tehnic, nu este obligatoriu însă; orice persoană care a absolvit învățământul obligatoriu are dreptul să intre într-un ciclu de studii într-o școală secundară superioară. Elevii sunt de obicei în vârstă de 16-20 de ani. Pentru a fi admiși în învățământul secundar superior, elevii trebuie să fi absolvit cu succes școala obligatorie; nu există examen de admitere în învățământul secundar superior.

Acest nivel pregătește elevii pentru o carieră academică sau pentru intrarea pe piața muncii. La acest nivel, educația este gratuită, dar elevii trebuie să plătească o taxă de înscriere și una pentru materiale de studiu.

Există patru tipuri de învățământ secundar superior:

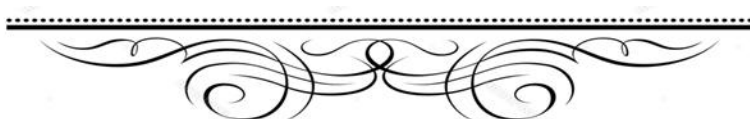
- *Menntaskólar*: educația generală
- *Fjölbrautaskólar*: învățământul general și învățământul vocațional teoretic și practic

- *Iðnskólar*: educația profesională teoretică și practică
- *Sérskólar*: învățământul profesional specializat

Învățământul profesional este oferit în școli profesionale industriale și școli profesionale de specialitate și oferă pregătire în domenii diverse: industrie, tehnologii, agricultură, industria turismului, pescuit, producție alimentară, sănătate sau comerț. Învățământul profesional se desfășoară, de obicei, atât la școală, cât și la locul de muncă, presupunând un program de studii în școală și un contact de studii cu un meșteșugar sau cu o firmă industrială. În acest mod, elevii au posibilitatea să aplice diverse metode și tehnici de învățare sub supravegherea profesorilor, dar și învățarea organizată a muncii și formarea la locul de muncă.

Sistemul de educație și formare profesională inițială din Islanda poate fi

împărțit în două mari categorii;

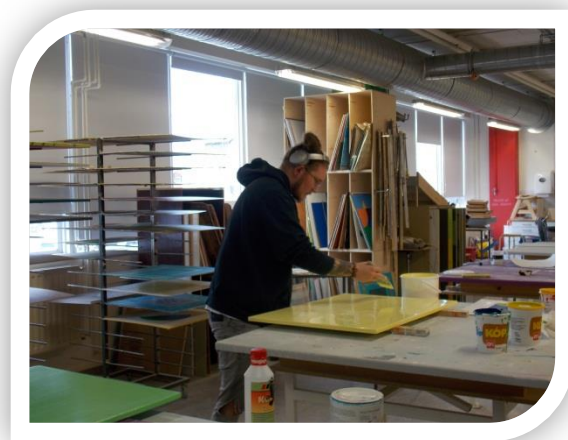
(a) cele care presupun obținerea unei calificări recunoscute legal;

- calificări certificate (există aproximativ 50 de calificări diferite, dintre care 35 sunt active, adică școlarizează în prezent)
- formarea pentru serviciul de sănătate
- pregătirea pentru ofițerii vehiculelor de transport maritim și aerian
- formarea profesională a ofițerilor de poliție

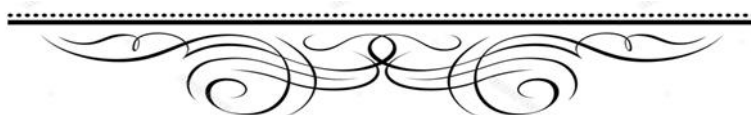
(b) cele care nu presupun obținerea unei calificări ci specializare.

Formarea profesională care cuprinde pregătirea practică (Starfstjálfun) sau ucenicia (samningsbundið iðnnám) este reglementată ca parte a formării certificate. Durata perioadei de formare variază de la 4 la 36 de luni, în funcție de structura programului VET. Pentru formarea profesională se încheie contract cu un meseriaș sau cu o firmă industrială, cu durata de un an.

Deși durata programelor vocaționale variază în funcție de specializare, majoritatea sunt de patru ani (8 semestre), cu 32-40 ore pe săptămână; durata unei ore de curs fiind de 40 de minute.

Durata învățământului profesional este, de obicei, împărțită într-o parte de bază (grunnám), care este comună pentru mai multe studii în sectorul similar

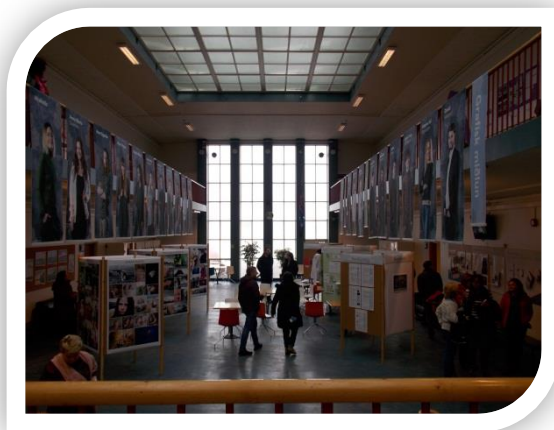

(prelucrarea metalelor, construcții etc.) și specializare (sérnám), în funcție de calificare.

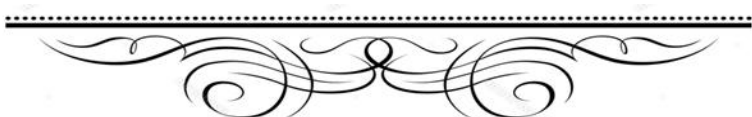
Primul semestru al învățământului profesional presupune numai pregătire de bază: islandeză, engleză și matematică, urmând ca, din al doilea semestru, elevul să-și aleagă calificarea dorită.

În învățământul profesional vorbim de patru niveluri de calificare:

- nivelul de calificare 1, care durează de la 1-4 semestre (30-120 credite) și implică educație generală, în care accentul se pune pe dezvoltarea generală a elevilor și participarea lor activă la societatea democratică
- nivelul de calificare 2, durează 3-4 semestre (90-120 credite), implică pregătirea pentru profesii specializate, iar la final pot fi susținute examene de absolvire (certificare profesională)
- nivelul de calificare 3, durează 5-8 semestre (150-240 credite), implică studii profesionale și artistice specializate și pregătirea specializată pentru învățământul universitar

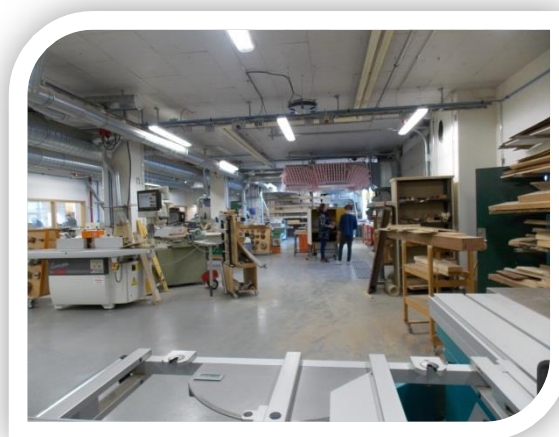

- nivelul de calificare 4 durează 1-3 semestre (30-90 credite) și este organizat ca o continuare a nivelului de calificare 3. Studiile implică creșterea și/sau aprofundarea specializării profesionale.

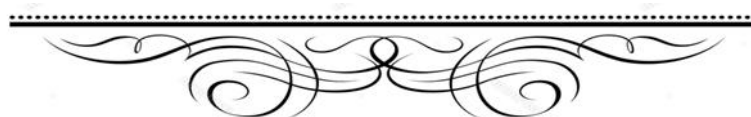

Majoritatea școlilor din învățământul secundar superior din Islanda funcționează în conformitate cu un sistem de unități de credit/sistem modular. Astfel, pentru promovarea unui an elevul trebuie să acumuleze un număr de 60 de credite (30 de credite pe semestru). Dacă elevul nu acumulează numărul de credite, nu poate continua. De aceea, unui elev i se acordă trei șanse de promovare a unui modul în vederea obținerii numărului de credite alocat acestuia. Un credit de școală secundară este echivalent cu 18-24 de ore de muncă pentru un elev, adică șase până la opt ore de muncă timp de trei zile, în funcție de sarcină și capacitatea elevului, iar calculul numărului de credite se bazează pe:

- participarea elevilor la cursuri, indiferent de forma de predare
- învățarea la locul de muncă, sub supraveghere
- formarea la locul de muncă sau formarea la școală
- evaluarea (de exemplu, examenele)
- lucrul la domiciliu, munca la proiect, dar și alte activități

La încheierea studiilor, ucenicul trebuie să promoveze un examen de calificare și obține certificat de absolvire al învățământului secundar tehnic numit Sveinsprof, care îi oferă posibilitatea de a desfășura activitatea în domeniul pentru care s-a pregătit. Un ucenic care a promovat examenul de absolvire poate deveni un meseriaș după o anumită perioadă de experiență de

lucru și studii avansate la o școală profesională. Un meseriaș are dreptul de a supraveghea munca în domeniul său. Elevii din programele vocaționale au posibilitatea de a efectua studii suplimentare în vederea pregătirii pentru studii la nivelul învățământului superior.

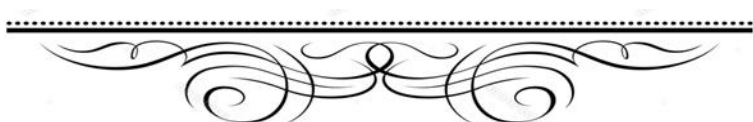
IV.9. Sistemul de învățământ islandez și educația incluzivă

Prof. Coca-Marlena VASILIU
Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, Iași

„A iubi un copil nu înseamnă să îi faci toate capriciile; a-l iubi constă în a scoate tot ce este mai bun din el și a-l învăța să iubească dificultățile.”

Nadia Boulanger

Atunci când te gândești că vei ajunge în Islanda, te gândești fără echivoc la percepția comună despre islandezi. Ca popor, sunt considerați de

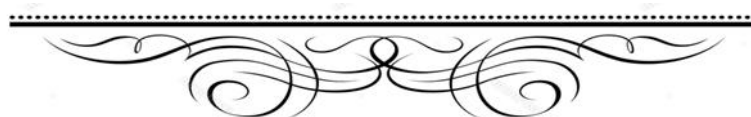

majoritatea locuitorilor globului ca fiind retrași și mai puțin comunicativi. Aceasta este doar o idee cu care pornești la drum. Dacă reușești să te detașezi de prejudecăți și să treci peste o primă impresie ajungi la concluzia că în cea mai mare parte islandezii sunt oameni de nădejde și chiar prietenoși.

Cu toate că este țara cu cea mai rarefiată populație dintre statele din Europa, Islanda este o țară foarte dezvoltată, cu un sistem de învățământ puternic, care este considerat a fi unul dintre cele mai avansate sisteme de învățământ din lume – ”o școală prietenoasă”, ”o școală digitală”, ”o școală care promovează principiile unei vieți sănătoase”.

Ca sistem de educație, modelul islandez își are rădăcinile în echivalentul danez. În Islanda învățământul este organizat pe 4 niveluri: preșcolar, elementar – primar și gimnazial, liceal/vocațional și universitar și se bazează pe principiul egalității, toată lumea având șanse egale la educație. Astfel, sistemul de învățământ pe care își construiește de ani de zile poporul islandez educația copiilor și tinerilor, reușește să-i adune pe toți sub o umbrelă incluzivă, oferindu-se în acest fel fiecărui copil șansa de a-și atinge potențialul.

Politica ce guvernează sistemul educațional este *EDUCAȚIE INCLUZIVĂ – EDUCAȚIE PENTRU TOȚI*. Legislația islandeză stipulează fără echivoc drepturile persoanelor cu dizabilități, fără a lăsa loc de interpretări, copiii cu cerințe educaționale speciale reprezentând aproximativ 1-1,5% din populația școlară. Astfel, toți elevii au șanse egale de acces la școală și primesc educație în acord cu abilitățile, nevoile și aspirațiile lor. Elevii decid împreună cu părinții la ce școală vor merge, unde beneficiază de diverse accesibilități, materiale de suport/tehnologii asistive, ore suplimentare și, nu în ultimul rând, au dreptul la diverse servicii de sprijin/suport – asistență psihologică (consilier școlar și/sau psiholog școlar), educație specială (profesori de educație specială, terapii de recuperare) în învățământul obișnuit sau special.

Școala trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor tuturor copiilor și să faciliteze adaptarea și integrarea școlară, pregătindu-i pentru integrarea socială.

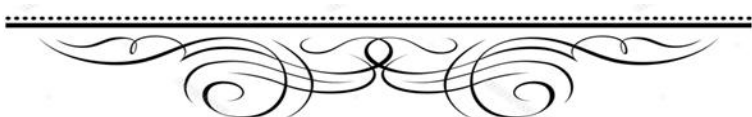
În funcție de complexitatea diagnosticului medical, dar și de potențialul individual, un copil cu deficiențe poate fi înscris într-o clasă specială din școala cea mai apropiată de domiciliu sau în școala specială, singura de acest tip care există în Islanda.

În școlile obișnuite sunt organizate clase speciale de 10-15 elevi cu deficiențe ușoare, care au program de învățare individualizat în funcție de potențialul individual și nivelul educațional, program care urmărește integrarea acestora la cât mai multe discipline în clasele obișnuite. La nivelul școlii există un sistem de suport pentru toți elevii școlii care întâmpină dificultăți de învățare ("probleme de atitudine, deficiențe, nu sunt nativi de limba islandeză" etc.), intervenția specialiștilor realizându-se întotdeauna în echipe multidisciplinare.

Dacă părinții, dirigințele și profesorii din școală consideră că educația pe care o pot oferi nu este potrivită/ suficientă pentru respectivul copil, părinții pot cere ca elevul să fie transferat la școala specială, care oferă servicii educaționale pentru copiii cu dizabilități grave/severe.

Klettaskoli oferă servicii educaționale și terapeutice unui număr de 125 copii cu vârste cuprinse între 6 și 16 ani (ciclul primar și gimnazial), având dizabilități și nevoi complexe (deficiențe intelectuale, tulburări din spectrul autist, sindrom Langdon Down, paralizie cerebrală, tulburări grave de dezvoltare etc.) și care reprezintă 0,3% din populația școlară a Islandei.

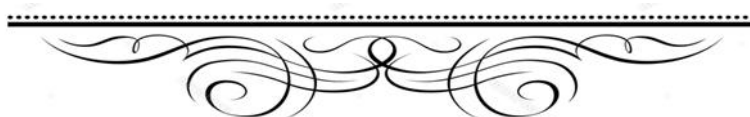
Organizată în clase cu 8-10 elevi, educația este personalizată (plan individualizat de învățare întocmit săptămânal), fiind asigurată de profesori de educație specială, educatori sociali, kinetoterapeuți, asistenți sociali și specialiști în terapia tulburărilor de limbaj, terapie comportamentală, terapie ocupațională, psihologi, asistenți educaționali etc. Terapia prin artă și terapia

ocupațională ocupă un loc deosebit de important, transformând resursele individuale ale fiecărui elev în atuuri importante pentru a crește gradul de autonomie personală și a diminua gradul de dependență socială.

În concluzie, în Islanda, sistemul educațional *caută și încearcă să asigure cea mai bună formă de educație pentru fiecare elev*, în funcție de problematica, specificul, gradul de dezvoltare și nivelul de achiziții.

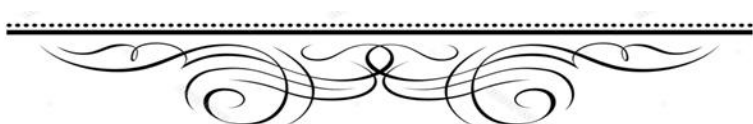

V. Strategii de intervenție educațională – experiențe educaționale din Italia

V.1. Sindromul *burnout* și profesia didactică

Prof. Bogdan Gabriel BĂRZOI
Inspector școlar general adjunct, I.S.J. Iași

Schimbările economice, sociale, legislative, politice, tehnologice din societate sunt percepute ca o presiune de fiecare categorie profesională. La nivelul sistemului educativ multiplele schimbări din societatea contemporană au generat reforme și restructurări ale curriculumului, reorientări ale politicilor educaționale cu scopul îmbunătățirii calității procesului instructiv-educativ, creșterii eficacității acestuia. Acest context dinamic și incert a expus profesioniștii din domeniul educațional unui stres suplimentar celui generat de aspectele critice ale exercitării profesiei didactice: exigențele crescânde din partea societății privind calitatea actului educativ, volumul de muncă ridicat, complexitatea și varietatea activităților, insuficiența resurselor, monitorizarea strictă, oportunitățile scăzute de a inova, diminuarea progresivă a prestigiului, recunoașterii financiare și sociale a profesiei didactice etc. Toți acești factori stresori pot transforma cadrele didactice în potențiali candidați pentru experiențierea sindromului burnout. Acest fenomen, cu o răspândire globală, se referă la pierderea energiei sau epuizare, la decalajul dintre resursele proprii și cerințele mediului sau, așa cum sugerează titulatura în limba engleză, la metafora „arderii emoționale”. Prin impactul pe care-l are asupra echilibrului psihologic, implicării în muncă și realizărilor sociale, este important să identificăm simptomele asociate conceptului de *burnout* pentru a preveni

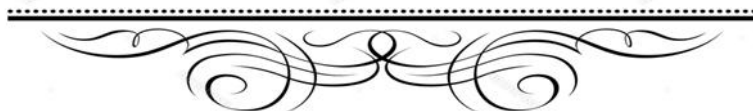
apariția acestuia sau a interveni în mod eficient în diminuarea consecințelor în plan personal, social și profesional.

În 1969 cercetătoarea Loretta Bradley a folosit pentru prima dată termenul de *burnout* cu referință la stresul generat de condițiile de muncă, ulterior termenul fiind preluat într-un articol scris de psihiatrul Herbert J. Freudenberger (1975) și în studiile asupra uzurii profesionale ale psihologului social Christina Maslach (1976). Perspectiva clinică și cea a psihologiei sociale din care a fost studiat termenul de *burnout* a adus în atenție mai ales simptomatologia cu care se asociază acesta. Din acest punct de vedere, *burnout-ul* este „o stare de epuizare emoțională, de depersonalizare și de diminuare a performanțelor, susceptibilă să apară la persoanele care lucrează cu alte persoane”⁹. Aceste trei dimensiuni ale sindromului *burnout* pot fi frecvent însoțite de următoarele manifestări: senzația de a fi la capătul puterilor, oboseala permanentă, izolarea socială, scăderea empatiei, a capacității de interacțiune cu cei din jur, detașare, indiferență și/sau cinism față de persoanele care, în mod normal, sunt destinatarii serviciilor educaționale, diminuarea entuziasmului, energiei, concentrării, motivației, implicării profesionale, sentimentul de incompetență, autodeprecieră, pesimismul, negativismul. Lipsa răbdării, a perspectivei, pierderea sensului și a speranței, scăderea stimei de sine, dificultatea realizării sarcinilor și simptomele fizice precum cefaleea, tensiunea musculară, pierderea apetitului pot determina confundarea sindromului *burnout* cu depresia. M. Zlate clarifică faptul că depresia este „o stare psihologică specifică ce ar trebui privită mai degrabă ca un rezultat potențial al *burnout-ului* decât ca o parte componentă a sindromului *burnout*”¹⁰.

În ceea ce privește relația sindromului *burnout* cu stresul, autorul citat precizează că sindromul *burnout* este “un stres sever” sau “o manifestare

⁹ Maslach, C., Jackson, S.E. and Leiter, M.P. (1996), *MBI: The Maslach Burnout Inventory: Manual*, Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA, p. 4

¹⁰ Zlate, M. (2007). *Tratat de psihologia organizațional-managerială*. Iași: Polirom, p. 605

extremă a stresului”¹¹. Dacă într-o situație stresantă tensiunea este episodică, în sindromul *burnout* tensiunea este permanentă. Așadar, conceptul de stres are o extensiune mai mare decât cel de *burnout*, acesta din urmă fiind aplicabil doar constrângerilor și presiunilor profesionale.

Burnout-ul apare când există o mare nepotrivire între natura job-ului și persoana care face job-ul ¹². Persoanele cu anumite caracteristici de personalitate (de exemplu, perfecționismul, idealismul, stima de sine scăzută, incapacitatea de a refuza, nevoia crescută de aprobare din partea celorlalți, supraangajarea în sarcină, competitivitatea, nevoia excesivă de control) și anumite atitudini față de locul de muncă (de exemplu, așteptări ridicate, asumarea unui număr prea mare de responsabilități, presiunea timpului, ambiguitatea rolului profesional, lipsa recunoașterii și recompensării muncii prestate etc.) tind să aibă un potențial mai ridicat de a experimenta sindromul *burnout*.

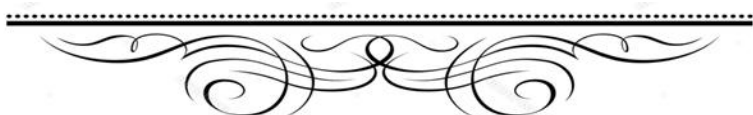
Un studiu ¹³ realizat în 2010 de către R.V. Preda subliniază că indicatorii de stres raportați ca având cel mai pronunțat impact negativ la toate nivelele de învățământ sunt:

- resursele financiare insuficiente pentru a asigura un nivel de trai decent
- insuficienta recunoaștere a valorii sociale a muncii cadrelor didactice
- programul încărcat, activitățile desfășurate de cadrele didactice cu elevii în vacanțe sau timpul liber
- lipsa unui echilibru între viața profesională și viața personală
- curriculumul prea încărcat, presiune pentru a parcurge programa și a evalua sistematic

¹¹ *Ibidem*, p. 603

¹² Maslach, C., Leiter, M. (1997). *The Truth About Burnout. How Organizations Cause Personal Stress and What to Do About It*. San Francisco John Wiley & Sons

¹³ Preda, R. V. (2010). *Efecte ale stresului și strategii de coping la cadre didactice și la elevi*. Teză de doctorat. Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea Babeș Bolyai Cluj Napoca., apud. Dinu Minodora, 2014, *Educația o profesie bolnavă de stres?*, accesat în 02.06.2018, https://minodoradinu.files.wordpress.com/2014/04/dinu_constanta2014.pdf

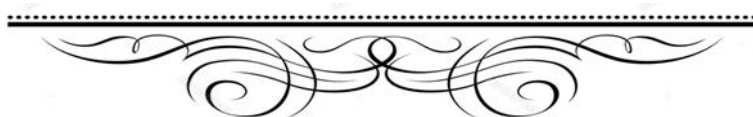
- scăderea motivației elevilor, gestionarea dificilă a claselor cu efective numeroase.

Mediul educațional este, așadar, unul care solicită mecanisme de adaptare continue. În perioada de debut în profesie acestea pot fi percepute cu mai multă acuitate, accentuând dezechilibrul între posibilitățile individuale, aspirațiile idealizate ale cadrului didactic debutant și cerințele sistemului sau realitatea din școală. Toate acestea cresc riscul de stres și implicit de a experiența anumite simptome specifice sindromului *burnout*. De aceea este util să luăm măsuri pentru prevenirea apariției sindromului *burnout*, aplicând recomandările specialiștilor în psihologie organizațională:

- prioritizarea sarcinilor, externalizarea sau delegarea lor
- fixarea unor așteptări realiste, pentru a evita frustrarea nerealizării lor
- alegerea profesiei în baza unor interese, abilități personale
- practicarea unor exerciții fizice, masaj, imagerie ghidată, tehnici de respirație, pentru relaxare și diminuarea nivelului de stres
- organizarea și gestionarea adecvată a resurselor material și umane
- solicitarea ajutorului unui specialist, pentru a controla în mod eficient nivelul de stres resimțit

Bibliografie

- Dinu M. (2014) *Educația o profesie bolnavă de stres?*, disponibil la adresa https://minodoradinu.files.wordpress.com/2014/04/dinu_constanta2014.pdf
- Maslach, C., Jackson, S.E. and Leiter, M.P. (1996). *MBI: The Maslach Burnout Inventory: Manual*, Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA
- Maslach, C., Leiter, M. (1997). *The Truth About Burnout. How Organizations Cause Personal Stress and What to Do About It*. San Francisco John Wiley & Sons
- Zlate, M. (2007). *Tratat de psihologie organizațional-managerială*. Iași, editura Polirom

V.2. Profesorul transformațional, cale spre succes în educație...

**Prof. Alla APOPEI,
Inspector școlar, I.S.J. Iași**

Motto: Curiosity is one of the many masks of love.

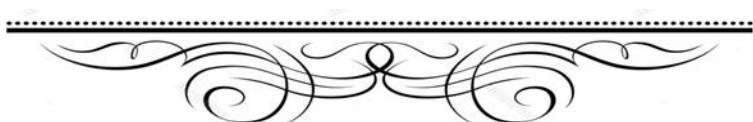
Gabriel Garcia Marquez

În cadrul mobilității proiectului CREDEM, organizată la Florența de către Fundația Europass, în calitate de furnizor de formare, am făcut o incursiune în lumea fascinantă a profesorului transformațional.

Așadar, care este profilul profesorului care determină transformarea și devenirea elevilor săi? Răspunsul este complex și oferă mai multe perspective asupra acestui nou tip de profesor căutat de școli, râvnit de părinți și îndrăgit de elevi. Noi l-am descoperit la cursul de formare, împreună cu Suzan Gagliano, coordonatoarea activității. Profesorul transformațional este cel preocupat de valori, etică, standarde, obiective pe termen lung. El implică o formă excepțională de influență, care îi determină pe membrii grupului să realizeze mai mult decât sunt obișnuiți să se aștepte de la ei.

Îi inspiră și *motivează* pe elevii săi să facă mai mult decât știu și pot să facă prin ridicarea nivelului de conștientizare asupra importanței și valorile obiectivelor specifice, obținerea transferului din partea grupului astfel încât acestea, din interesele proprii, să devină interese ale echipei echipei, încurajează grupul să atingă un nivel de performanță ridicat.

Profesorul transformațional este proactiv, impulsionează și include evaluarea, satisfacerea nevoilor elevilor săi și tratarea lor pe deplin ca ființe umane.

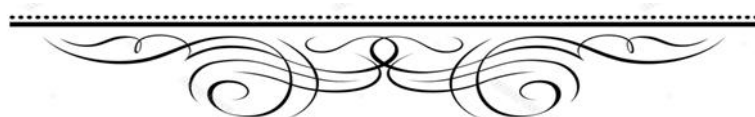
Profesorul transformațional depășește granițele transmiterii de informații. El lasă urme adânci în devenirea elevilor și urmărește dezvoltarea *sinelui* discipolilor săi.

El știe și poate să construiască relații cu elevii, care sunt foarte importante pentru educație. De ce? Pentru că “elevii care sunt iubiți acasă vin la școală să învețe, iar elevii care nu sunt iubiți acasă vin la școală să fie iubiți”. (Nicholas A. Feroni).

De ce este necesar ca școala să devină un mediu prietenos? Pentru că, în cadrul acestei relații, un profesor transformațional îi învață pe elevii săi să se descopere, să își dezvolte abilitățile, să își exprime emoțiile, să se simtă înțeleși și, la rândul lor, să îi înțeleagă pe ceilalți să gestioneze situații de conflict, să construiască ei înșiși relații.

O condiție *sine qua non* a profesorului transformațional se axează pe faptul că pentru a construi o relație autentică, trebuie să ne conectăm cu elevii noștri. *Cum* reușim acest lucru? Prin conștientizare, bunăvoință și reflecție, pătrundere în universul lor. Brene Brown definea această conexiune astfel: “energia care există între oameni când se simt observați, ascultați și puși în valoare; când pot primi și pot oferi fără să măsoare, când primesc susținere și putere din această relație”.

Evident, astfel de investiții se fac și prin conștientizarea limitelor. Când avem mulți elevi, cu atât de multe nevoi diferite, trebuie să distingem cu atenție ce este posibil și ce nu. Care sunt responsabilitățile noastre, care sunt ale lor? Cum îi putem sprijini, încuraja, susține, fără să ne simțim depășiți? În primul rând, prin identificarea valorilor personale, pe care le investim în elevi. Prin crearea unei *viziuni*, pentru a ști ce urmărim, ce ținte avem. Apoi, prin definirea unei *misiuni* (ce facem și de ce facem?). De ce? Ca să ne atingem un *scop*. Care este scopul nostru și cum îl atingem? Prin aplicarea unor *strategii* eficiente. Un șir de întrebări care contribuie la identificarea modului de

acțiune pentru a determina schimbarea, transformarea fiecărui elev cu care interacționează și pe care îl influențează profesorul transformațional.

Evident, la astfel de interogații găsim răspunsuri prin dezvoltarea profesională continuă (cursuri, seminarii, TED Talk, TED ED, platforme EUDTOPIA, EDMODO).

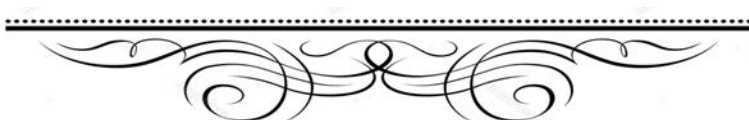
În egală măsură, însă, un profesor transformațional cultivă un mediu educațional sănătos: gestionează conflicte în mod constructiv, oferă feedback, lansează aprecieri, stabilește reguli corecte pe care le respectă, împreună cu discipolii, încurajează coeziunea grupului și, nu în ultimul rând, este flexibil. Pune teoria în practică și determină elevii să învețe în situații concrete, din viața lor.

În consecință, un profesor transformațional este cel care lărgeste orizontul elevilor și care le arată calea spre succes, prin descoperirea și investirea valorilor autentice, prin identificarea traseului propriu al fiecărui elev, fiind o călăuză sigură pentru parcurgerea acestei “hărți a marilor speranțe”.

V.3. Sociometria ca metodă de eficientizare a învățării prin cooperare la nivelul clasei de elevi

**Prof. Aura ȚABĂRĂ,
Inspector școlar, I.S.J. Iași**

Activitatea didactică, în contextul actual, nu poate fi concepută fără colaborare: motivarea elevilor să lucreze în echipă reprezintă cea mai eficientă tehnică pentru promovarea învățării active, centrate pe elev. Se recomandă ca activitățile de învățare, de la toate nivelurile de învățământ, să fie organizate sub forma jocurilor de rol, a simulărilor, stimulând astfel gândirea critică și capacitatea elevilor de a rezolva probleme.

Preocupare constantă a studiului sociologiei clasei de elevi, analiza climatului educațional, constituie o permanență și o necesitate, argumentul fiind în special legătura de cauzalitate dintre acesta și succesul/insuccesul școlar.

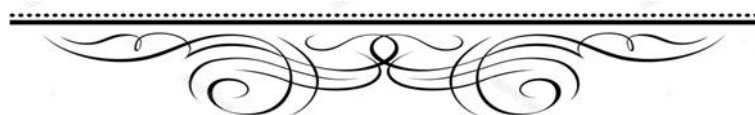
Moralul, atmosfera sau spiritul de grup constituie specificul psihologic al oricărui colectiv și atunci când este pozitiv, favorabil, determină o mai mare perseverență în realizarea sarcinilor și un randament superior. Un nivel înalt al moralului unui grup educațional presupune o coeziune și o solidaritate puternică a membrilor săi. La nivelul climatului se regăsesc sintetic ansamblul trăirilor subiective ale membrilor grupului, acestea fiind generate de contextul obiectiv al vieții de grup.

Prin climat, desemnăm „ambianța intelectuală și morală care domnește într-un grup, stările, subiective mai ales cele de ordin afectiv și moral, climatul reprezentând moralul grupului” (Păun, E., 1999, p.115).

Climatul educațional, este „produsul unor raporturi interpersonale la diferite niveluri formale sau informale (profesor - profesor, profesor - elev, elev - elev sau relația cu părinții), un indicator al „sănătății” grupului educațional folosit, în același timp, și ca un criteriu axiologic de diferențiere a unor clase de elevi” (Iucu, R., 2000, p.165).

Climatul școlar influențează mai ales performanțele profesorilor și ale elevilor, dar și calitatea activităților pedagogice în ansamblu, fiind un factor perturbator atunci când are valori negative.

Cadrul didactic are la dispoziție un instrument extrem de util pentru analiza și identificarea relațiilor din cadrul grupului școlar. Testul sociometric are un rol fundamental în investigarea grupurilor de studiu, fiind instrumentul care permite profesorului dirigințe analiza calității relațiilor interpersonale, reorganizarea și ameliorarea climatului psihosocial al grupului de elevi. Astfel, utilizarea testului sociometric facilitează realizarea unei diagrame a

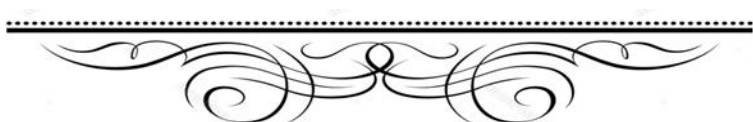
clasei, ce permite identificare statutului fiecărui elev în cadrul grupului de studii:

- elevii cu cele mai multe alegeri (liderii)
- elevii cu număr mediu de alegeri (zona intermediarilor)
- elevii cu număr minim de alegeri, cei care stabilesc cele mai puține contacte cu ceilalți (“zona izolațiilor”)

Clasa de elevi reprezintă, conform clasificării sociologului Ch. H. Cooley, un grup social primar. În literatura de specialitate grupul primar reprezintă o categorie aparte, deoarece relațiile dintre membri sunt coezive și afective. Analiza sociometrică permite cadrului didactic să stabilească tipul de relații care predomină în clasă și să intervină cu măsuri ameliorative în vederea optimizării relațiilor interpersonale.

Investigarea tipului de relații din clasa de elevi asigură o mai mare eficiență a învățării prin cooperare, deoarece permite cadrului didactic să organizeze echipele astfel încât să fie evitate conflictele dintre copii, implicarea și participarea tuturor elevilor la activitățile propuse și valorificarea trăsăturilor psiho-individuale ale fiecărui membru al grupului. Analiza sociometrică a grupului de elevi oferă profesorului șansa de a organiza activitatea didactică (formală și nonformală) astfel încât fiecare elev să se simtă integrat, apreciat, respectat și valorizat. Printr-o organizare și monitorizare riguroasă a echipelor ce au ca sarcină cooperarea pentru realizarea unei teme/unui proiect, cadrul didactic poate asigura elevilor marginalizați șansa de a fi cunoscuți și integrați pe deplin în grup.

Colaborarea reprezintă, în primul rând, un câștig în planul interacțiunii elev-elev, generând sentimente de acceptare și simpatie, un climat psihosocial pozitiv. Departe de a genera conflicte, învățarea colaborativă instaurează comunicarea activă, armonia și stimulează comportamentele de facilitare a succesului fiecărui elev.

Bibliografie:

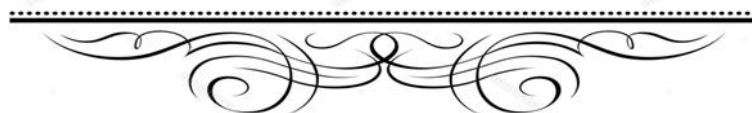
- Iucu, B. Romiță, *Managementul și gestiunea clasei de elevi. Fundamente teoretico-metodologice*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Păun, E., *Școala – abordare sociopedagogică*, Iași, Polirom, 1999

V.4. Gândirea critică și creativitatea – cheia succesului școlar

Prof. Roxana-Andreea TĂRÎȚĂ
Școala Profesională Dumești

În acest secol, pentru a fi în pas cu provocările vieții, tinerii trebuie să fie creativi, inovatori, întreprinzători și adaptabili, plini de motivație și de încredere în capacitățile lor de a folosi în mod intenționat gândirea critică și creativă. Deși cele două nu sunt interschimbabile, ele sunt strâns legate, oferind dimensiuni complementare gândirii și învățării. Putem susține că gândirea critică și creativitatea se completează, deoarece ultima se referă la generarea de idei, iar prima la judecarea acestora. Mult timp inteligența a fost văzută ca o trăsătură fixă și legată doar de capacități bazate pe memorie. Astăzi, acest tip de abilități nu mai promovează în mod necesar succesul în viață, inteligența fiind caracterizată de un set întreg de abilități cognitive: gândirea creativă, întrebările și creativitatea, acestea fiind modificabile și antrenate în timp. Aici intervine și rolul nostru, al dascălilor de pretutindeni.

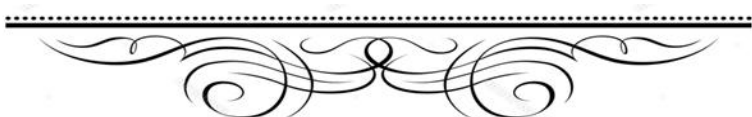
Gândirea critică reprezintă abilitatea de a aplica abstractul, capacitatea de a deduce și de a investiga. Pe ea se bazează realizarea unor paralele, comparații, identificarea problemelor și găsirea unor soluții potrivite și durabile. Aceasta este imperativă pentru progresul social, cu ajutorul ei reușind să modelăm lumea și să ne definim, în primul rând, pe noi înșine. Ea se află în centrul mai multor activități intelectuale ce implică elevii care învață să recunoască sau să dezvolte un argument, să tragă concluzii temeinice și să utilizeze informații pentru a rezolva probleme. Așadar, aceștia gândesc în profunzime folosind abilități, comportamente și dispoziții precum rațiunea,

logica, inventivitatea, imaginația și inovația în toate domeniile de învățare de la școală și în viața lor de dincolo de școală. O gândire productivă se află în centrul unei învățări eficiente. Aplicând aceste abilități de gândire, elevii dobândesc o înțelegere complexă a proceselor, a metodelor pe care le pot folosi ori de câte ori întâlnesc o problemă, informații necunoscute și idei noi. Practica folosirii strategiilor de învățare poate avea și un alt efect benefic: creșterea motivației elevilor pentru a-și gestiona propria învățare. Ei devin cei care gândesc problema, cei care o rezolvă, fiind mai încrezători în forțele lor și mult mai autonomi.

Pentru ca elevii să fie capabili să învețe să genereze și să aplice noi idei în contexte specifice, să vadă situațiile existente dintr-o perspectivă nouă, să identifice explicațiile alternative și să facă noi legături ce pot genera un rezultat pozitiv trebuie să folosească informațiile pe care deja le au pentru a avea din ce idei să aleagă spre a descoperi noi posibilități. Pentru a combina, compara diferite idei și pentru a-și forma propriile opinii, elevii trebuie să învețe, să se pregătească temeinic.

Este o provocare să predai gândirea critică și creativă unor elevi pentru că ea poate însemna un lucru diferit pentru diferiți instructori. Cu toate acestea, fiecare cadru didactic stimulează dezvoltarea acestor abilități în cadrul fiecărei ore, în etape diverse ale lecției. Așadar, cultivarea gândirii critice și a creativității poate fi realizată prin modelare. Un cadru didactic poate arăta elevilor cum să facă legături între experiențele lor și cele ale altora, să le arate cum să facă legătura între fragmente diverse din literatură, de exemplu, corelate cu evenimente din viața reală. Elevii trebuie întrebați nu doar unde și când s-au întâmplat lucrurile, ci mai degrabă, de ce și cum. Modelarea abilităților de gândire critică este o necesitate deoarece, cum am menționat mai devreme, acestea îi vor ajuta pe copii pentru tot restul vieții, nu doar la școală. De aceea, fiecare profesor caută modalități cât mai interesante și distractive, adecvate vârstei și nevoilor elevilor săi, pentru a-i antrena pe

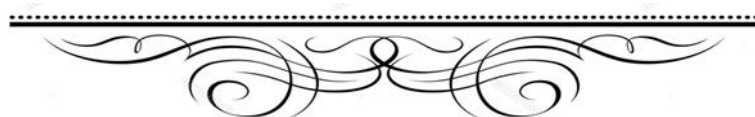

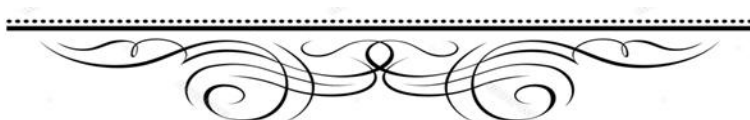
aceștia într-un scenariu didactic eficient. Trebuie să începem întotdeauna cu o perspectivă simplă, deoarece gândirea critică nu presupune doar să gândești clar și rațional, ci este vorba despre o gândire independentă: formularea propriilor opinii și tragerea propriilor concluzii. Acest lucru se întâmplă indiferent de influența din exterior. De asemenea, presupune și o disciplină a analizei, o rigurozitate, precum și abilitatea de a precepe conexiunile dintre idei, dar și de a fi deschis la celelalte puncte de vedere. Pentru predarea competențelor de gândire critică nu există metode 100% eficiente, nu trebuie căutată o rețetă miraculoasă. Nu toți elevii sunt la fel și nu toți au aceleași nevoi. Depinde de cadrul didactic să găsească acea cale eficientă pentru proprii lui elevi, pe care el îi cunoaște cel mai bine. Cu toții avem nevoie de mintea curioasă a elevului și de aplicarea unor strategii simple, care să îl ajute să gândească independent și să fie creativ. Este foarte importantă abilitatea cadrului didactic, buna sa pregătire, motivația puternică de care trebuie să dea dovadă și pe care trebuie să o insufle elevilor săi, capacitatea de a fi un bun actor și de a conduce cu măiestrie activitatea didactică în care elevul va avea rolul principal, învățarea fiind centrată pe acesta.

Obiectivele cultivării abilității de a gândi critic sunt: încurajarea elevilor să pună întrebări, să aplice pe baza a ceea ce au învățat, să găsească soluții, să se asculte activ unii pe alții și să manifeste respect față de celelalte puncte de vedere, să-și exprime gândurile, ideile, să interpreteze singuri, să dezbată diverse probleme, să aplice noțiunile învățate la situații reale, să învețe cum să învețe, nu doar să memoreze. În procesul didactic întâmpinăm și o serie de dificultăți care ne îngreunează activitatea: curriculum prea încărcat, timpul prea scurt pentru aplicații, numărul mare de elevi din clase, ceea ce face să fie dificilă implicarea tuturor în același timp, faptul că asemenea activități necesită un timp mare de lucru.

Strategiile ce pot fi folosite pentru a modela elevul și pentru a-l face să gândească critic și să fie creativ sunt următoarele... Se poate începe cu o

întrebare. Aceasta este cea mai simplă incursiune în gândirea critică și nu trebuie să fie una închisă, la care se poate răspunde cu da sau nu. Se poate utiliza brainstorming-ul, ideile generate de către elevi fiind notate pe tablă. Nu trebuie să criticăm răspunsurile primite și să le catalogăm ca fiind greșite. Aceste discuții cu elevii reprezintă un pas important în definirea problemei și găsirea de soluții. De asemenea, putem prezenta elevilor informații contradictorii sau teorii, iar ei să le analizeze, să evalueze informațiile, iar la sfârșit să se aleagă varianta cea mai bună, care vine din partea lor. Pentru a gândi critic, elevii au nevoie de multe informații. De aceea, este indicat să începem orice exercițiu de gândire critică aducând în discuție informațiile precedente. Acestea vor fi aprofundate și vor rămâne pentru mai mult timp în bagajul de cunoștințe al elevilor. Informațiile folosite în mod corect sunt esențiale pentru succesul școlarilor, atât la școală, cât și în viață. O altă metodă eficientă este încurajarea colaborării elevilor. Ei înșiși reprezintă o sursă excelentă de informații, de întrebări. Fiecare are propriul punct de vedere și trebuie să aibă posibilitatea să și-l exprime, dar să fie deschis în a asculta și punctele de vedere ale colegilor. Se pot folosi cu succes jocurile de rol. Acestea au reprezentat întotdeauna o metodă excelentă pentru exercitarea gândirii critice. Actorii fac cercetări pentru interpretarea rolului lor, iar documentarea este benefică. A deveni altcineva solicită elevului stimularea minții analitice și a creativității. De exemplu, la orele de limba și literatura română se poate folosi un conflict între două personaje dintr-o operă literară (la istorie se poate alege un conflict între două personalități istorice etc.). Elevii sunt cei care ar trebui să își aleagă rolul. Pentru a-l juca bine, e nevoie de cunoașterea subiectului respectivei opere literare. Fiecare dintre elevi va avea puncte de vedere opuse în acest conflict, acestea discutându-se cu clasa. Se pot explica reciproc, iar ultima provocare o poate reprezenta ajungerea la un compromis.

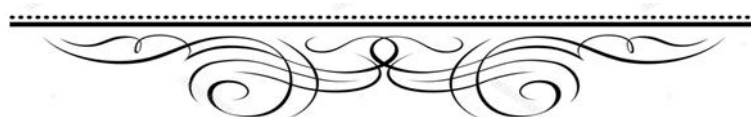

Un alt exercițiu care stimulează atât gândirea critică, dar și creativitatea, îl reprezintă provocarea de a comunica ideii cu ajutorul imaginilor. Această metodă ghidează elevii să gândească folosind un set diferit de competențe mentale. Pot ilustra subiectului unei opere literare printr-un desen. Astfel, exersează capacitatea de a fi atenți la detalii, dar și de a analiza și de a alege esențialul ce va fi redat în desenul respectiv. Un exercițiu ce a atras atenția elevilor mei din clasa a V-a a fost realizarea unei benzi desenate după un text citit, textul multimodal reprezentând o modalitate de a fructifica abilitățile de creativitate. Elevii din clasa a VII-a s-au amuzat când le-am adus un pantof și i-am rugat să își imagineze și să descrie o zi din “viața” acestuia, dar a fost un exercițiu care s-a dovedit util în stimularea creativității.

Am putea implica elevii în proiecte ample care să presupună cercetare, proiectare în jurul unui subiect, discutarea cu profesioniști, pregătirea unor lucrări și a unor prezentări pe tema aleasă. Pentru a explica celorlalți colegi produsul finit, elevii construiesc abilități critice și de rezolvare a problemelor. De un real succes s-a bucurat proiectul *Basmul – itinerar multicultural*, realizat împreună cu elevii din clasa a V-a. Lectura mai multor basme aparținând diferitelor minorități ce există pe teritoriul României a fost și un prilej de a ne îmbogăți cu informații despre diversitatea culturală, despre toleranță, empatie, de a genera discuții fructuoase și de a exersa capacitatea celor mici de a face o prezentare în fața unui public.

Multe metode interactive stimulează gândirea critică și creativitatea elevilor. Chiar dacă timpul este scurt, nu trebuie să trecem peste discuții și peste verificarea înțelegerii noțiunilor discutate de către elevi, ci dimpotrivă trebuie să punem accentul pe aceste elemente, pentru ca activitatea didactică să fie una eficientă. Dispoziții precum curiozitatea, flexibilitatea intelectuală, spiritul deschis, disponibilitatea de a încerca noi modalități de a face lucruri și de a lua în considerare alternative, precum și perseverența promovează și sunt, în același timp, îmbunătățite de gândirea critică și creativă. Eliminați rutina și

utilizați tot ceea ce vă oferă clasa în scopul învățării eficiente. Gândind critic și stimulând gândirea critică și creativitatea elevilor, vom oferi lecții mai bogate, explorări mai profunde și o mai bună învățare de-a lungul vieții, cel mai bun curriculum fiind cel implementat cu pasiune.

V.5. „Ingredientele” unui mediu școlar pozitiv

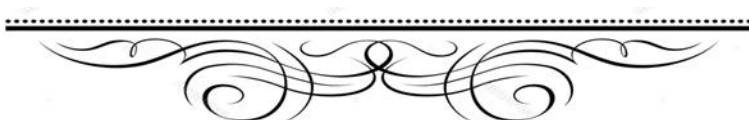
Prof. învățământ primar, Georgeta ROPCEANU
Școala Gimnazială Sticlăria

Cât de important este mediul în care elevul își petrece 5-6 ore pe zi? Cum va participa activ la activitățile școlii alături de colegi, profesori dacă nu va avea acea atracție bine definită pentru acest loc educațional, numit „școală”?

Mediul școlar pozitiv reprezintă zona de învățare a elevului, spațiul care trebuie să arate, în primul rând, atrăgător, luminos, aerisit, liniștit, „un spațiu educațional și pentru dezvoltare personală, transfer și conservare de cunoștințe” cât și o „instituție educațională, un mediu protejat, un spațiu de viață, un tărâm al experienței, o autoritate de socializare” (Blömeke S. & Herzig B., 2009).

Școala construiește caractere, asigură fiecărui copil un mediu sigur din punct de vedere fizic și emoțional, care să permită o dezvoltare optimă din toate punctele de vedere; de aceea solicită participare directă din partea unor factori importanți: elevi, părinți, profesori.

Elevul, odată intrat în școală, își caută locul în această nouă lume bine structurată cu regulile ei. El învață aici să construiască relații, își formează un simț al apartenenței intern și modul cum să conviețuiască în comunitate într-un grup, într-un colectiv cu personalități diferite. Așteptările lui sunt pozitive, constructive:

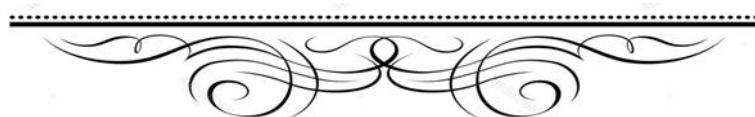

- concepe alături de colegi reguli, dar învață să le și accepte și să le respecte
- face parte dintr-un nou grup, grupul școlar, deci învață să se adapteze unul cu altul, să empatizeze cu cel de lângă el, să își facă prieteni
- dă dovadă de acceptare, toleranță, deschidere spre nou
- dă naștere și pune în aplicare propriile idei într-un mod corespunzător
- învață să își gestioneze dezamăgirile și constrângerile, stresul legat de acestea

În funcție de personalitatea fiecărui elev, de mediul social și cultural din care provine, elevul este echipat într-un mod diferit să facă față provocărilor personale și sociale din partea școlii. Dar este necesar și învață să facă față cerințelor și provocărilor, pentru că aceasta este o competență cheie și o condiție esențială pentru a-și crea o viață împlinită ca adult. În realizarea acestor idealuri are nevoie și de ajutorul familiei, care are o contribuție importantă în crearea unui climat de deschidere, acceptare și conștientizare în cadrul mediului școlar. Părinții sprijină emoțional copilul, apreciază perspectiva acestuia, acționează spre binele lui și îl sprijină când are nevoie, îi oferă deschidere spre viața reală. O relație bună școală - familie asigură mediul ideal pentru dezvoltarea unor sentimente pozitive de auto-încredere și stimă de sine a elevului, problemele și schimbările majore din viața lui nu trec neobservate și își găsesc rezolvare și aplicabilitate sănătoasă.

Dar un rol important în viața școlară a elevului o are profesorul, profesorul „prieteni” care știe să capteze atenția elevului, care creează acea conectare în comunicare, în gândire, în promovarea sănătoasă a binelui și atitudinii prietenoase. Chiar dacă rolul lor primordial este de a implementa programa școlară, dascălul ar trebui să știe să își „activeze” zâmbetul la intrarea în sala de clasă, să își mențină expresia pozitivă a feței în timpul orei, să „jocă rolul” ca un bun actor pe scenă, să încurajeze elevul permanent, să construiască cooperare, implicare, ajutor reciproc. Profesorul – prieten al elevului – va

promova un climat școlar deschis, pozitiv și va ști să susțină, cu reguli precise, o relație elev-profesor de succes, de cooperare și conștientizare a lucrului bine făcut. Crearea unui mediu ambiant de lucru, pozitiv și sigur, motivează elevul, contribuie la succesul în construirea de relații sociale, de încredere, de comuniune pentru toți.

Profesorul folosește mijloace didactice moderne în predarea și susținerea propriilor idei ce le transmite spre cunoaștere elevului, știe să destindă atmosfera prin crearea de momente de umor, prin punerea unui fond muzical în momente de lucru individual sau în echipă, comunică deschis cu elevul despre problemele lui personale, sentimentale, împărtășește cu ei în orele de consiliere propriile temeri, gânduri, greutăți și învață să accepte realități, sugestii și rezolvări, reciproc.

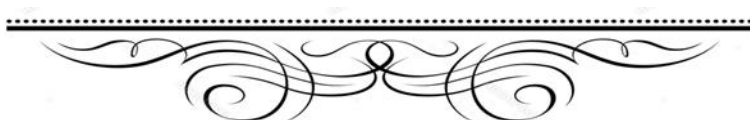
Interzice pedeapsa fizică și violența pentru buna sănătate mentală, asigură locuri și oportunități de joacă, socializare și participare la activități recreative pentru elevi, solicită idei în acest sens din partea elevilor ceea ce contribuie la obținerea unor rezultate novatoare, simple, eficiente și pe placul tuturor.

Un bun profesor este de obicei un mic „nebulă”, un creator al experiențelor magnifice, creează „magia” între oameni, iar la final magia se întâmplă în realitate.

V.6. Tehnica acvariului (Fishbowl)

Prof. învățământ primar Cristina POLEACU
Școala Gimnazială Cozmești

Cursul la care am participat „A Satisfying School Experience: Strategies and Skills for Teacher” desfășurat în perioada 7-13 mai 2018 în Florence, a fost creat pentru profesorii care doresc să încurajeze un mediu școlar mai creativ și mai dinamic în clasă, pentru încurajarea și stimularea interesului elevilor în

procesul de învățare, prin strategii și abilități specifice, în vederea obținerii unor rezultate școlare satisfăcătoare.

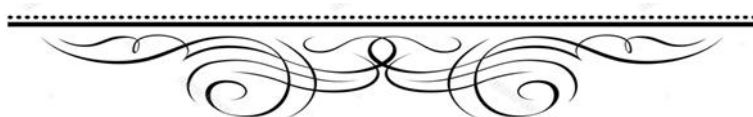
Profesorii au avut ocazia să învețe „practic” printr-o serie de activități și experiențe care vizează promovarea unei înalte stime de sine a elevilor, o mai mare coeziune și implicare între cadrele didactice, elevi și familiile lor, oferind strategii pentru descurajarea părăsirii timpurii a școlii și favorizarea unei experiențe școlare semnificative.

Referitor la metodele active pe care formatoarea a pus accent, pot spune că erau deja în repertoriul nostru profesional, cum ar fi metoda „Știu/Vreau să Știu/Am învățat”, „Mozaicul”, „Acvariul”. Toate aceste metode au fost discutate și s-au exemplificat modalități de lucru în clasă.

Tehnica acvariului (Fishbowl) sau metoda interacțiunii observate, se bazează pe implicarea alternativă a elevilor, atât ca observatori activi la o dezbatere, cât și ca observatori pasivi ai interacțiunilor care se produc.

În desfășurarea activităților se succed mai multe etape, după cum urmează:

- așezarea scaunelor în două cercuri concentrice
- alcătuirea grupurilor de elevi: grupul de discuție/dezbatere în interior și grupul de observatori în exteriorul cercurilor
- trasarea sarcinilor și a regulilor:
 - elevii din interiorul cercului vor dezbate timp de aproximativ 10 minute o temă propusă anterior (ideile trebuie să fie bine argumentate, concrete și suficiente);
 - elevii din exteriorul cercului, observatorii, vor completa fișe privind relațiile dezvoltate în grupul din interior (conflictele sau consensul, reacțiile participanților și modalități de rezolvare a acestora);
- realizarea sarcinilor de lucru propuse inițial (observarea și dezbaterea)

- elaborarea și prezentarea observațiilor de pe fișe, de către elevii din cercul exterior
- reluarea etapelor după inversarea rolurilor, observatorii devin grup de dezbateri, iar aceștia vor lua locul observatorilor, cu sarcinile aferente fiecărui grup

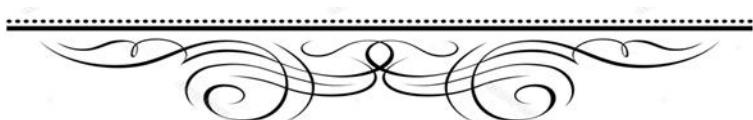
În conformitate cu apartenența la un anumit grup (de discuție sau observatori), elevii vor realiza diverse acțiuni specifice. Observatorii vor asculta, analiza, observa, compara, reactualiza, sintetiza, evalua, explica, descrie și formula aprecieri asupra activității grupului de discuții. Acesta din urmă formulează, argumentează, rezolvă, asociază, reacționează, dezvoltă, explică, mediază, ascultă activ, reflectează, analizează, compară, combină, continuă, sintetizează, concluzionează tema pusă în dezbateri. Rolul de observator, motivator, ghid, facilitator, consultant, suporter, mediator, coordonator este deținut de cadrul didactic.

Această metodă are câteva avantaje în plus față de celelalte prezentate la curs, în sensul că favorizează formarea, dezvoltarea și consolidarea deprinderilor de ascultare activă, gândirea critică și creativă, comunicarea și relaționarea, inteligența interpersonală, negocierea și medierea conflictelor, încrederea în forțele proprii și a atitudinii pozitive față de învățare, cooperarea, spiritul de echipă și implicarea tuturor elevilor în realizarea sarcinilor de învățare.

V.7. Învățarea pe bază de proiect

Prof. Simona CHIHAIA
Școala Profesională Cristești

Creativitatea și educarea acesteia reprezintă azi o mare și frumoasă provocare pentru toate domeniile de activitate. Plecând de la cerințele învățământului de astăzi, centrat pe elev, ne dorim ca activitățile desfășurate

cu elevii să fie cât mai creative, atractive, practice, iar informațiile cât mai interesante.

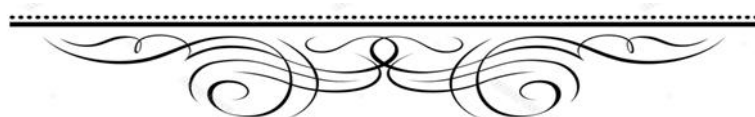
Valorificarea resurselor creative ale fiecărui copil are importantul rol de a construi siguranța de sine și de a-l mobiliza prin forțele proprii.

Ne adresăm întrebarea cum valorificăm și cum construim ceea ce primim de la părinți, cum cultivăm noi, profesorii, această latură valoroasă a personalității umane? Fără îndoială, la dezvoltarea gândirii independente și creatoare a elevilor trebuie să fim „vioara” întâi. Stă în puterea și eforturile noastre de a fi creativi, de a-i învăța pe copii să valorifice informațiile primite creativ și productiv, cum să gândească și să învețe critic. Educarea creativității nu se realizează prin lecții speciale, ci prin întreaga activitate desfășurată de către profesor cu elevii săi, dăruind-le un strop din orizontul său de cunoaștere, susținând eforturile lor de a cunoaște și a ști să facă. Profesorul va oferi cadrul propice în care copiii să manifeste interes pentru schimbul de informații, să respecte opiniile celorlalți, având încredere în propria valoare - o stimă de sine puternică ce motivează și creează produse intelectuale, materiale unice, originale.

Astfel, activitatea de învățare este o călătorie spre lumea cunoașterii în care copiii se implică, participă activ, întâmpinând adesea situații și probleme dificile, pe care le cercetează și le rezolvă după putința proprie.

În acest context, strategia didactică este „fereastra” deschisă spre mintea și inima copilului, cea care incită atitudinea creatoare, pentru că ea conduce spre studiu, încurajează curiozitatea și, implicit, învățarea creativă. Metodele interactive ocupă un loc special deoarece sunt resorturi ale învățării, permit elevilor să pună mai bine în valoare potențialul intelectual, de inițiativă și creativitate.

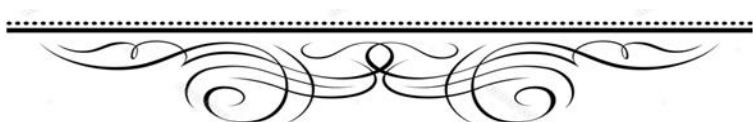
Există o multitudine de metode interactive de predare - învățare - evaluare, însă totul depinde de priceperea profesorului de a le insera organic în lecție, de a se pune în valoare, pe sine și competențele sale. Pentru mulți elevi,

stilul de învățare bazat pe proiecte este atractiv, deoarece provine din originalitatea experiențelor. Trebuie să oferim elevilor posibilitatea de a alege să muncească așa cum doresc; este necesar să le oferim indicații, feed-back realist și detaliat. Activități de învățare precum realizarea unui documentar privind problemele existente astăzi la nivel global, redactarea unui ghid turistic care să promoveze obiectivele cultural-istorice dintr-o regiune sau elaborarea unui produs de natură multimedia despre avantajele și dezavantajele unor profesii constituie ocazii de implicare a elevilor în situații reale și semnificative ale vieții, care dobândesc sens în afara școlii.

Ne dorim și încercăm ca elevii noștri să fie autonomi și responsabili, prin crearea unor experiențe de învățare care să le fie utile în a se adapta la solicitările pieței muncii, precum spirit întreprinzător, de cooperare și de inițiativă, de a adopta decizii oportune și, mai ales, abilitățile necesare rezolvării unor situații problemă cu care se confruntă. Învățarea bazată pe proiect ajută elevul să rezolve sarcinile de lucru în ritm propriu și să fie apreciat în funcție de ceea ce știe, stimulează și sudează cooperarea între copii, minimalizându-se astfel competiția. Oferă posibilitatea creării de strategii proprii de abordare a diverselor situații. Produsele proiectului, precum prezentări, creații literare, artistice, machete, hărți sunt la rândul lor teme de discuție care amplifică învățarea. Fiind întocmite de elevi, ele poartă amprenta imaginației, originalității și creativității acestora. Diseminarea activităților și a produselor realizate contribuie, de asemenea, la îmbunătățirea capacității de exprimare culturală a acestora.

Datorită faptului că presupun ieșirea din spațiul școlii, proiectele sunt valoroase, deoarece oferă elevilor posibilitatea de a îmbina într-o manieră proprie informațiile pe care le posedă de la alte discipline sau din alte contexte de învățare. În comunitate, elevii vor găsi sprijin și mijloace materiale, pot participa la viața comunității, contribuind la rezolvarea problemelor acesteia. Implicarea și participarea lor la inițiative de voluntariat, fie pentru protejarea

mediului, a monumentelor, fie pentru ajutorarea celor aflați în situații dificile ori de risc, înlăturarea sărăciei, a excluziunii pe diferite criterii și promovarea diversității conduce la responsabilizarea copiilor, care vor experimenta calitățile viitorului cetățean. Nu în ultimul rând, colaborarea cu membrii comunității constituie o ocazie bună de a întări relațiile dintre școală și comunitate.

Prin activitățile diverse pe care le presupune realizarea unui proiect promovăm educația ecologică, culturală, artistică și, mai ales, cetățenia activă.

În condițiile unei societăți în continuă schimbare, care necesită imperativ persoane responsabile, cu spirit practic, cu alese competențe de comunicare, de planificare riguroasă a muncii și de întrebuițare a tehnologiei, învățarea bazată pe proiect are menirea de a face din școală un veritabil atelier de viață.

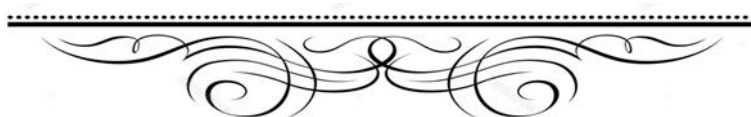
Bibliografie

- Otilia Păcurari, Anca Țârcă, Ligia Sarivan, *Strategii didactice inovatoare* – suport de curs, Centrul Educația 2000+, București, 2003
- Cezar Bîrzea, Michela Cecchini, Cameron Harrison, *Manual pentru asigurarea calității educației pentru cetățenie democratică în școală*, UNESCO, Consiliul Europei, CEPS, 2005

V. 8. Managementul clasei de elevi – abilități și sfaturi

Prof. Elena-Cristina PASCAL
Scoala Gimnazială Golăiești

A fi profesor este una dintre cele mai subestimate profesii din lume – mulți consideră că nu ai nevoie de abilități speciale pentru a preda, dar puțini realizează că este nevoie de mult efort și abilitatea de a face față unei clase de elevi. Nu este suficient doar să dispui de o cunoaștere temeinică a materiei pe care o predai, dar trebuie să știi să controlezi o clasă și să menții disciplina și ordinea.

Romița Iucu precizează că managementul clasei de elevi este un domeniu de cercetare în științele educației care studiază perspectivele de abordare a clasei de elevi și structurile dimensionale ale acesteia, în scopul asigurării conduitelor corespunzătoare pentru desfășurarea procesului de predare - învățare - evaluare („Managementul clasei de elevi”, editura Polirom, 2006).

Gilbert Leroy consideră că mediul în care se dezvoltă copilul are o mare influență în evoluția acestuia, iar comportamentul său depinde în mare măsură de natura relațiilor cu partenerii (G. Leroy – „Dialogul în educație”, EDP, București, 1974).

Așadar, din cele prezentate mai sus reiese că pentru a fi profesor este necesar să cunoști și să orientezi relațiile dintre elevi în scopul asigurării unui climat favorabil predării și învățării.

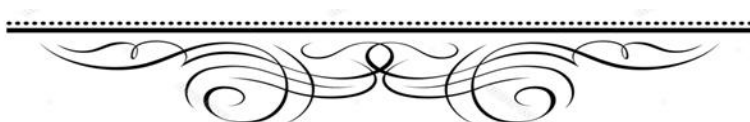
Pentru a gestiona cât mai bine o clasă de elevi trebuie să folosim tot ce se întâmplă în interiorul ei (simpatii, hobby-uri, chiar și conflicte), astfel încât elevii să se simtă implicați în actul de predare - învățare, să realizeze mai bine că tot scenariul didactic este pentru ei, cu ei.

Este bine ca atunci când ne gândim cum să gestionăm cât mai eficient un colectiv de elevi să ținem cont de anumite sfaturi, dar și de unele “abilități de management” ale clasei.

Dintre abilitățile de care ar trebui să dispună un profesor, le amintim pe următoarele:

- **Autoritatea**

Unii profesori impun respect doar prin modul în care arată – simpla lor prezență îi determină pe elevi să le acorde respectul cuvenit. Alții provoacă glume și râsete prin aspectul neglijent. Pentru a fi respectat de clasă trebuie să fii prezentabil și să ai un aer autoritar. Când ai încredere în tine și adopți o atitudine pozitivă este ușor să îți impui autoritatea;

- **Cunoștințe**

A fi doar prezentabil nu este suficient pentru a te impune în fața elevilor, așadar trebuie să îți cunoști materia de predare foarte bine. Nu este suficient nici să fii pregătit pentru fiecare clasă. Pentru a fi luat în serios de elevi și pentru a le câștiga respectul trebuie să fii foarte informat în legătură cu ceea ce predai, chiar să știi câte ceva și despre alte subiecte.

- **Individualizare**

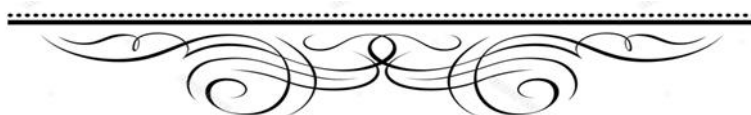
Profesorii buni știu să-și adapteze lecțiile în funcție de elevii cărora le predau - o clasă cu nivel foarte ridicat s-ar plictisi cu explicații simplificate, în timp ce o clasă cu elevi obișnuiți, de un nivel mediu, ar întâmpina dificultăți pentru a înțelege dacă explicațiile nu sunt aduse la nivelul lor de înțelegere. Cele mai multe clase sunt o combinație între studenți medii și străluciți, deci este mai bine să pregătești lecții care să răspundă elevului mediu. Ca profesor care dorește să își gestioneze eficient clasa, trebuie să știm cum să evaluăm fiecare clasă la care predăm și să ne personalizăm lecțiile în consecință.

- **Gestionarea timpului**

Unii consideră că cei mai buni profesori sunt cei care știu să distreze o clasă în timp ce le oferă noi informații. Așadar, o lecție bună este una educativă, dar și distractivă. Atunci când o oră este interesantă, nu există dificultăți în gestionarea studenților săi. Numai atunci când se plictisesc încep să se comporte urât. Profesorii buni știu cum să gestioneze timpul în orele lor, astfel încât studenții să nu-și dea seama de trecerea timpului sau să urmărească ceasul.

- **Răbdare**

Profesorii trebuie să aibă o răbdare imensă. Ei nu își pierd răbdarea atunci când elevii încep să se comporte urât; ei nu strigă și nu țipă pentru niciun motiv; și nu pierd controlul asupra situației în niciun moment. Este nevoie de multă răbdare pentru a face față unei clase pline de elevi, dintre care unii sunt aplecați spre provocarea de probleme în timpul orelor. Cu toate

acestea, dacă reușiți să adoptați o atitudine rece și să nu manifestați frustrare, este ușor să vă recâștigați controlul și să continuați lecția.

În afara acestor abilități, este bine ca un profesor să țină cont și de o serie de sfaturi pentru a-și ușura munca la catedră, pentru a o face mai plăcută:

- Gândește ca un hipnotizator – folosește-te de puterea sugestiei;
- Păstrează consecințele minime;
- Repetă tranzițiile;
- Gândește-te ce puncte tari aduci în clasă;
- Scrie e-mailuri cu mesaje pozitive sau sună un părinte și spune-i despre progresele fiului/fiicei lui;
- Plimbă-te prin clasă sau fă-i pe ei să se miște;
- Dacă ai o clasă “haotică”, stabilește reguli (cu astfel de clase, este bine să încercăm să gândim în perspectivă);
- Laudă-i! Elevilor le place să audă că ne simțim bine alături de ei (“*Această clasă mă face să îmi reamintesc de ce am vrut să devin profesor*”);
- Nu pedepsi o clasă întreagă – este mult mai indicat să comunicăm cu ei și să îi întrebăm care le sunt nevoile.

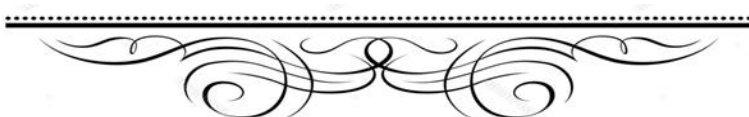
Bibliografie:

- Romiță Iucu, *Managementul clasei de elevi*, editura Polirom, 2006
- Gilbert Leroy, *Dialogul în educație*, EDP, București, 1974

V.9. Comunicarea cu părinții

Prof. Ionela Monica POPOVICI
Școala Gimnazială nr.1, Lunca Cetățuii

În cadrul proiectului coordonat de I.S.J. Iași, *Erasmus+ Consorțiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate, CREDEM*, am participat la ultimul flux alături de colegi din alte unități școlare ale județului Iași, precum și de reprezentanți ai Inspectoratului Școlar Județean Iași. Acest flux s-a desfășurat la Florența, în Italia.

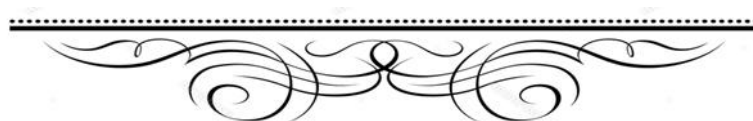
Printre temele variate supuse atenției noastre s-a aflat și cea referitoare la *Comunicarea cu părinții*.

În sens larg, **comunicarea** este procesul de transmitere de informații, idei, opinii, de la un individ la altul sau de la un grup la altul. Este atributul speciei umane, fără de care nu se poate desfășura nicio activitate. După Ioan Drăgan, **totul comunică** și, de aceea, **comunicarea** a devenit un *concept universal și atotcuprinzător*. Acest element fundamental al existenței umane își are esența în limba latină, *communis* însemnând *a (se) pune de accord, a fi în legătură cu...* . De la această noțiune s-a plecat într-o activitate practică de descoperire a ceea ce înseamnă gestionarea corectă a comunicării dintre cadru didactic și părinte. Epstein et.al. (2009) vorbește despre 6 modalități de implicare a părinților în relație cu școala: parenting, comunicare, voluntariat, învățare acasă, negociere a deciziilor, parteneriate cu comunitatea.

Dezvoltarea umană și traseul pe care-l străbate ființa umană de-a lungul devenirii ei fac obiectul multor cercetări și studii. Cele mai recente dintre acestea îl fac pe copil parte integrantă a unui tot, la egalitate cu adulții care-l înconjoară, individ al unei familii, comunități sau societăți. Noi, profesori și părinți, trebuie să-l percepem pe copil ca pe o individualitate cu drepturi depline și să-i simțim pe deplin personalitatea.

Obiectivul fundamental al educației este formarea personalității elevului. Aceasta este modelată atât de familie, cât și de școală, fiind rezultatul împlinirii sarcinilor și instrucțiilor celor două care se sprijină reciproc. Omul ca finalitate în varianta sa cea mai reușită, mai complexă, poate ajunge doar printr-o dezvoltare integrată, iar formarea copiilor este un proces îndelungat, proces în care avem nevoie de diverși parteneri educaționali. Cel mai important parteneriat educațional este cel bazat pe comunicarea și implicarea cadrelor didactice în relații de cooperare cu părinții copiilor.

Rolul profesorului nu se rezumă doar la educația de la catedră, ci reprezintă o perseverentă activitate de obținere a feed-back-ului, atât în relația

cu elevii săi, cât și cu familiile acestora prin muncă, dezvoltare, conducere și îndrumare. Eficacitatea relației profesor - părinte are la bază ascultarea activă, implicarea familiei în activitățile școlare și extrașcolare ale copilului, cultivarea, educarea și practicarea toleranței atunci când se întrezăresc puncte de vedere diferite. Conducerea unor întâlniri eficiente pentru părinți poate crește implicarea familiei în clasă și poate contribui la promovarea rezultatelor pozitive pentru cadrele didactice și pentru elevii școlii. Astfel, modalitățile de comunicare profesor - părinte sunt diverse:

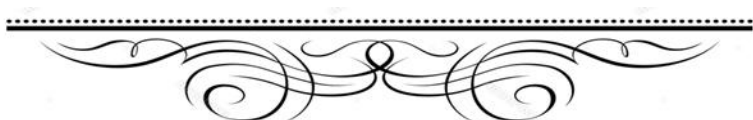
- activități: de informare, de consiliere, comune (părinți - elevi)
- lectorate
- prin telefon, e-mail, poștă
- vizite la domiciliu

Deși principala orientare a întâlnirilor părinte - profesor ar trebui să fie învățarea și împărtășirea progresului școlar, se consideră la fel de important să se discute factorii care pot afecta dezvoltarea comportamentală și socială a elevilor.

Alte subiecte pot include evaluări ale rezultatelor unor teste, programe educaționale individualizate, planuri de educație, motivație, nevoi și obiceiuri de lucru, precum și punctele forte și provocări ale elevilor. De asemenea, trebuie semnalate problemele de comunicare între părinți și copii și găsite mijloace de optimizare a comunicării dintre aceștia. O comunicare eficientă se bazează pe pozitivism, astfel încât orice performanță școlară sau de altă natură (sportivă, comportamentală, aptitudinală etc.) i se va semnala părintelui întâi sub aspect pozitiv și mai apoi negativ (dacă este cazul).

Barierile comunicaționale au fost identificate fiind de ordin material, de natalitate, psihologic sau care țin de cultura organizațională a școlii, atitudine sau climatul școlar.

De cele mai multe ori nu copiii sunt problema, ci părinții. Unele dintre tipurile parentale cu care se confruntă profesorul la clasă sunt:

1. Părintele spion – controlează fiecare aspect din viața copilului. Pare că și-a făcut o clonă special pentru a fi mereu în spatele copilului, urmărindu-i fiecare pas. Acest părinte este peste tot, gata să sară pentru a-și lega copilul la șiret sau a-i înlocui rezerva stiloului la timp. Cel mic nu are spațiu și nici aer să se miște, nu poate să ia propriile decizii sau să se simtă în largul lui. Pur și simplu nu poate renunța. Micul X nu și-a deschis niciodată portiera mașinii sau nu a intrat singur în școală. Este vreo excursie? Ghiciți cine s-a înscris primul pentru a merge, dacă este necesar. E un eveniment școlar? Ghici cine este acolo, ținând cont de toate activitățile pe care le face micuțul X...

2. Părinții-fantomă – nu sunt niciodată prezenți și, de asemenea, sunt imposibil de contactat.

3. Părintele competitiv – își împinge copilul să reușească în conformitate cu idealurile sale. De cele mai multe ori nu este vorba despre copilul lui, ci despre felul în care copilul lui e comparat cu ceilalți. Copilul gravitează în jurul valorii, stresat la maximum.

4. Părintele afectuos sau blând – părinții relaxați stabilesc limite în conformitate cu nevoile și caracterul copilului.

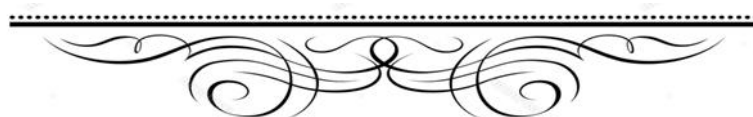
5. Părintele autoritar – stabilește regulile, spune: *Sari!*, iar copilul întreabă: *Cât de sus?* În această situație există reguli stricte ce trebuie urmate.

6. Părintele permisiv – destins în privința așteptărilor, permite copilului o mare libertate, nu stabilește standarde și nu cere prea mult de la copilul lui.

7. Părintele plug-de-zapadă – îndepărtează obstacolele pentru a face mai ușoară viața copilului.

8. Părintele autorizat – extrem de exigent, dar foarte receptiv.

9. Părintele dramatic – transformă un incident minor într-o tragedie și se folosește de această strategie pentru a întoarce întotdeauna lucrurile în favoarea sa. Cum are obiceiul de a face din țânțar armăsar și se manifestă foarte virulent, nu se mulțumește până când nu scandalizează întreaga școală.

10. Părintele fără limite – trimite mesaje profesorului la ore nepotrivite din noapte, întrebând lucruri care ar fi putut să aștepte fără probleme până a doua zi. Scrie e-mailuri nesfârșite cu observații subiective, când discuția ar fi trebuit să aibă loc față-în-față. Acest tip de părinte nu ține cont de nicio convenție socială privind relația cu un profesor și ripostează sonor când nu i se răspunde prompt, indiferent de disponibilitatea celui căruia se adresează.

Chiar dacă îmbracă forme diferite și constituie reale probleme în realizarea procesului de comunicare, barierele pot fi evitate dacă se iau în considerare aspecte ce țin de înlăturarea lor: **determinarea precisă a scopului, alegerea momentului potrivit, organizarea ideilor și folosirea unui limbaj adecvat.**

Un bun profesor este și un bun psiholog, nu doar în raport cu elevii săi, ci și în relația cu părinții acestora. Iar problema majoră nu o reprezintă dificultatea de a crea legături puternice cu cei mici, ci colaborarea armonioasă cu adulții din viața micuților. O bună comunicare școală - familie contribuie la îmbunătățirea prezenței copiilor la școală și la creșterea performanțelor școlare ale acestora.

Document realizat în cadrul proiectului Erasmus +

Consortiu regional pentru educație de calitate în medii defavorizate

(CREDEM) 2017-1-RO01-KA101-036840,

finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.

Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

